

HB 585

Н. ЛОМИА

Анахуа
еви

А Б С Н І М Т Ә Н
АХӘЙНҚАРРАТ
ШӨКҮТЫЖЫРТА

413 585

2

К. АОМИА

Новая
Семья

АБГОСИЗДАТ
Сухуми — 1957

8c 932805-1

К.ЛОМИА

ЭЛПОБУЛА
ЗЫГИЯРДОВС

Анаутуа
евиц

11585

АЛХЭИНТШЭКУТЫЖЫРТА

Akya — 1967

ეროვნული
ბიблиოთეკა

აქცეუმიალაკუა

БЗИА ИШЬАЗБОИ, ШЫРИ-ТАЛИ!

Дынкулсент атла имтәышә ахынырдалоу,
Ажтаара йгуаштышкоу Қали.
Азахуа есир ажымжәакуа зәалоу
Бзина ишъазбон, шыри-тали!

Сыңтаңшусент колихара-бахча синтәыла,
Срыпхьюонт ағызыңа: — арахъ шәталы!
Иәаххып ашәыр калат ртзыла,
Бзина ишъазбон, шыри-тали!

Ағы үбара таҳтәонт хеаддалан,
Амра шаша, хыхъ уаххали!
Зегъ гуртзыла ианықоу тагаллан
Бзина ишъазбон, шыри-тали!

Аамта гурбъяхун ҳаастагылоу,
Арғыс, айхәзыба угу лыдхали!
Ашәа анырхәо, ағар силагылоу
Бзина ишъазбон, шыри-тали!

Агуръя миқуа ҳаастагылаз
Рныхәаेа шытакхып, шәесидышәхали!
Инашоуп амөд ха ҳазылаз,
Бзина ишъазбон, шыри-тали!

1944

* * *

Хулбыхан. Апъша насуаз
Алада ахы архон.
Арха ашәапыңызъапъ изхысусаэ
Ганха рымаху архон.

Дук мыртыкуа асеахәа акуа
Икыдтәан налагент аура,
Ашәапыңызъапъ ағнкуа
Ирхызсан нағын акатәара.

Омак ахымтит амш-цэгъара,
Алъта хуашькуа сильфрит.
Адгыл икутәент алашара,
Атла рыгаг шытәфит.

Жәсан ағ анатәә силаарцырит,
Амза халазент забар!
Иразнышха нарцырцырит
Амаху накутәаз ацэйкубар.

1944

АЛЬСУА ЕИБАШЬӨҮ ИЛЬСРА

Иңизәә икуаффа ихагылан,
Анбашьөү аңсенизгара даңын.
Азиас Волга аатғылан
Лахъенкуцала изыңшын.

Иңизәә-иңизәәи итәйлән
Иңәхъчауа аба,
Альсра мыйда дағымлән
Альсуга енбашьөү иахъя,

Башын Кудри иренгьышнишьалан,
Волга ихьчон бубуа,
Уажә амца шоура далан,
Иуаснат ажәа ҳәуа:

— Уаҳа сылшом. Бзиала сөйзәә!
Са сырьсүент уажәштә.
Фаңхъя аңа денеңшәңә,
Сиңа куапенла иштә.

Данбааришхәә агуашэ наńшу
Сзыхшаз сан лгу шәрыбубуа.
Сыматәакуа ашыа зыхьшу
Сахәшья гуакъя илшәирба.

Димәаант ашы лыхыныссы,
Икамлаант лабырзык калтәо.

Сыңадгыл нахтыңстент сырьсы, Әріпшебердің
Иароул схатагыны сымардо.

Уаҳа сылшом, бзиала сөйзцәе!
Са сырьсунт уажәштә.
Фалъхъа аба деңғыштә,
Сиңа куапенлә иштә.

1944

ЛШЭЛ

Алъстазара гуазархага
Хара ихаатаз ишахгуаңхоз,
Ақытакуа реибарбага —
Ақолихара — тұхъа ҳазго!

Адац ыткыуп ҳазынхара,
Ихағыжәлар шытакх ҳазгоз.
Үажәй иhamоуп ҳа хгуалъхара —
Ақолихара — тұхъа ҳазго!

Адғыл чашәкуа иғугудаждызы
Анкъя ағығшәйыг ихыныңхоз,
Иахъя зында ибаһчазтәйз —
Ақолихара-тұхъа ҳазго!

Заа инаһагзонт аiplан иҳаду,
Хтәыла наzаза улашоз,
Асоциализм нашыагуту —
Ақолихара — тұхъа ҳазго!

Инышәкыл ладраа, атәцакуа акака,
Зықынашықуса абра ҳанхоз,
Нагзара ақуз, тұхъақа хлага
Ақолихара — тұхъа ҳазго!

* * *

Исышэт апәцакуа,
Ирташэтә аөм!
Уқыаф нацымтакуа
Усзыштыам уағы.
Ари амачар еилашуп,
Иахжәмр нацлонт хгуамч,
Игурбъо нахзыпшуп
Ашыжытән ашәапъш.
Агурбъашә агурбъараз,
Ахы, инсентышә!
Хаамта бзинахуаз
Апәцакуа шытышә!
Аөзыңза, енхабыс
Санықашета уаха,
Аныхдаға убыс
Иштысх'уент сағукха:
Ишәтүшха икакачырц
Хаңсадгыл абра,
Игу амца наңырыц
Хазтахым аба...
Апәцакуа хыхухуало
Иҳагымхо ағ-ға,
Агурбъараз ханднагало
Абас есшыкуса.
Ари амачар еилашуп,
Иахжәмр нацлонт хгуамч,
Игурбъо нахзыпшуп
Ашыжытән ашәапъш.

АМЗА!

Үзбөнт ушызбаң хұлбығекала,
Улашо үаацәртті нахъхын ухала,
Үңгірхъ накутәент сара скыта,
Амза, амза узызгуқыда?
Жәған таула узысо узало,
Ақолиңхаңа мхы ахыңаргало
Илурбарң аума алашара?..
Амза, уажжоуми ғалачара,
Итаргалоит ибенан ағафра.
Уахынлагың нағұп акрура,
Заарыхра қышала изфаша,
Урыкулаш, амза, аблғашаша!

1947

АГАРАШӘЛ

Соупъшэыл хучы, умтэзыуаңакуа
Тынч аңә аңтален!
Упъши, ҳаштәаз ихамбазакуа,
Амза агуахы имхален!
Утынчра уағ дарырхагам,
Уан лгара угарами!
Уаб дықамзаргы утынхадам,
Упъсадгыл уаузы лашарами!
Уандухалакъ, дугуалашәэр
Уаб аибашырағ иңеахъоу,
Инхъчаз фәңхъя күицк налашәэр.
Инкыл набын — хызы зленгахъоу.
Упъсадгыл қалар ишәартахан,
Убри шытынхи угылала.
Аидысларағ уатцамхан,
Уаб ихаташын уылала.
Уажәы, сарпъыс, умтәуаңакуа
Тынч аңә аңтален!
Упъши, ҳаштәаз ихамбазакуа,
Амза агуахы имхален!

1947

Аткы шкуакуа рышәнни
Игылоуп аха, ацәа,
Еңәзхәз дыкоуп дәзаны,
Иаамта дагулоуп дгуръяцәа.

1947

* * *

Пүсән ақытан амра анцинуаз,
Дпак сыман скалон храк.
Сқыпъаха тъхъа сымненуаз,
Снахагылент нышәнитрак:

Дызустадашь абрака ижу,
Назада згусисра тынчхаз?!.
Лахъенкуцала сыйзыпъшу.
Адамра хышашәа этыпъхаз?!

Игутыха изынагзазар,
Дысызызаргъ акғыаурым,
Жәлар ирыхуо изықатазар,
Ихъз наұзаңа икаштарым.

Ахаң қыақъа ичхынтылоу
Иахәо закузен ихъзала?!.
«Ар Каңыш дреиуан, драпъхъагыло
Аба даныкуих'уаз ақы дыннамыло,
Алұса даңылент хаттала».

1948

* * *

Ашъжымтанза амра ангыло,
Ахцэы бирғын түртлауа,
Ашээ пьшүзакуа енштагыло,
Сгу италонт ишилауа.

Ирзыск'уент сара сашээ:
Амхурстаф избо ацьа,
Икуаазрых'уа адгыл-чашэра
Ататын, ацыкурен, ача.

1948

* * *

Лашта дұысит ашаңқыраз,
Избонт лыштың мғашылға.
Нас дабаңен, о, са сгураз,
Сыңсатыра — сгуаңұха?

Шөйзгүлоузен арадкуа, шахырхуо,
Ара даанзар дішымбазеи?
Сызыртынчуа, са сгу итыхоу.
Сызбаху лхәазар шамахаңеи?..

Исашәхә таңьара лхы лырхазар,
Саңыздың лхуцра налаz?!.
Хабзинбара ағызахазар,
Анатса жәфән наибалаз?..

Аха ишүазеи, мшән нацами,
Аббы натса анғаҳх'уаз ханзгүкхә,
Дгурбъя-хумаруа дыччанами
Дышыртызы хұлбыхеа.

Сиши, дызустда зәаара гуастаз,
Нахъхын ачай ғызх'уа деңкүтәнешоу?!

Лара лоуми схұща змаздаз,
О, сыхаара исгуағұхоу!..

АП҃СУА ФЫРХАЦЭА!

Афырхатцара ахъз ду ацуp,
Иаңназго ықам дасакы,
Нартаа рыштра зызхауа дацул,
Рхатца-хъзы шытышект шаазгуки.

Шэызбаху лассы Апъсны ихақант,
Аба данташошым ахады.
Шэызлұтызың ажалар ргу азнархант,
Ахамта адыркынт шәгушібы.

Шәашәа апътоуп, ишеменгурьuada,
Шеарт шәриаант шәзенбашызы.
Игуамч шылоуп менжъарада
Абриссыл агуаша зыртысыз.

1948

СЫМШЫН!

Хулбыхеуп, ухыкуаे снатаент снальшуа,
Иухычталонт амза ашәахуа ухцауа.
Ухыкуаे ажәлар неңғенуент рыеша,
Ихарсла, сымшын, иқуандоу апъша.
Цоуукы афлықакуа ирыкүтәан изсауа,
Абан нахъхыу игурбъо, ишәахәауа.
Ушъасири, сымшын, зында утьзаха,
Убри азоуми бзина узызбауа сара.
Исгуалашөйт, аабыкъашәа уцқурға
гункъуа,
Дахуаенрц атахызышәа ха ихажәлаз аба,
Аерө-хәа надсылон уара уқуара.
Ускан ха ххырыръар гылт реырбууа,
Ридгъыл анпъш, рымшын урыхьчент
фапъхъа.
Уажәи утынчза угазгонт абра;
Итынчуп угу, итынчуп уқуара.
Хулбыхеуп, ухыкуае снатаент
снальшуа,
Амза ухычталонт, избонт ашәахуа.
Ухыкуае ажәлар неңғенуент рыеша,
Ихарсла, сымшын, иқуандоу апъша!

1948

СА САХЫНХО!

Агеи ашхеи реенимаргалар ртахны,
Ирамразакуа ирыбжынаизшәа рыгутаны,
Шәтыла ифычан, шәзхуала ирхианы,
Альсынтыла — са сахынхо!

Оадаға ашъха шлакуа збонт сахыпшуда,
Ирылқойнт арғашкуа шәахха еилашуа,
Иазненеүент амшиң зыңда иззук'уда,
Альсынтыла — са сахынхо!

Атцаа ахықамло, нахъамысуа ачыхъ,
Ара унацәа хнатәөйт азыхъ,
Асасцәа раанира намам еихсырь,
Альсынтыла — са сахынхо!

Алимон, амандарина, апатырқал,
Апъш, ачес, ататын — ҳа ҳмал,
О, сымра, абарт урныңдал,
Альсынтыла — са сахынхо!

Хченцыка, ҳапату закуу,
Җыща анхара ҳахъаңу,
Иахменгуръода ҳазтахыу,
Альсынтыла — са сахынхо!

Зыңдаск шәтыла ханымычо ман,
Картаан, ленинградаан, москваан,

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ

Шэытъсы шэшьарца зарахъ шэеаидээчирюү
Альсыйнтыла — са сахынхо!

Ашэа азысҳэалап сыбжы нароу,
Абеара, насты апшүзара зеицьшроу,
Бзна избо сыңсы зыөхэрору —
Альсыйнтыла — са сахынхо!

1948

ИУА КОБОНИА

Унышынтрағ сутахызышқа ақыраз,
Саант, апоет, усырғыхарц уахъжу.
Избонит Қарматыскыны ашаңқыраз
Уаалтуа ашәхәзара нахъяты.

Амра ацылхъ шашында инауқунаңысонт,
Ашәя шазухәоз назуҳәарц.
Альша-лас ашәт угу иныкунатсонт,
Иссирү жәенираалак ахыухәарц,

Аха уртқуа ула набома,
Назаза ансра нақутхъеит угу.
Акаlam шытынды уныкутаахъоума,
Хұлығехала уесымоудоз аху?

Сгу налоуп Иуа, ухаңгуръяуа,
Уахъхалагылам ухата.
Аха жәлар үфымтакуа ирыңхъяуа,
Иңсиз нахъ уршыом краамта.

1948

‘СЫЦ АШКОЛ ИДАЛАЗ!

Акеф, аксөхә анаас атәңә,
Ашкол ионалаз иғурбъатә,
Ахы, ишәйстонт салам,
‘Сыц иштызхыз акалам!

Иахъариахыс абра шәағшәымаз,
Ираңаны агуабзиара шәымаз,
Абъстазара ёыц наң шәйркыз
Бизи ижебала, шәазгукыз!

Зегъ реиха шәа шәзы иғубылызыз
Ахшығ ду змаз ауағы,
Назада ишәзиҳәсит шәара:
«Аттара, аттара, аттара!»

Ленин дүззә имәғ икуу,
Коммунизм ргылара зылдыккуу,
Ишәулуп иренчай аттара,
«Аттара, аттара, аттара!»

1949

АӘАР

Зыпъстазара шэтыла еилахсоу,
Агу шытыхга шәакуа ахсоу,
Абафхатәра ласкуа злоу,
Згуамч иззхауа ес-шар,
Хаңсадгыл дүзза аәар!

Урт роуп акоммунизм ргылацаа,
Урт роуп изыргыло игурбъатә:
Афабрика, азауд, ашахт.
Аңсабарағы ахатырылсаҳт,
Згуамч иззхауа ес-шар,
Хаңсадгыл дүзза аәар!

Издыруада аринахыс,
Аңғыла хүцуу данымфаҳыц
Заңыл ааз аба,
Дтарыжылом хамзырхы,
Згуамч иззхауа ес-шар,
Хаңсадгыл дүзза аәар!

1949

ИУЗЫСК'ҮЕИТ САШЭЛ

Ағыны ашә аасыртын ачарахәа,
Сынхыпьшылент сапъхъа амшын.
Ахықу насуа ачарахәа,
Аңакурғұкуа аңса нағын.

Сахынынапъшуаз ацәа налтцуан
Са сықалакъ шыжым.
Икыдшанхало апъштәху ахытуан
Жәфан икыдыз ацәашым.

Ашъхараҳь ашқапъиль халент,
Упъши, сықалақъ, нахышо!
Икуалыкуацъо инаудыпъхалент
Сымра, аңырхъ ухырышо.

Ишәқуандаза тынч еишъдалан
Аңакурғұа узаанусент еицхрашыны.
Ақуа, ашара унадбалан,
Иузыск'үеит сашәа, са сыйбжым.

1940.

ХАЖЭЛАР РАШЭА

Назаза ха ханъш игурбъахъада,
 Ҳамра қыдуп илашауа!
 Ҳарт ханъш ижәбахъада,
 Анасыпъ ду назыгъшуа!

Аген ашыхең еимаздахъада
 Бахча шәтүшлә ирхнаны?!
 Ҳарт ханъш ижәбахъада,
 Җұхъақа инсиза еикүшәсаны!

Апъсадгыл ҳа ханъш еимыздахъада,
 Амаден ұышкуа ҆шаауа.
 Ҳарт ханъш ижәбахъада,
 Анхашы сиркуа зыренауа.

Адунеи агуақра наңызыхъчада? ---
 Ҳаңысадгыл дүззә апъаңза.
 Ҳарт ханъш ижәбахъада,
 Икүзх'уа атынчра абаңза.

Аға лүмга, нақ утъхъатза,
 Арахъ идәйкүларц зылезырхко.
 Ҳарт ханъш ижәбахъада,
 Ахымдыр қыагъя дтазырхо.

Назаза ха ханъш игурбъахъада,
 Ҳамра қыдуп илашауа!
 Ҳарт ханъш ижәбахъада,
 Анасыпъ ду назыгъшуа!

1949

АТӘЙЛА ӘСИОИТ

Цъара-цъара бгаран икатцәароуп.
Хашхакуа иғылоу енххә-ентхә.
Үака аханкуа ағақанцәароуп
Ассвет уағ — махуәенлхә.

Цъара-цъара еигудыгесало
Харфашкуа иненгуа ишәахха,
Атрубакуа иртәшало,
Афымца рылаахып ихха-ххо.

Цъара-цъара атырцәгъазан
Афыртын ахыкусуа атундра —.
Үака иңәртүп зында исирзан
Ашээр-бахча, аутра.

Цъара-цъара наңыслымұтәйлоуп
Абжыаратөн Азна,
Аха ирхәашт: «Дгыл ғысылоуп,
Шәапыцъапұхент дунен азна».

О, издыруеит, сара стәыла
Излашету нацтан ишентасуа,
Избанзар, хненует енхъзарыла,
Иалшом, иреноағ хаанұасуа.

Ижәдыруаз, нахықуирғыло
Асовет уағ ишъхуа,

Адгыл чашэха ишениндо,
Абахча сирха ишишэтуда.

Цьара абна ахыккароу
Ахан дукуа ирғычап.
Цьара атыпқуа нахъсакароу
Ихыркьашт ашәапъыцьапъ.

Избоит, ахракуа ирыбжылан,
Анишыңа амаден аус азыруент.
Афымца лашара рымччалан,
Хұнаскуа цырцыруент.

О, издыруент, сара стыла
Излашту нацтан ишентасуа,
Избанзар, хненуент еихъзарыла,
Иалшом, ирәиօаे ҳаанәасуа.

1949

* * *

Схы сыхуент, сгу бзнам,
Изыхъя бара идыр.
Бықазар са сзы бқынан
Ихәа аиаша, исырдыр.

О, ағышұа, бсымбағакуа
Сқантандаз анәә.
Бсывлонт ак мхаағакуа,
Ас ианбанза, бара-иңдәә?!

1949

АЛИРИҚАТӘ ҚҰПЛЕТҚҰА

Шыңа исыншома ахәара:
«Аринахыс уара сутәуп»,
Зыңда нахыпъент ағхәара,
Уаан, сымш, сузыпъшуп.

Үфында-үпүнда урттылома,
Уағұма ахъз архара?
Мамзаргы тағы үлдігілома,
Уабакоу, сымш, сгуазхара?!

Иацы хулаанда сузыпъшын,
Сгу тыңны ицауан.
Ашыз ахызышәд амшын,
Ақуара-қуара еисуан.

Бжынк сахауент исынгуакъоу
Ихарамкуа наангуаны.
О, сымасыпъ назъягъоу,
Абан даанусит, дгукны.

1949

* * *

Иблуз қапъшь ламбар амуя,
Дшиененуа дбажәгуаламуа,
Сыц ирхъаҳәан ихаху,
Альшқа дыкутәуп ацәардбу.
Инап хучкуа царьху-царьхуз,
Дкалашам уи дфархъза.
Ашъен ахши енлатәо,
Даазоуп апъшқа ишахутоу.
Шыкусыкгы ихыцуам уи макъана,
Денгурбъатәа иан Сусана,
Лышқа инапкуа анирхха,
Диенин дааштылхт дизгукха.
Лыпъшқа хучы дылгудыхәзәло,
Бзина дышъалбо, лыпъсы дышъалоу!
Нас днылартәан ауархал,
Илхәонт: «сыпъшқа, инаурха,
Ухала утэо уанықала,
Шыта угылан унықуала,
Шыи, нани, таати,
Иүенгурбъонт амш нахъатэн!» —
Иан лгукыра иныччало,
Акуардә ашъапы дахыниңашало,
Деагылан апъшқа уа,
Ф-шыағак сиҳигент дзазауа.
Иан диненгурбъонт дгудкыло,
Илхәонт инапкуа дрынкыло:

— «Өшіндең күндерінде
Ахы, сарысы, унықуала,
Шын, нани, таати,
Иүенгүрбійн амш нахъатән!»

1949

3. К. Лозна.

АЛЪСАДГЫЛ АБЗИАБАРА

Ашэткуа каңсойт
Тагалан ишлар.
Абаагуара дырбонит
Ингудлар ар.

Алъсадгыл абзиабара
Мынк назгауам,
Амш, атж, ацэйлашара
Ирышуп, ихуашуам.

Ухаара упсы злоу
Алмтала улықунагар,
Шэйбзиабара шло
Иналшонт ихуанчар.

Алъсадгыл абзиабара
Бзантык ихуанчауам,
Амш, атж, ацэйлашара
Ирышуп, ихуашуам.

Икуаша-куашо атоудан
Итагылуу ухкаара,
Укула бзина наантаххан,
Ауаара нутент, угуаңхара.

Алъсадгыл абзиабара
Уаарас нутниуам.

Амш, ацх, аңылашара
Ирыңуп, ихуашыуам.

ӘРЛІККЕҢДЕЛІК
БІЛДЕРІРІЛДІС

Аба ддәйкүлар абұзар датса,
Ажәлар акушәрәц ахлымдаах,
Акутъараз дылонт ағырхата
Днимыжыуен игулымцаах.

Апъсадгыл абзиабара
Иузныжыуам, иузтәзәх'уам,
Амш, ацх, аңылашара
Ирыңуп, ихуашыуам.

1949

* * *

Сықалакъ гуакъа, сықалакъ,
Салалан снеиуент нахъа.
Хаңбадыруашэа, испыдалакъ
Снарыхуацшует сгу тыбыъа.

Сызну аулицақуа уаала итәуп,
Аулицақуа енхысует аханкуа спорффа.
Зны исхаштуент шақуатоу,
Сгу набоит сықоушоа Москва.

Испыло рцэ-ржы блуп,
Ирпъсахзаап рыпъштәхукуа.
Угу наанагап: рыкучара наңуп
Хулбыхатэн амра ашсаҳуа.

Ибенонижътеи сықалакъ мшина, шәхуала
Анашас, даара краатуент шыта.
Уи азакум енхаразак сылъсы захъныхухуало,
Бзина изызбо сықалакъ — скуакъ алакта.

Сықалакъ — Ақуа ашта унталар
Сығсадгыл зетъ убартоуп абра.
Иалшоит Москватәнк унаидтәалар,
Ленинградтөнк улацәажәарц угуазхара!

1950

АПОЕТ

Гөсәдам Сарын иқнитә

Адғыл ағ санықам схата,
Ашәқуаңы инхонт сыңсы.
Сажзенираала — стурыта
Иапысымцент мышказы.

Мышкы зны сахаштыр абаҳчара,
Ашыңаң татагты са сахынаz,
Ажәақуагы еиздеар дара-дара:
«Дызустада абас ҳзырхнаz?» —

Атак ахәара ранәхап,
Афымтакуа скүпца сгу иташәаз.
Ашыдахъязатәи арбаза иранаҳәеп;
«Уи дпоестын шәенкузырышәаз».

1960

АЧАИ ХЫРКУДААӘ

Ачах,
 ацах,
 ацах,
 ацах —
абжы гонт
 амыркатыл.
Дласы—
 ласуа
пъхэзыба
 гулымцәаҳк
ачан лырқудуент
 арад дхыл.
Шыжызы,
 мамзаргы
 хулбыехаз
аус зылуа
 уа дымтоа,
иқашә—
 кашәо
ниатцәаҳары,
 илнагарцаz ақата.
Иахъхлырқудааz
 ишиенқароу
иаадырхазшәа
 уака
 алар,

ӘРЛІККЕҢ
ӘЗІЗДІРІЛДЕ

Ман азы
исирны
ишъакалоу,
аеафычонт
ун лектар.
Лыщыраарала,
лиапхгарала
инаялгонт
лөмбәзә тъяа
Лбағхатәрала,
лыласшыала
ирапылгонт
нас ишъя!
Ачах,
ацах,
ацах,
ацах —
абжы гонт
амыркатыл.
Дласы·
ласуа
пъхэзыба
гүлымдаахк
вчай лырқудусит
арад дхыл.

1950

АҚУАТӘИ АШЬХА

Пұыхъа иқамызт үағы ңеархастаң,
 Абна-тора уақа иқзуан.
 Үхазгалоз мәхәуастаң,
 Маңыс шытоушәа илакъуан.

Ұс иәршыцъо амаб ажыц,
 Ақуаң анхала ензгуак'уа,
 Амашының абаҳу ажыри
 Уақа ианхаргал аус аруа;

Ахра-өкъара ынтыпъкан
 Ахәхә-мәа харгалт ахуахъы.
 Алампионкуа ыкурпъхаан,
 Илашсит сықалакъ ахаты.

Избонт: аяңгуа сыйшых-иаара,
 Агуил-раңза шағағы,
 Ишрызхаз аханкуа рчаңара,
 Пүсшъара ишаануа азәйрө:

Араңза пызызуа адгыл ата
 Кузбасс, Донбасс,
 Сталинградтәи ағырхатса:
 Аңа анышә дазырбаз.

Апұрығы — ахәзаң аба дгуазто,
 Ашәқуғы, асахъатығы, аңыныр,

Амч зрыбубуо, амч азто
Хтэыла гуакъа х-СССР.

Ара ахаая имшынтауп, ишыхатэуп,
Ушьамхы цархонт уянленфен.
Акуатэн ашэткуа шахатуп,
Ишазымдыруа ахьтей альшафен.

Шэаила абрака хулбыхала,
Аусурагётэн аапъсаракуа шэырз.
Хүчла-дула, таацэала,
Агей ашхен рхаяа шэеашэйрс.

1950

АСОЛДАТ ИТОУБА

Сыпъсадгыл, сымкухشاша, иустонт атоуба,
Утынчра енлазгарц зылезырхи лабеба,
Сырғагылан ракутъараे шаменгүз сыпсы,
Есимша указарц агуилкуа ухыныссы.

Избонт: егшагым аимпериализм
енізкүөйріц.
Ицаргуакуа шамыхуо нырцэтән цэгьяхуц.
Аибашьратә гуашә ицарбақа надыркырц,
Рымчкуа ратсаан миллион жалар шщэрыт.

Ажоларкуа аабыкьюоп агуақра анырхыс,
Изалшом дрыкубадьо шытарнахыс,
Дырхагыларц афашист, енөөрән икамчы,
Изалшом ажәсангы нағаларц ашәшны.

Акгы аналымша атлантикатән апакт,
Амшын тынч аёы даек рызбахт.
Аха исахаусент абжыкуа: «Иабызар иқунышәх,
Ха хтынчра енлазго назаза данышәх!»

Ауаатәмәса ртынчра ңаларшәуа акуниц,
Урт рымч ағаңхъя нағызыу атәиц,
Черчили иғызышән закузен изеү?!,
Ргуттәза назенілұргом урт ирзыпьшу?!

Сара сөнгурбъоит нахърылаху сылша, Әртүрбүзгүл
Атоурых шакурقا иргулсуа сымырсөйтүшпүрүлүш
Асовет уаажэлар иззымдыруа еңцахара,
Асовет წсадгыл — сара сгуацхара.

Иамузакуа аибашыра мәдабыз дыртсырыр,
Нас ирмұзозар урт ҳнапағы имбсыр,
Сыңсалгыл, сызкухшаша, иустонт атоуба,
Үтынчра еилазгарц зыезырхио лабеаба,
Сырғагылан ракуъараң шаменгүй сыпсы,
Есимша үқазарц агуилкуа ухыныссы!

1950

БЗИА ИШЬАЗБО — БХЭАЛОН

Ахупъшза азаангуга цара ахъахцоз,
 Хақалакъ азы бишэхәалон.
 Лбаака амшын айба зырзысоз,
 Бзина ишъазбо — бхәалон.

Быхцэы бирғын шықыруа,
 Ашәкүкуа шытынны бнатәалон.
 Бцара-бдырра иззырхаяуа,
 Бзина ишъазбо — бхәалон.

Хцара аамта нахаршәалан,
 Хақалакъ ацәа ишалаз,
 Ашэткуа еитахауа үзарах,
 Меышала усурға хталон.
 Сылъсы, сықалакъ сыйгулымщәах,
 Бзина ушъазбо — бхәалон.

Иңиңза ханк үзара идыргылар,
 Снарьшны исбырбалон.
 Абаҳча сирхә еинтагылар,
 Бзина ишъазбо — бхәалон.

Афымца аналырх Гумыста аанкылан,
 Хақалакъ ианыхнакъя алампион,
 Апарк ахъ ханиенуаз бааттылан,
 Бзина ишъазбо — бхәалон.

Хабзабара хгукуа ирныруан,
Уахынта рыбжы дыргалон.
Хулбыхала нацэак сбырдыруан,
Бзяа ишгъазбо — бхэалон.

ЭРДЭНЭСҮҮЛ
ЗӨВШИРҮҮЛЭЛ

* * *

Иахъа... бцара балган афныка бцент,
БкытА Акуенцш икаларц бтыхыуп.
Аха хақалакъ бгуалашэарэ
имхуашызент,
Еитаххаз ашэткуа былальш рхыуп.

1950

ИУДЫРУЕИТ АҚУА!

Москвақа сцоит аамтала уныжь
Сықалакъ, ишуқунцабло урзыпъшиш
Сыблакуа — зынза нузгук'уа.
Альшза үқунишшылоуп, альшза ухывыкууа.
Москвақа сцоит аамтала уныжь.

Akya, ген-шыхен иртыпъхау!
Схынхэни санаануа исхәартәсептүш «хау»,
Урғычап аханкуа еиңцаңа,
Узлакоу наңца, ухаёы пъсах,
Akya, ген-шыхен иртыпъхау!

Иудыруеит, Москвақа изызхәо сцара,
Сашальтоу сашәа азырхара.
Сара сыйжалар хацәен-хосеи
Дыртахыуп наңсоу атцеи,
Иудыруеит Москвақа изызхәоу сцара.

1950

АМ@АН

Шыңа инсыжынт ашықа катәара,
Аурыс дгыл инйүсүргүлт сиңапы.
Имазамкуа тыхуапұцәара
Сныкупъшит акаршәра агушьы.

Сшэйдышәкүл схәом, акаршара сиңжыкуа,
Избанзар, арақагы сыңсадгылуп сара.
Шыжыбына! Ақалақыкуа, ақытакуа,
азыжыкуа,
Аләүбә ласzonтaz, шэсзыбом сгуазхара.

Иңасшыонт, мшән аабықваzами,
Арақа амца анкашуаz!
Кытагы қалақыгы кыс рымазаме,
Бомба гуартқак ахъхуашауаz!

Издыруент, ара аға ишапы хумгала
Еилакубаса ишықаз зны.
Издыруент, уи дышрымыштыз енблала,
Избонт ахура шырбяз иласны.

Избонт, апъсадгыл ахъчараेы ицәаз,
Абрақа рыбафкуа ахътахыу;
Зыхъзкуа адунен-нахыпәаз
Имғашыазо атоурых иану.

Абар, урт ирыхъяз атэыла,
Назаза изхырхыз ашэшы,
Азхара наёуп енитэыла,
Сагулсны сиенусент шыжы.

Сшэйдышәкыл схәом, акаршәра енужъкуа,
Избандар, арақагы сыпъсадгылуп сара,
Шыжыбзина! Ақалакъкуа, ақытакуа,
Адэыбба ласzonтaz, шэсызбом сгуазхара.

1950

АШТА КАПЬШ

— Альхэмба, сатабынтан, сыйцаауан
аказы! —
Уи даахъағышын, иаахъалыршэтил лкасы.
Дхуацыхуағышха даасөағышит, агукра
ләаҳажәә.

— Иарбан штоу, ҳәағхъя иштөу еңшәә?..

— Арбат хәэ иаштыуп, ағыза, абра,
Иузымдырзатәкъон, узазтаази, уара?..

— Сызтаара үзабыншын, ағыза, зынзас.
Избанзар, уажәада Москва смаазац!..

— Аа, ус акузар, сатоұнтан! — хәаны,
Ашацахә ләыналхент дыщакны.
Амашынакуа еилесуан ауаа рымжапара
еңшырффа.

Сненуан игуато илдүззоу Москва.
Ус снагудышылт Кремль — са стәзы.
Иаразнак издырит ағағхъя иштөу адәзы.
Анаңш-ағашра саақуңын ҳамтакы,
Исгуалашәонт хүшрак станаршәит иаразнакы...
Сандуха акум, шыкусыла ианысхытуаз пышба,
Ашта Каңыш сааганы исдырбар,
О ағызцәа, ихатданы шәйқаз сүгурға,
Иарбан штоу хәэ ишысымтиуаз азпаара.

1950

АН

Исгуалашөөнт саныхуачыз,
 Сандалакъ үзара,
 Сан шақа дахыццак'уз
 Ағынка схынчара.
 Исгуалашөөнт
 Агуашо ағы есхулбыека
 Данысылоз,
 Лиапыргъажыуа дсызгүкхе.
 Исгуалашөөнт амзырха
 Сантытуаз шыжыла,
 Исалдаон: «нан цаякъа
 Ағынка утъажыла!»
 Аайлышшәымтаз,
 Ахабла атыхуаты ахучкуа
 Аныхумаруаз,
 Сан дансыштылоз ұтыуа.
 Ицент урт амшкуа,
 Имәсит схучра,
 Исымхант, съяцент,
 Сарыымслект сара.
 Сышхана-тэыла, сқыта,
 Сабла, сымна,
 Ламтала инсыжыт,
 Избом ааңгуа ара.
 Ихумаруа ахәзатхәа
 Инеңсит асы.
 Сентаңхөөнт сан лысалам —
 Исауз нацы:

ӘРЛІККЕҢ
ДІЛДІРІЛДЕ

«Үгу бізоума, схахуенқуатәэ
Сыңкун, сгуки?!
Ағыншыңда ухазщауазар,
Ихагым акы.
Уанаануазы итәахыуп
Итаршәни: аңза,
Аңынцыыхуа, алахарға,
Абна, ағ-ға.
Уара ищала
Ибзиәзән атцара,
Иукурбану.
Уан сарал!»
Иңасшың, аха сымамызды,
Мызық түсентін абар,
Шәкү сымығызды
Илнэздірам схабар.
Аха сыңышын,
Гұтыхас усымоуп лхәразом,
Дшәзгырхадыуа
Лышәкуаңы избазом.
О, издүрушент, океан-нырца
Сығазар нахъя,
Иалцион
Ускан
Сан дагар агутқыа.
Аха арантән, сышеку
Лмоургы шыкусык,
Гұтыхас сыштылхазом,
О, мап! Бзантык!
Хъаас сзығалымтшо:
Иахъызызхаз акум сара,
Хъзас сзығалымтшо:
Илдүрушент сышкоу Москва!

ГУЛА ҰЗЫРДЫХО АҚАЛАҚЬ

Москва акуша-мыкуша уажы
Адакуа шытоуд атса рәашэ.
Аханкуа гылоуп ашыашыл рыхыниссы,
Абырғ ахгойт ҳазлагылоу асы.
Афыза, ишудыруа ишубауа,
Кыр түсөйт нахшәаңченжъети ашубакуа.
Иуахама, ахъта ршәен наха
20 градус ишенихаха?
Зегъ акоуп, налшом хлахэні,
Ахъта хакынты хәә азэы ихәаны.
Избанизар, иргәхами хагукуа.
Избанизар, имтурбьюон хагукуа.
Океан нырцә икоуп калакъкуак нахъа,
Изкупъсо амра ацыръхъ пәсакъа.
Атакхарты абаҳчәә агуил ағыз алтра,
Изхуартоузен, уа аүзажәлар тоуп ахуура,
Риәз тъхоуп, архзы алтуент риәз,
Ргукуа тааршашуап, икәмлац игурбъашәа.
Ирхен-пхенена ашәахуакуа анленена тақа,
Үрт рзы қуаркуашьеироуп икоу макъа.
Нас бзина уабаамбо, Москва, Москва!
Атсаагы қастаң хара хзы-иңхаза.
Атакхарты асырбъефны ахъта қалаант ара,
Үбасқанғы, афыза, азин ҳамоуп ахәара:
Зегъ реиха ипхо калакъуп Москва!

1951

АДЬСНЫТЭИКУАК МОСКВА АЛИГУЛАРА ИШЫЗБАЗ

Аағынран. Сненузн сымсацара.
 Москва аингуара ашыац иатқәара
 Адәкуа ирықулан ихытны ицен,
 Амра уртқуа агуапъхазон.
 Ашагъыңызғаң иғылаз икакухуа
 Рыкуаेы икүмаруан ашәахуа,
 Аабыкъа нахысызышәа аразны ахартәа
 Сөәпъхъаң ицәрттиң ачарта.
 Амфа сыкун, сцен сара,
 Аингуатан колиҳарак ахъ сасра.
 Ус таку сахынықулаз,
 Пхыхызбак даасыхтыгүлент.
 — Мшыбзна! — Бзна убаант! —
 Аиашаз даара хузгуаант.
 Сненуент ҳәа уфын жәаха,
 Хаузыпъшит, хаузыпъшит, аха...
 — Саташәымтән ҳәа лаҳәо Дусна,
 Рнапқуа аарымсхт Лиуба, Марусна.
 Аха иштысхыз үшышахус:
 Урт неиләцәкүс-ааплацәкүст.
 — Ажәабжъ ұыш! — Дусна дналагент
аҳәара: —
 — Адьснытэқуак хтәән, ҳашқа изант ихара!..
 — Ишъя үшушт, уи мцхап, —

Ирхээз аахай иаасымгент схахьгын
— Ихоумцозар, нас уаала нубап, 2020-2021
Укытга налиааз дугты хүчгын. —
Апъсы ахатца иансархэа дара,
Срыщент, исымгазаргырыгур.
Схуцуан: имцымзар, ирхээ зөвр?
Имиллионеруп рколихара «Акомтар». —
Алышээ намоу зөвртияарц, ирбарцы,
Икалал аамтала наазар убри азы..
Хон амфаду агута ханыл,
Атээы еилахцон, иаххон асамаркул.
Са исзаануан абарт ахуцракуа:
Иааз Москва зымбац дрыцымкуа
Каларым. Ақалакъ дсырбап хүц-хүц.
Хашненуа Горки нулицаёы хамфахытл,
Ханталан амавзолен авожд дахынцоу.
Идсырбап Москва аргыларакуа шахытээз,
Урстэн хантагулеин хныцалан аметро.
Идсырбап Ленин ишхараө ахан закароу.
...Сышхууаз инхажыт ачарта акалт.
Хашненуаз иңиңза бахчак ханталт.
Лиуба захьзыз, апъшкацэа зкуншэйлаз,
(Уи дбаҳчаазафуп, ағызцэа, ижэлүруаз).
Атэамаху аалыртарын лирапы нагзаны,
Ачча лөйкүхх дналагент ахэара:
— Алыснытэн иколихаракуа ргу раззаны
Абарт анхадакуа хартент дара! —
Убаскан аминутаз издырит сара,
Изустцээз ихтээн иааз ихара.

ВОЛГА АРШАХӘӘҮ

Избон акаршара сиңыбраант,
Азаудкуа еиқуғыртт рыхара.
Волга аршахәәү сиалбаант.
Тынч снықулент ақуара.

Исгуалазыршәаз сышыла-ғаға
Шыжыбзина, ацәкурпұкуа!
Сыбба насырқунит, снапы нтаргуаға
Азы шыңысхынит, ашәах ахыкүкуа.

Амра гылент ипъхен-пъхениуа,
Снапсыргұцағ азы шақы-шакъонт.
Ағымца лашара куен-куенуа,
Снапы ианңәалошәа сгу иабонт.

Хабаңа, урт рабаңа ирхәахъан.
Иагъарааны, нааӡхагылан абра:
«О, Волга, Волга-хан!
Закутә ззозен имфауго уара!»

Рыңқунцәагъ иңъахшыонт Волга хгуаңхан,
Аха наххәө дәеакыуп, ҳара:
«О, Волга, Волга-хан!
Закутә лашароузен иухылцуа уара!»

Ашыкускуа наськоит, аға уни ипъа,
Имин, пъхъақа икоу иираны,
Иадибалашт Волга ацәкуртъа
Ҳара нахзымдыруа датакы.

* * *

Аурыс ҹүнни сарен хандтэалан,
Ханцаажоон хгуазхара.
Ахаә-пъафкуа ирыбжъалан
Иңиң Москва азиас ацара.

Архызыба инсыжыз ашыха тэйлаө
Иңыраагент лтызшәа.
Лсахъа хазына цээрцит сыблаө,
Чаастит сыйжым итгашәа:

Итбазуп хтэйла — Москва, Бакуа,
Илашонт Волга аръшахәа.
Сгу науам сылша адымтцакуа
Аканал згулсуа ацәахәа.

Үскан икалонт аамтала дыскутхан,
Сзыргуатенуа сара абас.
Амала, иудыруаз, сгу дацэыхаран
Үи ахаангы джамлазац.

1951

САШЫЦӘА МОСКВАА!

Исгуалашәйт, ажәған намаз аказказра,
Ашәахуакуа ишиңағызаз ахытцәзә!
Октиабр ныхәа ханаңылоз хурбъатәа,
Арадио нахәон: Москва нағуп аурт асра,
Аха шәара шыңташыцуан, сашыцаа москваа!
Исгуалашәйт, Ақуа Ленин иулица ашешеира,
Ақалакъ шымчаз Ман лаша амтәйжәға анахыс.
Исыбаргузз, рапхъаңа исыңазыртыз ашәқу бұның
Срылагылан сағын атрибунахъ аинира,
Аха шәара шыңташыцуан, сашыцаа москваа.
Сара исыман азин шәара шыңташыира,
Ахуцра сзыргуатенуаз ус имышлеит.
Ман цекурлъоит. Сгұтак аевынартлеит.
Абар Ашта Қаңыш ахъ сағуп аңзырпра,
Шәара шәылагылан, сашыцаа москваа.
Ашта Қаңыш ахыухәа сиңапы итасыргылаанда,
Амавзолен атрибунахъ салагент ағыра.
Изылшода абыржә скъарғышра өаңвара?!.
...Абра сыйлазаауз адемонстрация енкүтәаанды,
Аха издүреүйт, ишсышытқылуо миллионла ауаа.

1951

АМШЫН ЕИҚУА

Әпәхъя саарыңғылт ақатшаракуа,
Адәмбұа нағанаршәт амшын ақуара.
Таха сыртқы анапәш-аапәшракуа,
Аргыларға өңіркүй тұлғоит
Енпәхъықуқуа.

О сымшын, хұмыз раахыс
Усымбазаңқуа сансыртыз
Шыңжыоуп.
Үңәкурпә мәыхаң,
Енлахаа
Ресилапұсан риартаң иштөу.

Избонит ирықуршаушәа нахышәәз
Ауархал наңза еилбзаауда.
Украина адгыл енужъ ача зхыңшәәз
Сәаңхъя иштөуши сгу ишабауда!

Ашәаңыңғылт харак рыгагакуа
Реанирыпесалент уара уқалт.
Ақуара инықтапан рыматәақуа
Цюукгы ремркуабарц иуталт.

Алжын, азырахәа сілыхны
Үсгы иуздыруам уара.
Үқатәәра шәаңыңғылт еикурпышынды
Миллионфы атааусент тұсшыара.

ОБРАЗОВАНИЕ
И ПРОДОЛЖЕНИЕ

О сымшын, нырцтән утъаф асы алыңа
Иятымзар аус сикуаттақуа гырттара,
Ускан адунен асы зегъ ренха
Насыпъ змоу мшынхон уара!

1951

* * *

Ацх аеенәнәшент. Зегы ыцроуп.
Сарен афымца лампен ҳмыштылаац.
Аләахы абжы гонт ҳзиас акуцаа,
Амәа агаатәахт ахсаа нахыбжыалаз.

Избонт афымца лампа сенеырботит,
Сашәа нара назыск'уа цынашьозар Қалап.
Зны исалацәкүент. Уаха исыццағышьонт,
Зных ихыжжан илашалап.

О, сөзыза, ахахан акы угу налымсаант,
Исхаштуа цумшыан уаргы улакта.
Истахыул ашэа изапыспарц зза
Уара уөназгалаз хағната.

1951

АПДА ҚУАШҚУА

Пұхынран. Амш лахұыхын,
Иңшіз амра ақаңхара.
Хышикуса тұан
Исымбенжітен Ақармара.
Уахь снеиуан.
Сылапш атра итагыломызт,
Ишакъшақыон,
Хамтак исзынкыломызт.
Лабыкъа абаҳу зыезырбабоз,
Иаңыз аеырбара,
Ахы намырхуакуа
Икуақуа-чакуан икүртцент абра.
Иңласшыон, шақа ибубуозен
Асовет-уағ имахуға!
Ашыхара дагулсусент,
Бұашас еимырреа.
Абаҳукуа акы диахонт,
Даахонт даеакы,
Иахынтахыу икүиргъежьюент
Иағура нареакы.
...Иненуент хназго амашына
Иағызаха ағцыркъа.
Енғышнашъалонт адәышшапара
Изғысуа ағақъа.
Аха... Сишиб! Избо закузен?..
Амш казказуент,

ӘРЛІККЕСЛІК
БІЛДЕРЛІК

Пұшак ма
Машәйршаку насуам!
Арахъ... Нахълы
Апъта қуашқуа шағалаз!
Избаз ұышыо сналғаңшит
Апъхәзыба исыдтәалаз.
— Урт ихымтүзө ұтқакуоп! —
Лхәсент дааччан атыхутәаны.
— Ишъя?! Сатабымтәан...
Исаҳәа икоу силырганы.
— Ублала нумбари
Сағытрак наачха...
Сеәзиңкүскынит
Абас ажәа ансаһа.
...Пұытрак ашытаж
Апъта ззысхәаз риңихурас,
Ахан қуашқуа халон
Цәфантәықа еивас.
Сгачамкынит, исыватәаз
Даасғаңшит лыбла траа.
Атыхутәаны исәсент:
«Ағырхада ақармараа!»
...Иачхынгылоуп саһыз акытагы?
Ахракуа еңрыххува,
Аха макъана ирхымсыц
Асовет уағ инапкуа.
Шыжымтәанла тіфа змам
Апътакуа ианырәхәуа,
Ирылзбааусент ахан қуашқуа —
Ирәагыларан икоу заңгуа.

ГУМЫСТА

Ажэйтәан ирдүруан,
сыреаш,

ушызыз,
ацакъа қафкуа
уанырхыс,

ишугоз
иғынхааса,
сімірпі.

Ажэйтәан ирдүруан
икуашұа ишөу,
зынгы-лұхынгы
анақу

зәашау,
ушалцәйруаз
Ерцаху агушы.

Ажэйтәан ирдүруан
аапынла уанхыт,
аҳыста
алық ықұжыуа
уанахыс,

зында
ишбенахоз
ағағра.

Аха ирзыздыруамыст,
игу пазнагомыст
үзөм,

ҚАЗАХСТАН
СОВЕТСКАЯ СФЕРА

үқалап хәа
амца уңафсы,
сқыта қалаа
нурлашап хәа абра.

1951

САРА СЫБЖЫ

Фалъхъа Апъынтыла атоурых
Саңхъеит сара.
Сыргулан ашэышыкұсқуа
Ихағсхью хара.
Ашэышыкұсқуа изкумъхаз
Амра ашаахуа,
Анбашьреи анбахенбафарен
Икүртаз ицзыхәхәз.
Сызъхъаз шәку дузам,
Уахъахуапъшуа ихучуп,
Аха агъхъара уадхалонт,
Алъхъара мчун.
Зини сгуаан,
Дағазных
Сылахъ енкун.
О сыгъсадғыл!
Шакант уакушәхъоузен иакук
Алағырз, агункыра,
Амыткума, абылра,
Абарт ракун
Абрақа иръенъышыз жәлара.
Айзамқуси римлианаан
Цәкуасхъян абра,
Рыпсы қымкымуа,
Иағын умал агара.
Асас енкуатәекуа

ӘРЛІККЕҢДЕЛІК
БІЛДЕРЛІК

Збышан зымбакы,
Урт реңшакуаракуа
Иахзенъшым акы.
Икурх'уан ҳақалакъкуа
Хабацәа идыргылоз итурбъатәа,
Амшын атахъ аеатзәахынт
Диаскуриа агу аныпътәа.
Сыжалар, шакантә
Ишәшәышәщаузең ашәм!
Агуакракуа шәйтәгылаз ртәы
Сағъхан уажын,
Сгу сзықажом,
Скыркы акынты сыпсы.
Ман!
Шәарт аинничарцәа
Шәыхумгаракуа
Схаштуам бзантцы.
Шәа шәырхъазказ ахъжу
Иахъя схырхуонт акрынтоы,
Ахумгакуа ишәғагылан
Иахындырзыз ртыхутәы.

1951

СЫПСАДГЫЛ АХЬ!

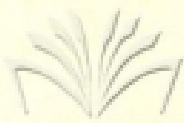
Абаллаба

Абна енкуатса, атх лашыцара
Иерылак, дшэо ихъзар хэа ашара
Дласы дненуан амхацьыр,
Итәхын аңтакуа еилачыр...
Амза кыдмыст иҳаракны,
Аха анатәакуа раңзаны,
Уи еигурбъо дахъцо,
Ажәған иатсан икъасо.
Абна енкуатса, атх лашыцара
Иерылак, дшэо ихъзар хэа ашара
Дласны дненуан амхацьыр,
Диңажаң итәкны ибжы:
О сыпсадгыл, сызкухшоу,
Сынира — сұлабаа зхыршоу,
Сқабла — скучра ахынцәаз,
Сымхырта — сылша ахътатсаа,
Сырхыкукуаан атауад сыйтиң
Уара наунагза ушән!
Ex! Акузаара ухутан
Саузмыштыа асултан.
Сан, иңгъяказ зажынта,
Ихызыда ба блакта?!
Саб ирфа, ожә уара
Хыла уасуама адамра!..
О, шәара тауди-аамстен

Эрбүлэгээ

Ишэымам ламыси-ყысатен.
Сыпъхэмс өшзә — ибырфыну эхахуу
Илыласымцаоз дасаазы,
Изхуурада быйтоу уажэы,
Ибхыккууа, ацынгара — ашы?!.
Бымшэн, итагушъазар быгъы
Сара сахъзонт лассы.
Абас дацэажэо ихы,
Итсацьруа игу-шамхы,
Дласы днениуан амхачыр,
Итахын апътакуа - силачыр.
Абна ыцэн синкушьшы,
Ус дазкылсит азтачы.
Дхуцуан: «срызгуамтар та-мышки,
Срыццион исмыхуо акы,
Ирцээзгагушьон са сыпъсы,
О абна, усыху уажаазы!»
Аха, сиши! Игент шытыйжыхык,
Ағеф хэа ашэакъ ханаршалт мчык;
Изаашар иңсадгыл днацьшины ибон,
Уи аныкугүшраз игу шабон,
Аха атырку наничарцэа абан,
Дыбналан дышцээ рбан,
Иштарт,
Ишъялахысуа ақуұхаҳәа.
Цьюукы атаххәа итырхйт ахә.
Аха уи агуақ даанымғаскуа,
Пүхъака днениуан игу ментаскуа.
Агуаға алашьцара этатәаз,
Иеентарц игу иштаз,
Ахы цаҳа-цаҳә ақатсыхәа
Ибҗа инналалт, даабытсызыбыт:
Сыңсадгыл ахъ!
Сыңсадгыл ахъ!
Ишъапы дзыкумгылт,

ҖАМБИЛ
БОЛЬШОЙ

Дхышэтны дкаҳант.
Илрштэху ипъсахит,
Илашьцент.
Ильсы ихытны ицаҳент.
Сыпъсадгыл ахы!
Сыпъсадгыл ахы!
Абас ихәазшә даакуацент.

Адырфатны икъакъаза ианша,
Ауухәа насуаң ағаша.
Ицаҗажәон атла рыббы,
Аңъажәлар цыртцәр адәахым,
Ирбент иқалаз аңъашахум.
Ргуульжэара ргу иамкынт,
Илакфакынт, игачамкынт.
Ахулара аныкула адәы,
Урт иқартцент дара ртәы.
Амхаңыр дахъжыз инени маза,
Лавырзкуак икурыпүсент ипъхаза.
Нас инышәйнтра дыреенит,
Акраамта ибырүйенит.
Ирхәонт,
Атыркүзә апъсыцқыя зхоу,
Издыруа апъсадгыл зыпъсоу,
Уахъ иненуан иненстаненцасуа,
Краамта ихагылан имейтатцуа.
Ирхәонт, амхаңыр дахъжу,
Пүша-ласк згу шу,
Игу иныкуслонит, ицәза-тәазауа,
Уи ихәөшә дъяцәы-бъяцәуа:
Сыпъсадгыл ахы!
Сыпъсадгыл ахы!..

1951

АБГАҚУЛ

Ажәамаана

Абгатығрақ акун. Хулбыхан.
 Ақулараз нағын атырхиара.
 Аха балаңк агу-тұқаха
 Рышә асааланажыт убра.

Еилагыжърахент бүбуаша,
 Риә налашәент иакум.
 Иқалаз бауда омаша
 Қаанатит мым:

— Уабақаз уара үсабыңза,
 Уааззазен үекъаса?
 Ҳангұартып ҳә акун ианаалашыңа
 Иҳамфац ағатда. —

Абгалағ қаанатит наразиакы
 Агу-ца, айсы-ча.
 — Сасасырц акуу цышшымшын, шәхатқы,
 Сара арахъ саазца.
 — Нас избан? — рыбакуа аацепмент, —
 Иқалазен уара, инцәаз?!
 — Иқалах'уз... Ҳаамта цент,
 Ижәдир хамеа шылтәаз,
 Наалырқын хшыхтәаз!

ӘРЛІККЕСЛІК
БІЛДЕРІОЛДІС

Абна халырцент, идырлашент,
Ихыртит адэкуа.
Амаң, ажың ылдырхаант,
Иахъағфоз араху, акуткуа.

Хаҳәкәент, аха ак халымшент
Баша иňаҳжәент ҳагукуа.

— Үара уаант, набакоу үғызыцә? —
Җаардит амамикуара рхартә.
— Цоук ркынит, иршынтың ғыуыа,
Цоук бналт сиңхытта.

Аиаша шәссхәап, исымоуп ашәара
Абрақагы нахмоур ҳәа атып!..
О, шақа идуузен стүржәара,
Шақа ишүзен сыйсып!..

Абгакуа алагент ақаара,
Ианаарыздыла рыхузаара атыхутә.
Кыраамта нағын ахуаара,
Аха еңкүтәент таку анты.

— Ағызыцә! — Җаанатит мым, —
Иаарласны ҳтып ҳаҳшәыжы,
Мамзар нахзытышуп ұхаһаным!
Нахъын алашара шәазыңшиш!

Иасит ажыртра, еңғұхенбатço,
Еңтасуа ақуара-қуара.
Иазқылсит, рыңсырыхуламзо.
Океан ду ақуара.

Еңлагымжынт, енлахынхонт, енлатрит,
Иқың-қыңуа изахъаңш-куаңшт.

Алашара рыдыщалт. Мым шыңғыраз

адырғыз бүгінші

Нас ағызыңа адырра рнатт.

2002-2003

— Ныңға жаршыңжы... шымпұшыку...

Алашара! Алашара сышемырбан!..

Мым ажә ағамтәшкү

Реаларпәсент океан.

Океан гуазан иргудсылент,

Ағыгшыңг күпсент, ибыңынт...

Үрт уа изхызылент,

Аңқурләкү аирцәахынт.

* * *

Цъарамзар цъара тың, науам

Аңғыла-мыңғыза зыбрагую.

Пұсқына амам, налшауам,

Уи аамта таку иго.

1951

УАХЫНЛАТЭИ ХҮЦРАКУАК

Ажэфэн лагон,
Адыд бжын гон.
Альстхэакуа ен枷ахмын
Енбакынт рыхуцаахы.
Алса-сах хэа синькъю
Ажэфэн иатсан иблакьо.
Амацэйс имырда, имшээ
Урт ргуштияа аанажээ
Интышэакуа ицион.
Альенцыр ажынтэн избон:
Алзын хауда лбаадо,
Альша ахухуацаа ирындо,
Альыкуреи шгылаз исырбо.
Зны-зынла акуаршы
Ацээкубар шэпа ацрыфын
Ианаакулало аёны ахыб
Зынза улымха тнахын.
Абас енгьш ианыжоу
Ацээ нара ашха нухонт.
Ублакуа ирыхчаблонт,
Асентцах'үент, аеартлонт.
Аха ацээ наскъацан,
Аблакуа ркъацан
Хүцрак схатээн,
Даараазагь ихъантан.
Ус ихкуент адаахы,

ЭРЛІККЕСІ
БІЛДІРІЛДЕ

Акуа цент атрахы.
Шъта абжы гон авар
Афаршытра итатэоз ацыкубар.
Сиши! Зыбжы гауда...
Настватәи ауада
Шықаз сикушьшы,
Инығанығыт ибжы
Ағышқа — азжы,
Итихаауз иқыркы.
Ан дырхан,
Дгуатенуа дихан.
Уажы-уажә лыбжы гон,
Лытъшқа длыжъжыон.
Абри аштыхъ егъараангы
Ацәа сымсатомызт саргы.
Убаскан акы назымкыло
Хуцрак сымылкыент ерыххыла,
Сааниңкуцәа саман ицент,
Сахынанагаз избент
Акыр исағсхью схучра.
Гуаныла исхөон сара:
Абни азжы иенпүш акухап эны
Сышыхалоз, артәаа сыхаҳәзәни,
Сгарамгыло сан лгара
Ишсырхуашылоз лыша хаара.
Атихкуа иңылелоз рхыпхъазара
Ианыңшүеңт нахъя лхаху агузара.
Лхы-лұы иану акачыра,
Иләзизртәо ашәшьыра
Сара исхымкьең — бжак сара!
Имарнаズма саазара, пъхъя сгара!
Сзыхәз дакушзахъоузен шағантә агуреара,
Насты гутынчрада атаара!
Шағантә ұзара санцауа

ЭРЛІККҮШІ

Уи лгу тыңы иңауа,
Лыбла траа, амә даңшуда
Дтәахъоузен, ахупракуа дырхуағеуа.
Сара сангуарымлалакъ ианаамтаз,
Ацх лашыца далаңшуда дантәаз
Акухап лыблакуа алашара анрыңәз.
Мап, имариам —
Сан лұзабаакуа зегъ ртәзы ахәра,
Ишымариам еңүш
Уи лұзабаа ашаара.

1961

АЗАХУА

Иахъен уахеи азахуа гүрбъяцәа
Амахукуа ирыкутцэнаашан ажэфанахь изцо,
Итнакаарц акум атла ахудацәа
Аҳағыша афы куенкуеи татэаршоул.

1951

АЛАТДАӘ

Амра ал қаҳуҳуакуа инарылъхан
Фаңхъа амхы инаныччалт.
Дтагылоуп уа алатдаә дқынъахан,
Иахышын тракторла ачалт.
Амхы латоуп интакы-аатакны,
Цъара өйткігы гәамырх,
Убри азами инемизакны
Игу атынча зазынха!
Еиларшәшәоуп адғыл-гузара,
Цъара икүм анышәгуал,
Итагылар альш-натсаара
Ихъчоуп,—
Иакуршоуп ацыргуал.
Нап-қазала уи иакурыхәшәоуп
Ауац-хккуа азхара.
Ажра сихышъкуа сиршә нагулхәоуп,
Ағар намоурц тыпък ара.
Лганкуа рөм амағ-ажыц
Ирыгымхент ахрыфара,
Уа иканршәыз альш-рыц
Загынцъара ианурц азхара.
Алатдаә амхы дтыщуент,
Абна ениуарахент хулбыеха.
Агуашкұа ацарахә енгөтщуент,
Нас ианркыит азағъха.
Аха гурбъарак ижалан,

ӘРӨЗБҮЛӘ
БІЛДЕРІОЛДІ

Дныкугъшит амхы енужь.
Нас ихәсит атрактор днакутәан:
«Шыңа зәниңкә хәап, угуаргуаршы!».

* * *

Аамда ағызоуп ацәкурцә.
Ицент амшкуа жәаба.
Хулбыхоуп фатхъя,
Ирыхгоит «аххъя»
Атла енужъкуа рыббы.
Алатсаң дненеүент имхахы.
Ихыкны ажәған лашоуп.
Ахш рхырышоуп
Апътакуа ажәған златқыо.
Иблакуа шакъ-шакъоит,
Дазгушьуент имхы атағышра:
«Ишъяпъсахыниш ахатұра?»
Абас дшағыз ахәара.
Днахагылент ахтыста,
Илапъш нахызысыент иңыңза,
Зыехызкъяз амхы.
Итакуашент ишъамхы.
Избахъада асенғыш сир?!

Уахык ала зегъ еицин,
Ибажәгуаламза енкараны
Ағенира нағуп еисаны.
Иңых-ңыхза ршъапкуа,
Ипүшкәрахза ршъакъар,
Ирлызамкуа үзара һарк,
Еилагылоуп — инатқоуп,
Ирыйбаргузен енқулацияуп.
Дренгурбъонт урт лаңтаң
Днахы-аахәуа дрылоуп, нас
Ихәсит: — имгакуа хара,

Ирыдсыхәалап рыхара
Икүмшәшәза аныша. —
Исаңшәхент иқышә:
— Шытә ирлүраант зөгүү
Пүтла иштызго экъы.

Алатсаф ағныға диненуент,
Шытә дтынчуп, имхы ирашәар.
Ағымца лампакуа шиеншенуент
Ибоит нағхъя агур кашәар.
Инцәакуак ируашәа тацара
Иңэиркъя-цэйрасуент.
Жәған нағоуп.
Ех! Экъы шыкуса апъстазара
Абри адгыл аёмы
Кыр нағсоуп.
Хъаа-баз умазамкуа
Акуаарыхра адгыл-чаша.
Алатсаф дахықаз имбазакуа
Дыллагылент аклуб аш.
Илаңш накушәент
Хуашъра акузамкуа
Авожд дүззә ипратрет.
Ихуцра хәаак амазамкуа
Игуаёмы асыйнартлент.
Уа даатгылент.
Даанаңшит,
Дибонт апъстазара алатаф.
Ихуцра гурьюо наизилашит,
Гуаныла ғаантит алатаф:
О, авожд ихшығ иланатказ
Ираңаузеи шақа!
Китай, Албания ухәя нахынаңаз

ӘРЛІККЕСІ

ДАСТАУАРДЫ

Иднарбент ишаша іхъяға. Аубы натаз, нағыз ақуаркуашыра
Ргудағы аңымза аиркыит.
Аимпериалисттәа ағуп абарғысира
Уи ихшығ рыбға ланаρқуит.
Аубы шәткүй хәа инхәз ажәа
Еимханакыит адунен.
О, авожд иқаиршымз ажала
Зегынцъара имаауен!»

Алатқағ игу даңәзәкәо дненуент.
Шытә дтынчуп, үмхы ирашәар,
Ағымца лампакуа шешенуент
Ибонт нағъхъа агур кашәар.
Дұлыл-жәфани риатәзакуа
Енлацәкүент.
Ахауа қуандоуп, изазоит.
Алътазаара алатқағ дызхүшүа,
Алатқағ дыкухә ғөнүкә дцоит.

1961-56

АЗҚЫ

Игурьыңға алашара ғиаңғонт
Угара зығнагылоу ауада.
Зны-зынла үсүхан угурьо-учонт,
Усгын гурфа умам, дада!

Абъең бжықуа уаханы уцэйрхар,
Угурьың, аргылаңға урылахуп.
Нас құмбары азқы нұзхар
Ушалиааз аамта ихазынахуу.

Уара үнфызахом абуржун итсен
Ираазуу ауаа ршъажәраз.
Изыздырхиң бомбен-пәсеп
Адунен амамикуара ашантцараз.

Уара узыхшаз уаззара изатеу,
Аудағы ағстазарен бзина нубаларца.
Ашәә узырхәонт ушхучу
Удухар упъсадгыл ухъчаларца.

Нас құмбары азқы нұзхар
Ушалиааз аамта ихазынахуу.
Абъең бжықуа уаханы уцэйрхар,
Угурьың, аргылаңға урылахуу.

1951

* * *

Аныкуара далагент аабыкъя,
Ан күтш лысаби.
Хәаак амам уи лгуръя,
Анаңа зөгө шыкоу усами!

Зынуп. Асы ленуент еимағзан,
Атлакуа гылоуп ихыхуауа.
Икалом ан лысаби длағшәан,
Макъана адэнүәа ддэыллыхъуа.

Аха лындэйлшәара ихы нархуан,
Өнак ашә ааиртын ихала,
Адәы дынкулт дәәпъха-ғаччауа
Дынцэйтасуа, дкахабдало.

Ахулбыеха ианааилатәа атаацәа,
Ианаарыхтыгула иззаиртәз,
Ан иралхәон дгуръацәа
Ашә ихала ишааиртыз.

Сара издыруеит, лысаби изхар
Ағнашә иззаиртыз акумкуа,
Уи дахыөхуап, лгу азнардан
Цара дула иқантю аартракуа.

1951

АБЗИАБАРА АРФАШ

Сара издыруент,
арғаш зыбжыштырыуа
абаху енмахар,
Аамтала
ацәкуртъкуа аанкылахонт
рхы имфаҳар,
Нас налшонт,
арғаш зымфакы
еихар,
ылнахыр
та мәакы.
Аха жалар рыбзиабара
имфашио,
Кремлька иненуа
рошха силатесе,
Икам мчык
үи амоя зшаңдауа,
Инызкылауа,
саңвара ахы зырхая.
Сара издыруент,
аапъыла еижәхысло,
Әдатән азилас
сиршәе ишхытъло.
Аха ахъта
намәхак адунен,
Үи ихылан

ҚАЗАҚСТАН
ДАМБАРЫ

ианленфен,
Ианцаа симачаб,
афыртын аншэшүүсү,
Аз нас зымтсыса
иаакалаусит симгуашэ.
Аха жалар рыбзи nabara
имоашьо,
Кремлька иненуа
реашха силаасео,
Атаххарты
ицзаант енкүжээнэ,
Икам мчык
үи нызыло ихужээнэ.
Сара исахант,
африкатэй ацахэшыра
Ирмоукуа
рхы этаркша ашэшыра,
Ианрыкуъха,
ианрыкуш амра ицаз,
Аз наскуа таку
иницашэкуа ишцаз.
Аха жалар рыбзи nabara
имоашьо,
Кремлька иненуа
реашха силаасео,
Икамлац, нагынжалом
убри афыза атакар,
Уи шытазырбо,
изырзуа ахабар.
Ари абзи nabara арфаш
абриякара амч зыбүүуоу:
Ацъажалар ргуасы ицыхусит,
гугла ирыпъхоуп.

АИАШЬЕИХАБ ИКНЫ

Сшыапы анынтасыргыла нашца-игуара,
Испылент ачча эхыхәхәйлаз алакта,
Санысабиз сшаднакылаз енпъш сан лгара,
Гукала саднакылт аурис иғнатта.
Уи даздаант ҳанхара-хантыра,
Ирыбазашьоу, сан, саҳәшья, сашья.
Шақа иқуазхаз аръш-лапқыа ацыра,
Зенпъш фу итахтәаз ахағышыа.
Уи драздаант Кудри Бзыпъи,
Иахынзатахцалахъоу атруба.
Шақа аръш енкурыжыз Темыри Екутъи,
Иахынзаргахъоу Ерцахуқа иго амфата,
Даздаант ататын шаазирых'уа Чанизде,
Далагахъоу фымцала арцәара.
Нас ирацәаны акъаад ианицент
Азтцааракуа иртакны иқастаз сара.
Ишенилатәаз анпъш ҳамшынкуен, ҳұнасқуен,
Еиштыңаакны анхара нағу уажыы,
Аурыси, аукранни, аръсуен, акыртуен
Ҳайлатаңент, нахшәун иғыцу акумжыы.
Хнениент нахъя ҳамчикуа еилдацил,
Аръстазара хазынаху чаңдауа.
Азәгыы изыпъшаауам убри ағыза асал
Хара ҳанғызара енқузырғауа.
Исгуалашоонт ашыкүс енкуатззарақуа,
Аръсадғыл анақу анахатәаз,

ӘРДІСБҮЛГІ

Ађа халъшқаңза рғаракуа
Абомба ргудцо данырхаз. ӘПӘЖПРОПОЕЗД
Уи тышэала даштыан, итахын,
Ханөызара, ханашъара икүнкъарц ашъапы.
Аха атынчра ағаңца мишәйт акакын,
Аұрыс зынреңшіш рленишә митәын,
Ахы нацэырмыхъент ргушпұы.
Үрт аиғызаратә-шыа ирылоу нағым
аэркүйеке,
Ибұуюуп, аңыр енпұш еиладыртқаңхеент.
Үбри азоуп Ленин ишхарағ акышәккүйешера
Изалалаз ақынтықарратә университет.
Сағдаароуп сара аұрыс зынра ицәкурғо,
Үаже ахәнца ҳәа асы казырхәхәуа,
Ханөызара пату ззаку, бзина избо,
Аұрыс зынра аиңш ибұуахарц,
Анашьенхаб иенпұш ибұуахарц,
Ирыхъздызғылт абарт ацәаққауа.

1952

СГУ СЕАНЗАМКУА ИАНСАЗДАА ·

Хулбысхан.
Ахаңгуара
Сгушта надрыбубуалан,
Москва азиас сазыпшуван.
Кремль абааш аага ргутаахәан
Ацәкурпъакуа зазауан.
Сгу сеанзамкуа
Тыңханәзакуак,
Аминутра шытаци,
Исыртент азщаара:
— Афыза,
Уара ужытэ москватэу
Енлахкаарц ҳтахын.
Ахфыкгы рыблақуа
Ишенишенуа
Агукура рхын.
— Сагъжытэ москватэым,
Сагъечатэым,
Аха усгын сасасым.
Икәмлари ишәдәар,
Азщаара зсышета, нэзы?!.
— Абни убома? —
Амраташәаразх
Сналырпъышит,
Лиапы налрыххан.
Сылаңш нахыңсент

Альса аиңш
 Ахы ңорыпсаза
 Ажәған налагылаз ахан.
 — Аимак ҳамоуп, аимак, — лхасит
 Иңәражәацыз руаззык.
 Ишызбоз үшак насын
 Лыбла интаңсент
 Шыңцәрак лыхшы.
 Наабо ахан
 Смоленск аштаө, икүгылоу,
 Мамзар өаңдароу? —
 Абри әхәраз аръхәзыба ләзыза
 Инакұлырызыт: —
 Өаңдароуп, өаңдароуп! —
 — Өаңдаразам, убракутәқъоуп, —
 Лыблакуа инартасхеент сара.
 Альхәзыба ләзышә днареңапшит
 Лхахылгара лмоуа убра.
 Са сажәа настроит,
 Аимак змаз агура дсыргард.
 — Ахан ағатъхъатәкъа сымхонт,
 Ахани сарен ҳангугалацәоуп зынзас.
 Уажэ избо ңысшыонт
 Раңхъаза ишыркыз ашьапы.
 Сара избон уахын-чени
 Ишазхаяуз уи агушы.
 Ауастаңаа,
 Альстәә быйышкуа иргулатәан,
 Ишениддырчаблоз акырмыткуа.
 Иштызза ажаған ахъ ишхалоз
 Андара хъантыңкүа.
 ...Альхъа азтаара сыйзаз лакумкуа
 Иңәражәаз атыхутәаншәа
 Җаалтит о, уи лыблакуа

ҖАМГИЙН
БОЛГАРЫНЫ

Анъышын
Москва азиас ацэкурца.
— Уара уашаҳатзар,
Абри ахан дүззә аира,
Смоскватэуп хәа
Ухы зумшьо, избан?!.—
Абасгын лхәсит,
Исхәо сәамшәо
Азныказ саанхент.
(О, уи лыжын сир
Сгу инталаң саамнадеит).
— Хатоумчан, уахынынхархаз!—
Инасываибаҳәйт, ихъальш-хъальшуа,
Сныжра ртахзамызышә омазак.
Егъсыгъамызт исхәарц: «ханбадыр»,
Ихауен исадразуауз
‘Са хүчдак.
...Сненуан,
Москва азиас ахыку иаваршэ,
Амш ахуларахъ
Ахы архент.
Нахъхын ишызбоз
Зызбаху хамаз ахан
Аблакуа итыпхент.
Схуцуан:
Абарт имоскватэкуангы
Ирзымырзар
Нахъгылоу ахан --
Ифъашахузам,
Уи азы
Ирыстом губбән.
Ирхароузен,
Аамтала нықуара
Интыңыр цъара,

ҖУМЯКИЙ
БОЛЬШОЙ

Иаахынхәаанза
Аханкуа рхыпхъазара
Иацлозар Москва.
Амала
Сгу налоу,
Сгу зенсуга акуара-куара,
Смоскватауп хәа
Схы изазысымхәази сарал..

1952

КАР҃ЫНТЭИ АШЭАКУА

Москва заангурала,
Атых намам сихыккарак.
Енкущэнашо илненеүнт асы,
Атлакуа гылоуп
Рымаху шытассы.
Ианхэаҳэнк,
Иатаххазшээ иһналарц суатах,
Атцаа тла амаху наах
Съенцыр насуенит атыгу-тыгу хээ.
Азы наихэаҳшээ:
Асы еизга, иршэыгү-хээ,
Абар аурт аацээркъян
Амч канарцэент.
Атлакуа ихырхуан
Ирышэшээ, иркаца,
Иныщашекуа ишца!
Иатаң амандарина асахья,
Амза сыхуапшуюнт ажээн адакъахь.
Сшазыгъшуаз аурис-зынра
Иагъшымоу абрака,
Сгү сеанзамкуа,
Слымха итасит ашэахаак.
Кар҃ынте ақун арадио нахъаанагауаз,
Рыбжы здирит ашээ эхэауаз.
Лабыкъа рыбжы смаҳацызшээ –
сара,

Сгу тыъо, скуацкуацо сағын азрышар
Аурис дгыл шөйкүтә сашеа
гуакъакуа,

Шәара шәзы итшәарахом арақа,
Аурис ашәакуарә итшәароу аха
Харха еиужькуа, хашхә ყыагъакуа.

Схы самырхуакуа
Иаразнакы саанимтүңцаа,
Срыман ищент ашәакуа,
Сналагъышит икаххая

Ашыха-тэыла Қартли
Ағың-цәа зхалаз нахъя.
Избент ахан, саанижъен
Иағадыргылаз ағақъя.

Ачан радкуа ишрыңлаз рақара,
Иширацаахаз Рустави
Иағу аңыр артәара.

Сышдәйкүэ
Картли сымбобо сгуазхара,
Арадио аатгылт.

Сынхъапъшэр,
Иағын асаура.
Итәгъ амхәаришь ҳәа сымъшын

Сгу енсуа адық-лыкхәа,
Аха адиктор аконцерт итәент анихәа,
Сөйза бзиак дыссымбазакуа сгуазхара,
Днастъирт дцаз ақара сгу аазент сара.

1952

ХУЛБЫҢАҚ ЛЕНИН ИШХАРАӘ

Хулбыңатәи аштыбыжь сыйналакшәа,
Ленин ишхараә тынч снатәент.
Миллион-бла адгыл ихуптәрәзшәа,
Сөәпхъа ағымца лашара сипатәент.
Мап, дықам ханың измоу насыпъ,
Ленин ихупрақуа збаз лабәба.
Игурбъатәа ақалакъ
Инанага-фанагоит аңысыпъ,
Москва азнас ағы изазонт ацқурға.
Уарла-шәарла машәйршаку
Ажәған үтак хыршәйлам.
Саангуда ассахаа,
Афонтанкуа абаҳча ркуабонт.
Сызтагылоу ахан
Аңенцырыккуа сахыргудышыло
Ағымца лампакуа рыпхны
Жәған ахъ икнархазшәа сгу набонт.
Имшынха нахъенлаарцыруа лбаақа,
Икыдшәаз иатәәк аниш, лашарак
Ргултәраан налагеит ацара.
Ағызыңаа, азныказ исхаштит абрақа,
Сыжәфантай мамзар, сылдылтәу сара.
Пұрғыкгыы иршәажәо ажәған даңоуп,

ҚАЗАҚСТАН
ДАМБАРЛЫҚ

Сирхүцит: дызмыртәозен,
Дыымпұрзен игуазхара?!.
Аха сгу ишаанаго убасоуп,
Иқалап дгылы-жәфани
Иңеилагазар нара!..

1952

МОСКВАТЭИ АУНИВЕРСИТЕТ

Аудиториакуа зегъы гуастеит хуц-хуц,
Үрт макъана иңәүп аха,
Миллионла астуденттәэ ргурбъара сархүт,
Москватәи ауниверситет,
Угуазырхатоузен шаға!
Акызатцык нахъя сгу иалоу:
Астудент ყытазара сағырщуент сара.
Снагъш-аапъшует.
Зегъ сылаңш рыйхалоит.
Ашта стытны исгуацхом ацара.
Ахан гылоуп зынџас аероузан,
Ех, ишъясгуацъо
Фатъхъя ацара нап аркра!
Сара шэйскуат, Михаил Ломоносов
Абри ибар, икаларын
Ҫың далагар ацара!..

1952

Ә.ЦӘАХӘАК

Еиваиоуп сидымкысло.
Амға еңцыкуп,
Аңыр налхыу ф-цәахәак.
Урт убоит амшын аңықуаෂ,
Цъара ианысунент ағъшахәа.
Цъара ибжъқыонт ахракуа рыбжъара,
Абаху нагултәсүруент өацъара.
Еиқараны нацоуп андара,
Руакы иамыхырц аалъсара.
Атих асаненеңнашо,
Адән даниктуша
Ауаңы, ентенкырц иңсы.
Урт шыталара цъара имфаҳытыам,
Амға икүп иңонт лассы.
Мраңашаара, мрагылара,
Зегыныңзара дара ахъзоуп.
Акоммунизмтә-хан артылараෂ
Рыжәәа икурх'я раңаазоуп.

1952

* * *

Истугалашәонт, ацара енцахцион
Калакък асы жара.
Енпышызamatәакуа хшәахцион,
Хзенциңыуомызд хазхара.

Алъхын ирахтар асессна,
Ақыталь хион тұсынара.
Ашыац татағ ханенцина
Иххартлон ажәебж ахәара.

Алърыңқуа рғылан хұнас,
Асахъя тысх'уан сара.
Уара иуман — идеяс
Ахы урхарц өағъара.

Хулбыхала жәған ахъ ианжыхынуаз,
Анатәакуа реышъсақъаны,
Хқытағ «анатәакуа» рарикра уазхуцуан
Убарт рақара ирацәаны.

Салацаражәом сеалахалан,
Ааигуа имғасыз ххучра.
Жәзаха ауадағ саахалан
Усалам саңхъязар сара,

ҖАМГИЙН
БИЛДИНГЕН

Исанахаенит хүннэ шурेүхаз,
Ишурпъаз ихагалан ахуада.
Анатзэакуа нумаз гутыхас
Икхана ишталашо хагъста.

1952

АШЭА ҖЫЦҚУА

1.

Амра ацылъыкуа ирфаҳонт,
Азаза калъсоуп иңырпны.
Ашәштыракуа реыдрайонт,
Амашына ненуент иңырны.
Шәсүзтәаузар: «узызгукыда,
Уззыгуштуазен ухата?!.»
Абар, шыкысык захым сқыта
Сынтаңшың алакта.
Ожэы сағуп азаангуахара
Уи атың, схучра ахынцәз.
Шақа хүпра,
Шақа гурбъара,
Алалоузен сара сцә!
Избандаз қағири — хгуара,
Сан агуакъаягъ эхаку шлоу,
Хем снақутаан, зны скуаруа
Нас сәйкүләнди иһданы «чоуз»
Избандаз хқытә цытазара:
Ача, ататын, азыкүреи,
Зина ишәйлұға мазарак
Инатәкағароу ачен.
Избандаз хқытә — школа,
Ағылма ахыскызы аттара!
Уи нағоу абақча — тора
Уажә нағу азхара.
Избандаз хәниас тағеа

ӘРЛІККЕШЕ
БІЛДЕРІЛДІ

Изхызысо ашәах.
Дысъыларуш дычча-ччо
Беза избо сыгулымыңда!
Хнейусент хнакуаратца-аакуаратцо,
Хзаапъшылонт азиас Замшы.
Хмашына шыңа ишамырласзо,—
Имаачхазшә амч.
Гурьыа раңаа срыталан
Иубома сқыта сшузад!
Иудкыл асалам
Иузаартиз москава.

2

Ассир, жәашықуса раахыс
Сықазамыңшә ара,
Сқыта сыңғашшент аша санаахың,
Санагулапш ағара.
Аөйзәә Тарашии Уарлами
Иртәхүп идыреңаз сырбара,
Шәқула иштықсхрын
Ақъзади акалами,
Са исымазар азхара!
Игылоуп амфаду иаваңба
Ақырмыт налхыу ағнкуа.
Анкъатанкуа аган ишаваха,
Ажәйтәра рхыкукуа.
Идыргылазаап ағымца-станция,
Шыңа рығнкуа еңхагы икаңдап!
Лашарас ирымаз уажэраанза
Атоурых нартент ркуачаб.
Цха өңіца урт шыбжъамха!
Рұнас шыахула реадырдырт.
Уажәы инакүрцент аббә
Ашамет налхыу ақуадыр.

ӘРЛІККЕСЕ
БІЛДЕРІЛДЕ

Абар сәаңхъя аусхәарта:
Иғылоуп аханкуя еихацал,
Акінотеатр, аклуб, асасаамырта,
Абілиотека, апъхартатә зал.
Пұыхъатән ашқол аңынхурас
Идыргылааз ахан.
Аабыкъя апъшқацә изықкуаз,
Уахъ иненүеит иргуапъхан.
Анақа абаңча,
Арақа абаңча,
Рмахуаркуя лақууеит.
Үрт иргултцеит
Агурьы-ачча,
Еишикъыла ахамта хиауеит,
Ус сазхалеит ахупъшза,
Ачанрта снахагылт.
Сгу наанагоит, иненужъзай
Сәаңхъя ишътоушәа амшын-енишым.
Дгурьыатәа исалхеонт Зина:
Иқалараны иқоуп лассы,
Ачан хызх'я амашыныа —
Хаплан заа иназаларцы.
Сгу нахуонт избалар
Ататын-быңкүа рызхара.
Исеиҳәеит ахантәағы Бегълар
Ишалаго фымцила арцәара.
Ус ҳашинуаа хаамфахытын
Иашта ханталт Җараш.
Жәхә аеырорағы ираңысын
Изқуршашәо иғылоуп ираш.
Тынч аштағ ҳахъаанкуагылаз,
Сара сналагеит ахәара:
Зенпүш ғнузен Җараш нурғылаз,
Дунен уакулахаант уара.

ӘРЛІККЕСЕ
БІЛДЕРІЛДІС

Асоңусура ағырхатсаһә
Баша иумчапъазаап ахъз.
Асир дәзкылугазаап атацахәз,
Сакуныхәонт уғиңра лашарц.

— Шәхал ағынка!
Тараши дәражәонт.
— Ман!

Альшәма улеи!
— Уапъхъа скалартә
Уажәазы усасуп.—
Ианаҳәа унеи-слеи,
Алгугуахәа ханхалт,
Зегъ ханцуп.

Азал, ауатахқуа сиршәа иғычоуп,
Имарымажаент Тараши иңъа.
Илъәыс лакузар зыңза дқубчоуп,
Зегъ еилыргоуп еилфача.
Арадионприомник, ағымцилашара,
Акаруатқуа аникъель экъыршоу,
Ашифәнер, афатэттра, абжызрак
Иалшома зегъ упъхъазоу.
Иҳамразакуа ацәражәаха
Астол наразнак ихиент.
Даҳхагылент ағынаха,
Акаңыч-лых ყыспылент.

3

Хулбыхеоуп.
Ашыңаңа инкаршәны ауархал,
Схы инаттаңаент амартақ,
Амра хәэы-қатышь сныңхалт,
Сгу еңсүент «атак, атак».
Иаңижътеи избаз, исахаз
Цаашыны сгуағы ишак'я.

Атемакуа зымфа рхы шыдмырхаз,
Сышқа наануеит ищак'уа!
Сган ағы абаҳча нағулачт
Исиру ахауда куазауда.
Ахуцра хаакуа сыргулашшы
Снаҳзы-аахәуа саҳыкуназ сара:
Сан даасхагылан дағуп ахәара:
— Улахъ енкума нан, нан!
Инъсаҳыззә эбонит улъшра,
Уту енкарамзар иумзан,
Иукухашаша уан сара! —
Атхарцәзә сәыхаззә сныкутаеит,
Ачча сәйкухх ищауан.
— Сан, баша сгу ченим цыбышьеит,
Сыкунам силахъгы енкущауда.
Избонит: хқыда агу шытыщеит,
Ираңзоуп эзызбаху ухәара.
Ашәа ғакуа са срызхүщеит,
Сағуп ашәакуа рапъзара.

1962

АДГЫЛ АӘТЭИ АИАЦӘАҚУА

Хулбыхак амра аташәамтаз,
 Избарц стахызшәа тақа исызгуамтаз.
 Схалан ахуахы,
 Иненуаз атырғыы,
 Аңыпхъ зиршауаз апъыр-сирхаз,
 Иалхуаттауаз асыпъса,
 Ашыха рбаш сазыпъшуван.
 Схүрракуа хыжижуван.
 Нырцэ-аарца,
 Енкуца,
 Арфаш наваффа,
 Ирыман анарха,
 Аханкуа роура назхуван.
 Амузика бжыс сахауван.
 Агурғыа сыштынах'уван исытчаны.
 Амашыннакуа иенуан исытчысны.
 Сықалакъ-ға амфакуа енхышь,
 Избон цъара көмөрак нмыжь,
 Сиап-саргута икүзшәа.
 Ус еилашәшәнт.
 Ахракуа ахъта рәашәит.
 Исхыкны анатәракуа енилаарцырит.
 Лбаатәнкүа ирғасырцырит,
 Илашент ашыха, альшакәа.
 Ишиененуа иңымщәаауда,
 Ағағакуа ирхыщәауда,

ҚАЗАҚСТАН
ДАМЫҒЫРЫЛУСЫ

Сықалакъ кахаа исдырбон,
Еилацәкүсүа енсырбон,
Адгымл аўтәи анатәакуа.
Аха цытак науазшәа цас,
Ишало енғыш ашыха атас
Исаахылт. Азынаң ихүчын.
Аха ихуағыз аеарчын
Иатәахыит
Ажәсан ахътәи
Анатәакуа.
Нас аеарқаент, аеаршәшәент,
Ацәкубаркуа ағышшәшәент,
Ихылент аешашәа,
Иарлашыцаузарц омашәа.
Аха лбаака сықалакъ ахъгылаз,
Ипъхашьтарц акуу алъта ихылаз,
Ишылашац илашон.
Сара исқаңон:
«Еғыа цытак хыларгы енкуахәуа,
Адгымл аўтәи анатәакуа —
Икам изыркыято, иштәах'уа,
Адгымл аўтәи анатәакуа.

1952

УШӘТЛА, АҚУА!

Ашъхарахъ ихалент алампионкуа скынбаҳәан,
 Сыңақа еилаарцырит тіфа змай апъырькуа.
 Стурбъонт сахыглоу ағыща сагуцаҳәан,
 Апъша қуанда рташықыруент смағракуа.

Зыңза ушъасирхен, о сыйкалакъ,
 Зыңза ишғағыхен ухуада!
 Тыңхәэ уңзазшыоз уанырбалакъ,
 Ирхәарызыншы урт сыйнә?!

Иқалап исхаштыр анкъа ушықаз,
 Ишцымғажәйиз уәкъяқуа,
 Убахча тыпъкуа шыңәүхааз,
 Ишырхаабышуаэ акубыркуа.

Иқалап исхаштыр ишуғыгамыз
 Ахахә мардуанкуа еңцирхухуа,
 Амфа-чапъакуа шуныгамыз,
 Ушъхара шықамыз илашауда.

Иқалап исхаштыр укалт шхырчамыз
 Еихатә гуарала илашауда,
 Лбаака угуаше ағы ишчапъамыз
 Ахан дукуа ҳаракза.

Избонт еңтүхынт, Ақуа, убза,
 Итагы, итагы иузхашт.

Амшкуа аатгылом, ишоит икуха,
Саргы исхаштуа рацрахашт.

ЭРЛІККҮЛЛІК
БІЛДЕРЛІК

Аха егъя ипъсъехаргы сгуалашәара,
Исхаштуам аниичар ушщышәнтәхъоу,
Асултан иғапжыя икәмтә нышәара,
Зэйрәндырылыштырахъоу.

Егъя ипъсъехаргы сгуалашәара,
Иалшом исхаштыри, о, бзынцы,
Асовет-уағ ишүнгәз аңыжәара
Уи шиаку изыпъсахыз ухы-үәы.

1952

НАЗИМ ХИКМЕТ

Асас наша, асас гураз
 Идкылашъа уажэ иҳамбент.
 Зыхъэ-зыръша адунен нахытәаз,
 Уаан Альсныңа, Назим Хикмет,

Уара узааазаз ҳастолица
 Ианубалакъ угуазхара,
 Арахъ уаакула — Гагра, Ритца
 Уртаа ғысьшара.

Хайбаныхәап, азъатхъкуа хароахап,
 Ихтны иңицу ахапъшьа,
 Абаҳтаә ңаҳызгас шыкусыла жәаха
 Ирыбубуахап уара ушьа.

Ара ахауда цъюуп, еизғыдоуп,
 Нырцэтәи ахаусиңш иңүкым,
 Абаҳча ишкырыуа ишоуп,
 Шыкусы-раңәа унаркып.

Асас сикуашәакуа
 Уреиңшнахшылам,
 Иаалоз азетъара ргу итаф.
 Назим Хикмет, арахъ уаабжыала,
 Ишхазыноу умбари ҳара хъяф.

СОВЕТСКАЯ
РОДНОСТИ

Ублала иубап Альсынтыла,
Ишыкоу аңыра иташышы.
Зых иакунту ендигыла,
Акомунизм ахъ ишшо еңкаршышы.

Ужэлар агуақра итагылоу
Цыя ихаухәзап изташааз —
Америкатәи алышәдар
Ишъакудымыргылоу,
Урт — Гитлер иңиршәз.

Ихаухәзап анхацәи аусуцәен
Акупрааз ишағу астырхиара.
Уааи, Хикмет, ухалацәси!
Ханбабали хгуазхара!

Амала угу иаанамган иубап хәа
Арантәи утэйла узызгукыу.
Альта хуашыкуа агуацүхәз
Зөйбжъазыжызы силачуп.

Адгылы атсанза укутъсычхашт
Үңбаф амамнкуара ахъафатсоу,
Америкатәи изхытыз алышәдар
Атынчра аилагара реахъаздырхио.

Ужалари хажалари ахъеңкукууау
Иаадыруент уа узы ихъантоуп.
Аха тоурыхла излелкаау
Урт зыкоу еиннараноуп.

Нак ихабжытышт иңянтароу аанда,
Еилаттәашт зызала инхоу жэлара.
Назим Хикмет, ихарам уи аамта,
Харгы сасра ханиенуа Анкара.

АМШЫН ИАЦЭА

Үсқан схучын сара,
Сабду санигалоз нықуара.
Сахуаңшуан сгуазхара,
Апъсабара намаз азхара.
Сылаңш сыршәуан нахъабалакъ,
Избон итылаз ахракуа еилакъ.
Арғаш ағхаа ибжығъоз еңцас
Енгъышын ласыньала абжыас.
Өнек ағафахътә ҳалбаан,
Харит Кудры апъян.
Хазкылсит амшын ақуара,
Ацэкурпъакуа аёын ахыку арбзара.
Хеңжэтсын, ихаркуадан амгуархакуа,
Арха икуаҳмент ҳаскуа.
Агей ашъхен рыбжъара иенкүщәашь,
Амаёбын ажыци рылач,
Абна-тора газгон,
Сабду ихәон:
«Дад, нубома ишағу альф ашәара,
Ацэкурпъакуа, ирымазамкуа шәара.
Иалшоит мышкы зны ҳашхакуа ирыцатцәар,
Абри абарагы ацэкурпъакуа ирыцатцәар.
Аха уи аамта ҳахаанхом хара.»
Сабду абас данағызы ахара;
Сара сұнбұза саёнын азрығра.
Иңсит уи аахыс ашықускуа жәлапы,

Сабду нахъа дықам данылт тә-мәфакы. **Әбілзібділ**
Дахымдент ибартэ айпш инхаз шабабархас, **Дархан**
Харха ненужны амшын шахапъаз.

Аха нара дызсыз амшын,
Альағ ағы сыйлан сазыпьшын,
Атың ағы икоуп изымкуацент ахахай,
Уи акышә үыртә гуарала нахшәхант.
Хашхакуа ирыцатсааз тә мишинуп нахъа,
Уи ағба эхилом, ацжурға еимыреа.
Уи амшын есымша ииатсауп.
Амал наанаштыуа зынза ирацсауп.
Ааихсыбырада итығуент гуръен-ччен,
Уи амшын нахъзуп — ачен.

1952

* * *

Ростов ихажыун хулбынха,
Дон ихтәалеит алашыцара гүйтхакуа.
Абба җазталаз адэйкуларахь ахы анарха,
Авишихәя рчабракуа ръюн тыльхәцәак.

Са сакумызт урт инаскыаргоз гукала,
Са үлоукын иззыгушыуаз рыбакуа.
Амала мачк җаркүтхан җаникала,
Рчабракуа реицьшнысшыалон ахәыхә
амшынжәфакуа.
Ус снарылапшит, еган ачы ахэнтәхәа
Дон ахыку эхыйыз афымца лашаракуа.
Урт инархыкны җәирпланк ахышетхәа,
Ағаанахент — мильтон-бла аерылак'уа.

Абба неиуан. Дон ацакурпукуа ишаńшашкъоз
Сырхыгъышыло сахыкүгүлаз апалуба аганахьшәа,
Акыа исыжыуазшәзакун сгу ишабоз,
Сгу иабон Амшын енкуа сагулазшәа.

1952

ЦИМЛАТЭИ АЦӘКҮРПӘАКУА

Сара Цимла амшын аұ
Сықан аабықъа.
Сыргулан ұыц из
Ацәкурпәкуа ршықъра.
Ахулбыхә нырцэ-аарце
Иакутәниашан алашаракуа анакы,
Амшын ахуда анимхүц
Ахартазшәа абент сара сгу.
Сымызен сарен апалубағ
Анапъшаапъшра хәғын.
Иңъахшыон апұсабара,
Иңъахшыон амшын.
Ацәкурпәкуа нанырғас
Акаршәрағтәи аурт,
Реыштыых иңъазбъазуа
Имфанибатон урт.
Зны хгу наанагент,
Аимак роуны наанғаххызшәа,
Зны азә дымтадырысырц ртахызшәа.
Исаакуенбахәөн апалуба.
Зных бжыхк рхылтцуан
Ирхаозшәа: «Ихалоу-ба!»
Мишәан, арт жәахами ианиз,
Арахъ ишышлара ишлахъентен!
Амч азынгы уабарыхуо,
Ишышәра ишәхъентен!

ҚАЗАҚСТАН
ДАМЫҒЫРЫЛУСЫ

Хаңғаз арба урт силярео
Иағын ғұхъацара.
Апалуба хахықугылаз
Ағыза насхент сара.
Ари амшын акуша-мыкуша
Шәағыңыздағыла ихқыахашт заңгуада.
Үскан урт ащакурғызу
Ианыртахыу
Иңзелап
рішьапы
неилапса!

1952

АШЫҚУС ӨҮЦАЗТЭИ АСАЛАМ

Бара Ақуа бапъылонт ашықус ұыц,
Сара Москвами сахъатыло.
Истахыуп ҳабзинебабара наласырц,
Иәңи амч — ак иннамкыло.

Ржакъя шлакуа шъкыруа ацәкурпъ енжэылонт,
Урт ирычхынгыло аханкуа руак ағы
Ожо избо ұысышьоит быбағ силамгыло,
Уағ лбыхуом астол архиарағы.

Аха бгу тынчым, уажәзы-уажәзы
Асаат ахъ бағуп ағшра.
Атааңә атцеи иира ишазыпшу енғыш
Базыпшуп ашықус ұыц аира.

Ус бындэылтыны асоф бнадғылонт,
Тынч бнаднаалонт абыркылы.
Иқалап бхуцуазар: дызцағыло
Дарбанушь, са с-Бырскылы!

Уи схәсит ҳәа, ибдүруент, саргыы ибцизызум,
Сызаңыло, о сеимхүң, аилфаңа.
Срыцаңылонт, баҳәшьеихаб аурыс пъхәзыба,
Аурыс чкун — баргыы саргыы ҳашья.

СОВЕТСКАЯ

СОЦИАЛИСТИЧЕСКАЯ

ШРЫХБЫРСУА,

Ожэ избо цысшьонт, ацқурцъа бывало^{ДЛЯ ПРИОБРЕТЕНИЯ}

Урт Сухумгес ацырхъкуа рныччал,

Акузахы наануент енхыс-енпъысуа,

Ашыкус ўыц ааргошэа икүтсан рыхудацьал.

Аха сиши! Игент аштыбжъ акеф! Акеф!

Урахэа атәцақуа харфаҳент хара.

Ожэ избо цысшьонт иныжыны амшын абжы,
аңаф,

Ха наххэо ажаакуа биреуп ахзара:

Бзиала, ашыкус фынфажән жәаха!

Фынфажән жәнпъыш шыкуса аштыбжъ гаусент.

Кремльнән хгу италонт зетт ىазгуакъоу
ашәахаак,

Хатсацакуа реинкъабжы нуаха, адунен!

1953

СЫБЖЫ

Асыршэ хылъарч зхо ахракуа
Ирхыкны ашәаңшь ануаркалес,
Уи, зеентых агитпункт нахадыруа,
Азнамна акуушәа сгу набент.
Аңылашара ىцакы-щак'уа
Адөй акулара асананзакы,
Сфагылт сыштыбыжь мырзакуа,
Ағызыңа ираптызгарц сгу итакы.
Аха уаала итәуп амәакуа,
Истъилоит агурьза зәхәхәу ахаңкуа.
Избонт зегзы ишримоу амтәңжафакуа,
Иарбан хұыщроу ргу иташуа.
Сагултәраан ажалар рымалара
Абжытирахъ синенеңт сгуръатәа.
Сыбжы сахыщак'үентрытара
Иренбұзу аръхаңәа, аръаңәа.
Сара сыбжы уағы изаахуом,
Апартия натауп са сыбжы;
Апартия инаасто са сыбжы
Атынчра еилазгарц забъдар нахо
Еилагылонт рхуы-ржы.
С-Совет Ысадгыл, сылашара,
Згуамч есааира ибубуахо,
Еитказаазоу наңсоу ахшара
Хапланета мран назыпъло.
Ауаатәйфса рпъенпъш атом наңцырыц,

ҚАЗАҚСТАН
ДАМБАРЫ

Атом қаларц нахынгзаган агухутэй,
Пұхыақатәи амшкуа насыпъла итхаштырыц
Шәйтарак анымларц рхы-рсы: —
Убри азы Апусадғыл, Апартна, ажәлар
Сыбжырыстыңт,
Уи насыпъуп сара сзы.

1953

ДҮШІМФАК РЫЛА МОСКВАҚА

Ашъхара иншеншен ақалакъ ахахы,
Ишыхулара ианыхула,
Убаскан зуп, Ақуа ныжыны,
Адәйбә Мостквака иандәйкула.
Сара стуръон. Стуръя
Ажәеан ақара ихаракын.
Москва гухъаазган
Адәйбә ласјарц стахын.
Мап, сцәлашәарапқуа
Цәырзгонт хәэ салагом абра.
Сшаонт исмоур хәа
Ажәакуа сымхара.
Амала сенликаауент
Убри ауағ уажәзы
Ахтыны-қалакъ ашқа ицахъо
Згуръя еңпәтәү.
Ус адәйбә лакы-лакъуа
Иаванааршант амшын ақуара.
Амшын ақара
Итбаауп ағар рымфа:
Гуаныла сағын ахәара.
Арғаш адгъыл инхүнцәраа
Ианцарха ашьамхы,
Амшын ахъ
Ишарху аиňш ахы —
Хара ҳаныфендас хашъталонт

Москвака ацара.
 Уахъ ихаңхъонт
 Аурыс жалар ргубылра.
 Иsgуалашәoint аабыкъа
 Исенхәаз сабду,
 Уажәы абаҳча азаангуарағ
 Зыбағкуа тәахшү:
 — Дад, хара ҳхаан
 Уахъ шудағын ацара. —
 Сабду иажәакуа анысгуалашәа
 Изымымхәари сара.
 Дықам са сенпъш
 Насығъ змоу таңьара.
 Иахъа скатә машына
 Снакутәoint истаххар,
 Аттаҳза икаңсо
 Җаға-рха,
 Сныкулонт Урыстәыла
 Агушшапара,
 Сиалагылонт Москва
 Адәм ианыкуло ашара.
 Истаххар снакутәеит адэзыбба,
 Ӧымш амба сананхал
 Ахымхәа снадгылонт
 Курсктан авокзал.
 Иқалоит исауит
 Ласс инагзатәу планк,
 Үскан Бабышъра
 Снакутәoint аҳаирплан,
 Альта қуашкуа
 Ргу сиәрыффа,
 Ашаңкыраз
 Снахагыжыуент Москва.
 Иsgуалхар мшина

ӘРЛІККЕҢ
БІЛДЕРЛІККЕ

Москвада азара,
Альшбатән амфала
Сдэмыкулап сара,
Уи амфала санненуа,
Сызы, уара
Иудыруама нахъуқушәс
Съылара, сзыпьшра?
Курсктән
Авокзал ағ акухом,
Внуковтән
Аеродром ағ акухом.
Сызы ускан
Уненины усызыпьши,
Москватән амшын
Ихықудыргылаз аскъалаң.

1953

ИҲАЗГУАҚЬОУ АШТАЛА

Ишъаршыаф бирлашха
амза алашара
Ахракуа ирықуршәуп,
ахракуа хъяуа.
Тынчрала италахауп
хазныгъышло аңсабара,
Уажэымзар-уажэ
аңаа инталашт
инкаууа.
Атеатр наадаылтыз
ағар ханлағы
Хиенуент,
наабаз аспектакль
енмак'уа.
Атх аешенонашахъоугъы,
харт азымропы
Иалишома
шаанза
анимакра хгу ахшәауа.
Иңыхышәашәоуп
Ақуа ашъха
ихыттыз аръша,
Асаахгуджылан
хгуднакылонт
иҳазгук'уа.
Ажәсан налшәшәаз,

ӘРЛІККЕҢ
БІЛДЕРІЛІСІ

иатсаацас,
настқа
Азаза калъсоуп,
азаза еилацәкүүа.
Тынчроуп зөгүнүңара.
Ус,
атынчра иналент
бжык убас —
Хгу наанагент
ашыфхда
акуара икулазшээ
ацәкурпүкуа.
Хлымха кылтца хнатъышызар
хамтак ҳаанрас,
Иахдырт зөгүү.
Арадно наанагоит
иҳазгуакьюу абжыкуа.
Зөгү ҳафсы ҳеенит.
Абар Ашта Каңшы икуфуа
Амашынакуа рыштыбжь
ҳаауенит енлыкка.
Гула наабонит,
цюукгыы,
Кремль назыгук'уа,
Ашта Каңшы икусны
иниенсина сильхха.
Хара ҳаатгылт.
Хсааткуа хнарыхуапъшит,
Хлымха рызыкыдца
Кремльтән акуранткуа
зхъенә бжык гауа.
Ус
ҳақалакъ зөгү амехак
ҳақалакъ инахыент

ҖАМБИЛ
БОЛЬШОЙ

Ихазгуакъоу хгими,
хгу азырхауа.
Изазонт эпальма,
ацэа итэнамгалац.
Настих абжы гонт
Амшын еикуа ацэкургъа.
Сөйзцәен сарен
хгу набонт:
ихасуа апъшалас,
Анта Қатъшь ҳақулан
хиенуашэа хгуръатцэа.

1954

АИФЫЗАРА

Аиғызара —
ары ажәа ағашъха
сұхырхуоит сара.

Ари ажәа
нахъагы
исымдац сгуазхара.

Аиғызара —
ары ажәа
нгуазырхагоузен шақа!

Ари ажәа
уахъаго цъхъақами,
цъхъака!

Аиғызара аңсадғыл
арами ара,
Ха хұмми уи ахынз,
нахымғасыз ахучра.

Ха хұмми нахышымз,
адацқуа нахырызха,
Хажалар рашәа зызыну,
хажәлар ргудацацъха.

Асовет жәлар
ханғызара ахъз
накум кашәара,

Ируасхырұп
адунен аңажалар
рениғызара,

ҚАЗАҚСТАН
ДІЛДІРІЛДЕ

рұаацәара.
Харт ҳанғызара ағапхъа
акырынты
дшьамхнышлахъент аңа.
Харт ҳанғызара
үи дылхарсны
дканацахъент хаха.
Харт ҳанғызара амға тбаауп,
амға гоуп хара.
Харт ҳанғызара еимағы
нағуп атәбүрғасара.
Иахъа зегынцъара
аиғызара бжы сақауент.
Сара издыруент,
ихарам үи аамта —
нааусент, —
Асовет уаажәлар
шейлатқәаз еиңш бубуа
Хапланета икунхо ажәлар
ианенбадырк'уа рнапкуа.

1964

МАИАКОВСКИ ХАРА ДХАЦУП

Маниаковски иажәа
иахфыза гуакъоуп,
Ихацрымшәо ихацуп җахъцалакъ:
Хагукуа ардуусент,
хагукуа шыңах'үент
Ианхаргылоу —
фабрика,
зауад,
кыңа,
калақъ.
Пүхъякатән амшкуа
ихәйинчан,
наанкылтан
Гуръя-раңца әнрымкүтәажжәо,
Маниаковски иажәа
хара ихацуп,
налшом наатғылан,
Инеиуент
ахы узнымкылазо.
Маниаковски иажәа —
ахахә,
ашъянца,
амакъа
Иршны
иқубаса нагонт,
Аргылара шытуузақкуа иргуакъан

ҖУМБАЛ
БОЛЬШИЙ

Ихуарта дуны
иқанатцоит.
Манаковски
аҳәйцәхә
ишинъоз енъш
Апоэзиатә цәхәзакуа,
Иахъа
мхы рацә латдо хархысуетт
Акаршәракуа,
аңшахәзакуа.
Хара
Манаковски ипоэзия
Агуамч ҳамоуп,
Ханхонт,
хантцуент,
Хилакъакъом даеазы.
Иахъырхагахаз
далабылуа
амца —
акъаукъад,
Зынза
иқуаҳҳ'уент ихутцы.
Хара
пъхъаҗа хцоит
Альстазаара ацәкурлъкуа
симирыеса.
Акоммунизм ахъ хненуент
Манаковски иажәзакуа рмаршала
еихго ҳшъаға.

Д. ГУЛИА ИАХЬ!

Уара уами
 рапъхазда изырхуыхуыз
 апъсуа ибан ақыркы.
 Уа унапами
 рапъхазда наазыртыз
 апъсышала иғыз ашәкуы.
 Уара уами
 апъсуа шәкүфыра
 назыштазтаң ауасхыр;
 Рапъхазатән аматәаху
 еидызгалаз,
 икуахыз зыжоғахыр.
 Апъсны
 ахратәра апъардала
 ианықаз ишиәханы,
 Ахакунтраз ушбахәент
 Ленин дүззә ибжы уаҳаны
 Амра анҳазгыла —
 Апъсынтыэла иныкуфт
 ғапъхъа убжы:
 —Шәғагыл, дадраа!
 Амра халағъхан
 харәыхеит зетты.
 Уара уашәәкүа инт
 Апъсынтыэла хұчаөы.
 Аха

уашәакуа рыпсадғылуп
Асовет тәйла зегъы.
...Уара ушлеңт.
Аха уи акымзаракы.
Убжың шгаң иғонт
иғацаңа.
Ерцахуты шлоуп
уара уесиңш,
аха иғылоуп
агуамч бубуаза.
80 - шықуса уаныртыс
еихагың иңархалант
упоезни ашьамхы.
Ишәтлаант,
икакачлаант,
итбаахалаант
уара илауцаз амхы.
Дмитри Гулиа!
Уашәакуа урыгмыз,
уашәакуа
ирыкулахо жәлара.
Уашәакуа
шака шықус ныртран
иқоу ақара
иұщаант уара!

АМАХУТА ӘЫЦ

— Ақармақа адәүбә мәң нағонт.
 Шәнсекъя-ааскъя амарцъакуа! —
 Аихамғақатағ ибжы анаага,
 Ақуара ҳәз еитсасит ахракуа.

Зқышыкұсала абрақа ҳылан,
 Мчық ҳазырхъамшазо,
 Нас дызуста нахъя нағылан
 Ихажәләз дырхамшазо!

Абас неібырхәент рхы неідқылан,
 Ахракуа гүтқыа-гүсытқыаха.
 Аңқурғыа шлакуа еиштарғылан
 Аалзға инанагон рыңақа.

Сырдагуа қатса ахракуа гылан,
 Диеніпшныршыләент асаби.
 Аихамғақатағ исааникылан:
 «Хаймацәгъахозаап нараби!»

Агузара ныталт уи илакытса,
 Аха хуцрак ипъсы алахәент.
 Аеавак'уа ахракуа ройта
 Аилашәшәйра ағаанахәент.

* * *

Шарғазашәкүн ахракуа ыңған
 Айстхәз хызакуа ирцэйтдалан.
 Аихамғақатағ Аалзға ақуцәз
 Дырит еидаракуак дрытталан.

Иғызцә уахъ иңбижъалаз
Иштыхны наман гуенбафарак.
Аалзга альяфкуа ишрыдығеалоз,
Ирыдығеалон гурбъарак.

Омакгы бжымсит, еншъатылан
Бжыбыаапъск ахракуа ирцэтигбент;
Худашаахъ атынчра излагылаз,
Инарихъян, еес иныщабент.

Дыды-маңыс рәагышызышә
Ахракуа амца рәалашент.
Цакъак ларыштт ашьата итжәан,
Бахук абәа налпүшент.

Са баҳуктыв уағсимишхара
Айра тырга уақа ирымтән.
Ажалар кылст — айлыхара
Иаңын ахракуа ргуштағ.

Харакза иқуак-қуак'уа аекскаватор
Иахынпәшалент ацақъа,
Ашәзатыңызай ракузар имшато
Иланаштуан ршыапкуа рыңықъыя.

Уи ацламхә нағъяз хахә дуктыв
Хланц ағылаха
Ишлеңуаз ағазнымылакуа
Иңент иуадышхырах.

Аусура силашуан уа ичыбкыла,
Аихамбәкатсаф абаҳукуа дыргулалом
Иненужыдан алфак хчылан,
Ахракуа рцәа итзыз иғылалон.

...Үа аихамба шытарцент абаху цэтийн
Цьара ацха кнаха икүргент. 2022-01-03
Дүкгүм мцит, адээйбэ храк инцээтийн
Акармаргаа ажжы нарыкунаргент.

Үрт сиссит хучла-дула,
Аалзга ацэкургъ ачча рыччаран.
Адээйбэ агу сисуа ирэлгагылан.
Ажэлар акутэншент фынчаран.

Ара адээйбэ злаанз махута чыцуп,
Ацыр наалхыуп ари амахута;
Уи шытаззас ргу шытыцуп —
Ацыр абууара наамазк'уа.

Иахъя ирбонт рдээйбэ акы иннамкылоу
Ишненло ацаакъя нафаланы.
Игачамк'усит ахракуа настхя итъилоу,
Уи наизыпшүйт рхы нааханы.

Абри зылшаз асовет уаа умч-улшоуп,
Иацлалаант уи абууара.
Абахукуа цэкурьзатлас симырео,
Иштыхла апъсадгылт амчхара.

Асовет уаа умахуца сийхээ
Үненла ахракуа ургулалан.
Ахтыргъа шкуакуа какухуа
Адээйбэ неилашт иушьталан.

АШЫҚУС ҖЫЦ

Ашықус җыц ақында
 минуткооп инхаз
 ишәй-иза.

Ағызда,
 ирхиоу астол шәаденбахәал,
 астол ахъ шәениза.

Инасуга ашықус ыкущуент
 «бзиңала»
 ҳәзаны.

Инасуга ашықус ыкущуент,
 ашты атоурых нанчаны,
 Итәй-иңхә,
 ибенәзә,

агу нағаны,
 Апұсадгыл ағапъхә
 ауал-пүшә нағзаны.

Ханыртымтаз сазырьшуент
 исзымбо сгуазхара,
 Абзиабара исымо

нацло
 та губылрак!

Инасуга ашықус
 ханыртымтаз
 зында сазгук'уа,

ӘРЛІККЕСІ
БІЛДЕРІМДЕ

Хышфла сахъагуло
ажажаахоа сенидауда,
Сгу наанагоит
еихсыршәшәшәе
исирзую ароман.
Аха авар,
Аұыц ақында
минутуп инхаз...
Сгу набонт
саңхъоша
сроман аштыхътәи аръаз
Абри алаңшашәараз,
ргукуа хыт-хытуа,
зегъ шызырыуа
рычхара хыжжы...
Ус адунен зегъ иныкуғит
Кремльтән акұрантқуа рбжы
Ашыкус өңіц!
Ашыкус өңіц!
Абарт ажәакуа
рхәоузен шақаёы!
Шака турғызара,
бзиабара,
хуцра,
цәалашәара,
губылра
дыртыхозен угуацы.
Ашыкус өңіц,
шака енпүшүзен
амфаду
изнымылац ашьапы!
Ашыкус өңіц,
шака енпүшүзен

ҚАЗАҚСТАН
ҰЛТЫ СОЛДАРЛЫҚ

адғылштыха

наагам анапаш

Ашыкус ұңы,

шака енбұзен

абзабара зыпрамлаң

иқупъшү агу.

Ағызда,

издиреүент,

шәра исышеташт азщаара:

ашыкус ұңызас

угу ззыхәузең,

иұтахызуен уара?

Сара истахыуп —

иңғаты аргылара,

абзабара,

ақазара,

арғиара.

Иааркъяұны иухәозар —

есымша

сырғыгүхәаауент

апұтазаара,

пұхъацара.

Сара истахыуп

ажа «канбашыра»

анызаарц адунен.

Абомба қаларц —

иазымпъшаауда амүзен.

Бомба қажыга ханрпланкуа

кырымт хагалагас иқаларц;

Атанккуа,

ақубара атығын,

аужеракуа ирхылан иңәрүаларц;

Ажаларкуа

қыл-сык рымамкуа Әріпсебзіл
еңшыцакны индустриялар

Сара истахыуп —
хымбада нағықалонит алас.

Избанзар,
жәлары зөгъ азықтұонит
ашыкус ұысад сгу үнзхеаз.

1955

МАИ МШЫ

Май мшы,
ашәә ацуп
иращаны.
Амра кашқонт
ацыпъхь ұрыпзаны.
Адәзы хнақьонт
ишиңдешалоу ауархал.
Шымъшишь,
ажәған ахъ
абираккуа шхал!
Угу наанагап
идыргазшәа
ареашкуа рытра,
Амеакуа ирнимзало
нахненуа жалара. —
Ажалар,
аәзәк иенпүш,
енциенуа эхәтәү,
Згуамч бубуоу,
изырено мбатәү:
амәакуа роура нацызто
есаашар,
Алъслымзраңы икүзыргыло
атла царцар;
Ажәған агу ақара
изыртбаауа ха ҳамхы,

ЭРЛІККЕСЛ
БОЛЬШОЙ

Ацахэзыракуа ирыкузло
ашоура мышхум,
Азиаскуа ихомынчам,
макъаназ наагам анапаңы,
Икуаталенуа
хаматц руа иқазцо хара хұмы.
Амра кашча
ацыпхъ нацрытны нахзаауда,
Урт иқартоит
зыңза сиңьны
уағы ихаахауда.
Аарыхраңы,
анхара-нтыраңы нахъа
Альшымас идыргылонт атом агу
тыбъбъа.
Ман!
Афбатән ахушыкуса
налкаан изамоу угубылра:
Аныңә дукуа зегъ рапхъа
уапылентаз абра.
Нас,
уара уениңш уни аштыа
атоурых нанинатдаант.
Уара уениңш имарымажаха
агухутә нахъзаант.
...Ахъта, атса
ртып ағы иқам —
нақ ихъатт.
Иәыхент ағысабара
азынразы иңәамхъаз.
Ман, атәйла икулент —
амтәйжәәакуа нентых.
Зегъ хгу итоуп
иңхан-пхануа Ман ақүх.

ӘРЛІККЕҢДЕЛ

АСТРАХАНЫНЫҢ

Ман азы
ашаңыңызатъ ишылырго
ирадаңан абызъ-та,
Ирацаахалаант ажалар —
атынчрахъ сихызго зшыага.
Ажэлар ртынчра ианымлаант
ишытоу цара акы. —
Атынчра амтәзыжәфакуа рыда
ашәшыра азықамцаант дасакы.
Сара истахыуп
ацагъя зхуща рымч
акынтыкжэ енпүш ирүттары,
Анаша наштыоу рымч
аңыр енпүш еилатеары;
Анбашыра ахъз аштаңаэрә
ишаңыгү еиңә,
Иштаңаант! —
ун ақатцара рылшонт
хрланета аңаңа.
...Ахъта, атаа
ртыпъ ағы икам —
нақ ихъатт.
Иңыхент аңасабара
азынразы ищәмхъаз.
Ман, атәыла икулент
амтәзыжәфакуа иенцых.
Зегъ хгу итоуп
итъхан-пъхануа Ман ақух!

Н. Т.

ИЗДЫРУЕИТ САРА

Хабзибара иениңдәмлаз,
Сгу нацроуп имцаха.
Ақалақъахъ лассы-ласс
Сңыртлом шамаха:
Избанзар,
сыхаара,
абра
бышқам
здыруеитаз
сара.

Амда санылаи сиенуазар, —
Истымло, иссысса збалазом.
Аззы ибжы имыргар: ен уара! —
Схыаңш-куаңшны қалазом:
Избанзар,
сыхаара,
абра
бышспымло
здыруеит
сара.

Агағахъ сңыртыр хұлбыхала,
Исхасырштыр өхы-сгу,
Ақар аникую реенихала,
Лапышыла еимыздом мыңхү:

ҖАМГИЙН
БОЛГАРЫНЫ

Избандар,
съхаара,
абра
брывзбаап хэа
сгур'ум
сара.

Схуцыртаха саныноу ауада,
Абахча бирлаш сазыгьшуа,
Цкуни-Збаби рыччабжъ ытсынуазар
Слымха кылца сзыроуам:

Избандар,
съхаара,
убра
быччабжъ
рылфып хэа
сыкам
сара.

Акупъсычхарен ангыртреи ирдыруазар,
Лассы ибтэашт ртыхутэы,
Хайбамбенжътей Ѣытк тшуазаргъ
Инъырхагам уи хгуахутэы:
О, съхаара,
банаанлакъ
балган бцара,
хгурьзара
нацымлон нас
акара!

АГУ-ТКУЛ

Ауадағ сымасара заңсык
 Сықоуп сара.
 Атых, спөнцыр навс,
 Инағуп ацара.
 Агуларағтәи ауадағ
 Иңәхъеит рыхара.
 Сара урт раңхыагы
 Сышталағушын, аха
 Лаңзааихышк сыйқаттаран
 Сықоума уаха!
 Снахәаахәуент, сгутенүент,
 Сныкутәйт зны,
 Измыжха исхатәэ ахуцра
 Схы иңаархәән
 Исызгом сылъсы.
 Аца! Аца! Сыблакуа урхытны
 Уабасен, уаба?
 Ухан-ден, уштыбжь ықам,
 Иzzент ухабар!
 ...Издыруада, зены изығнамлакуа
 Адәы навахазар аасхәан,
 Соғагылан ашә аасырттит,
 Иқалап архылан
 Иуауаза ашә ишилагылаz
 Агу аныптаааза
 Анапы қынаны, инахынхәны

ӘРЛІККЕСЕ
БІЛДЕРЛІККЕ

Иңазар игуугаң!
Ауадағ сымсаңара затсыңк
Сықоуп сара.
Атых, съенцүр навс,
Иңуп аңара.
Убаскан, саанлашсан
Нагысхәнт наразнакы:
«Абзабара, сұхсонт
Ухы урхарц зымфакы.
Ахы нақунтутәңрц
Ишенибакуу
Ибаандаттыны иумоу
Сара сгу!..»
Ауадағ сымсаңара затсыңк
Сықоуп сара,
Адаахы ყышаала
Иңуп ашарккара.
Уахантәарап лаңзаанхъшык
Ззықамтаң, сыйцакны
Ауада сымдэмілтит,
Сылаңзакуа чны.
Аулицағ алампион ұыцсонт,
Уаханак иңиз аңағышьара.
Сара сгуаңы амца
Енха-еиха сиңралонт
Иңуп абылра.

1955

ҮИ ЛГУ АМАЗА

Шыжымданла ацкургъа рўыхо,
 Амшын агу ухылонт уара.
 Амшын есымша нугутыхоуп,
 Уашыоуп аилкаара, атара.
 Амшын узтоу, егъя ищаулаз,
 Ицаахны намаз егъя маза,
 Иатудыраусент, нумоуп гуадурас
 Ульабаа ахыуғыло илапаза.
 Анашаз, гуфбарак сыламцакуа абра,
 Афыза, супашышуент сара.

Ауана енкуатса аяагулаҳра,
 Атх ағсанахар — маҳэра уа,
 Астроном, уматәахукуа иләйлихәзә,
 Ахуаेы утэалонт хара утъшуа,
 Жәған енүжъ ақалонт икылхха,
 Аиатәакуа аиңыртылакъ енпхытта.
 Улаңш цоит уахъ ағылахан,
 Еилукаусент ажәған амаза ахата.
 Анашаз, гуфбарак сыламцакуа абра
 Астроном, супашышуент сара.

Сара, абзабара златыу, стеоуп
 Гутыхала.
 Слы экускра сыйзырам акты,
 Сыхаара сыйзхәароу дысцэыхарам,

Исцэыхарам нара лгуты.
Аха исыздырам лгу амаза иенчыкка
Аринахысты излеилыскаара тыездырам
сара.

1955

* * *

Лсахъа пъшза са сгу итызжэарц,
Аиашаэ акыргы сеысшәент.
Исхәент: «лаарыхъа саманшәалам.»
Исхәент: «шытарнахыс сгукра далам.»

Аха уи аштахъ омак щима,
Ла слызхууцан хымасыма,
О, издирит шыта сара,
Абзиабара сацақъан
ишсыздэйкүмтө
еацьара.

1955

УТЫНЧРА ЕИЛАЗГАРЦ СТАХЫМЫЭТ

Мап, ускан сгу сеанымыэт,
Хуцрак саман акуа старшә,
Утынчра еилазгари стахымыэт хәз
Уи данталаз сара сгуашә,

— Бзиала баабент, — сналъыхылент,
Слак-фак'уа наалымсхт лнапы.
Лсахъя иссиру сыбла ихылент,
Лыбзиабара нтыщент сара сгу.

Шъарда ҳанцәажәси ҳахъендтәалаз,
Аха иhamхәаент акгы.
Ирхәарц ртахызшәа ха хгу наалаз,
Иаххахут-хутуан атла рыббы.

Сажәакуа иңдент. Исыздырамыэт исхәара,
Гуаныла саахүчит сара:
Абз азымтаз абзиабара,
Хагунаха изымгаант хара.

Лара дцент. Итәцәйт агуарабжъара.
Амашыныакуатцәкъя еңъхъабент.
Убасқан адунен дүзза сымсацара
Саинхалазшәа сгу иабент.

Схұнракуа еилалент хыла-гула,
Схата исызнымыло алушәек.

Иласхээз ажэакуа сицхьрттааа сыргуулдэг! 1353-й
Исамхахэамашь лгу намыхуоз цьара эйдээж! 1910-ийн

Ман, акгы сөүтсүмжьсент иакумз хээ,
Акызатцээж сгу налоу абра исхеонт:
Утынчра еилазгарц стахымыэт хээ
Илхээз ажээ омашээ избонт.

Уажээгъ
илзымдырzon нас
 уи сгу зызхьуа,
Стынчра еилалгэнжьтэн
 акыр шгца?

1955

НАЗАЗА ИЛАШОИТ

Исгуалашәoint,
амшын ахыкуағ ҳтәан,
Лара шәкүк дапъхъон,
сналәаьшуан сара.
Хамаза иашыңазшәа,
ацәкурға азиңтәан,
Рымха кыдҹан,
инлагент азрыра.
Ус, ашақу илкыз
ныкултент зымәакы.
Ишъастахыз далагарц
акы ахәара!
Аха, сзыштыз амаза
лгугаेы итәахы,
Лтынчра хыжжуа,
дтәан лара.
Хааигуара
аўсатылакуа җарулуан,
Ресидыңсалан
ирымазамкуа қуацара.
Ханенцаажәагы,
хара-хара җавысуан
Ханцәажәарағы
изаушаэ хадара.
Атыйхутәаны
амра лапъышкуаҳпент,

Эрмэгжлийн
зийнхүчинч

Аяазымцэах'уа
амшиг ишныххал,
Дук мыртыкуа
нихутцэент
Ицент еес,
инзаакууал.
Ацэкурьа ыцэент,
ирзенбъа хшьент цэамтхаа,
Зынзас ибжээзент
рхай-чен.
Абзиабара хахуапъушан
абла траа,
Аха уи азбаху
хөхаршэрын уа цыен!
Үс,
наххыкны ажэлан тлашаант,
Миллион-натцаа
рхыбыла антыгъха.
Исгуалашэонт,
Акуя ахахь натцаак лыпъшаант
Нас
ислырдырит ишылгуаархаз.
Сара издирит,
сфыза дфашын,
Алампион шалылхыз
натцааз цышыа.
Аха лышка исмырзент.
Еиъасшьеит аиашаз —
Адгыл аётэн анатцаа
ханасыц нахъазкаачаа.
...Аамта цон.
Хабзиабара шэгүүхон есааира,
Хагукуа рэы
адац тэбүрлүсон зынза.

ӘРЛІККЕСІ

2022-01-01

Хақан сіта
амшын ахыкуатे иеналарға,
Аилашәшәра иналага,
аңдашықуа акынты иккәзде,
Саахъапъштар, убрақа
наразнак игуастекті
Софыза лытъштаху
шыаз иналыхъя.
Абъаахәа ашыхара
лаپъышла симымдент...
Илашомызды хлампин,
издүрх'уда изыхъя.

* * *

Иалшоңт икыдшәар
ажәған икіду анатәэ,
Адгылаётәнгің
аамтала имлашарц.
Аха агуаты иакыу
абзиябара гурбъатәэ
Иалшом икыдшәарц,
ма аамтала ихуанчарц.
Уи мчык назқыдх'ум
міца назыбылуам,
назырцаак'ум азаза.
Агукуа сиплазчаңаз
абзиябара ықоуп
назаза,
назаза!

БЫСАЛАМ ШӘҚУ

Алъоштыныңғағ сгу иатакызыңға нижътен!
Абар, бысалам шәқу саунит сара.
Мыз дүззак тұан уи смауижътен,
Сазыңшижътен сыблакуа траа.

Алх агуазы, исымазшәа ацэыз,
Амға таңқуа қа снарнылон.
Ацәа сенсамтө, агуатенра сшаңыз,
Ашара ахыхәа агуашә наалагылон.

Уажәы, бысалам шәқу мачқ сартынчит.
Мачқ нахнақьент сгу ашыра.
Сылаңш изныкымкуа нахсыжъит,
Бадызбалонт ба бнапәыра.

Үенізгы сбызгуаалонт сыбзаңырыц,
Аха башоуп сгу аласмырдозар.
Агурбъя лабырыз акутәоуп ибзыздыз аббыш;
Ба ибауаанза иакумбозар!..

1955

* * *

Апоет, ацакуръа шкуакуа
Асахъа антух'уа уазгукны,
Рифмақуак упъыхъамшәакуан
Угужәажәо утәахъент етъарааны.

Үскан упъсы шъя,
Ухы умыргуакын — ижъжъя.

Аха сишь, уи схәент хә...
Афыза, суазцаашан аказы, —
Умш уанлызхуцуа скарахентхәа
Ухы уахашшаахъоу бзанты?!..

1955

БЫБЛАКУЛ

Сыг-сөй намхәо
Саниңзаз араха,
Ба бгу итәз басны
Ианыбдах'уаз хаха,
Бгу итәз сымдыруа
Слакқақ'уа
Саныкуз адәы,
О, исгуалабмыршәән
Үрт амшкуа ртәү!
Үрт амшкуа шкуакуаза
Иалубаауент схахуы.
Гұтыха рацәала
Санқұпсычханауз ахухуа.
Исаасәаччент
Быблакуа ирхытыз ашәахуа.
Срыңхашыан ачцахәа
Исааражәент дара
Схатәы блакуа ратқыыс
Изгент рыгурा.
Иқалап бгуағы илырхызыар
Ащәажәара азин.
Табуп хәа расхәонит

ӘРЛІККЕҢ
БІЛДЕРЛІККЕ

Зегсы, зегъ рзын.
Үрт ракумзар,
Иқаларын нахъагы
Хақазңы,
Еибымхәаҗакуа акғы!

1955

АБЗИАБАРАЗЫ АЖЭА

Ашыхара азыбжак шәахуала иңчан,
Хулпъастән ашәаңшы уаркалент.
Амшиң ахықуаे ҳтәан ғыңға
Ааңгуа исымбашың сымзаки сарен.

Цабыргны, аабыкъа уғыза иүмбаң
Азцаара иуташа ыкоуп ахыцәхүц.
Аха иқалалоит раъхъа эцаарас иутари:
— Утаацәрахахъоу, мамзаргың үкоу ус?..

— Мап, макъана уи аус саламлаң, —
Әзантит стамыръышыкуа илакта. —
Истыйлонит амш гүңгүйкүа шыссылалаң,
Аха исызбит иғыстыәарң аара атыхутә.

Исызбит, хара имгакуа,
Длаазгарң ақалакъ-тыръх...
Шыныжышам шәаинламыръышыкуа,
Саарыңхъап ауа, атынха.

— Ҳатыр акуушозар ханкулара, ханиуара,
Узлагаз нагза. Сенгуръент идир.
Амала, уи ақалакъ тыръхан — уарен
Шәенбадырусийжытен ишуюу акыр? —

— Мап, ус далкаан хәэ
Макъаназ дымам аззы.

Сгу итоуп снашэа-аашэапхэа
Иахъя, ма уатэм. —

Пытраамтак исхеара сөйтамшэо
Ағыза саандхалт сенхашэн.
Хуцракуак сыгесзрымпүтүмжэо
Сааныркылент сыйкуаны.

Сыштэаз сэры еилымгауа,
Чаастит серыбууашэа:
— Акызатэык исзелымкаауа,
Избо омашэа —

Бзия иубаз убрни дааугароуп,
Заа наулдразеи нас уара,
Уи акыта уаа дрыхшароу
Ақалакъ ағы дину мамзар?!

— Хы, — өаандит сөзыза,
Исхээз эйнэца иңшыланы. —
Иутахызаал ахуаца-ағыца
Дтызгарц цыара азэй...

Ағыза иажэа анағзаха
Имтакуа саанийхыхылт:
— Узкуц ацәажээра гарзаха
Сүхәонт уеынкыл.

Ақалакъ-тыльха думайрцом
Азэымзар-аҗызы.
Харт уи акум иулаҳабжю
Даеакыуп — даеакы.

Атас баанъскуа иханы икәзар,
Үрт рыкухраз укуңа.

Пүхөыс аагара ухутазар
Зза бзиң шәенбаба
Нас шәенбага.

Идыр, уеузаңыхъчом абзиябара,
Иалшом угу имтаччарц
Иахъатән ха ҳафътазаара
Иацеихыгозар ушьаңа. —

Сөйза ирыцэгъаны иң алышылара,
Сатәамбазакуа даасфәапъши:

— Бзиңбарас икоу еишиңылароуп,
Иузымдырzon убаарашэнт.

Анаша уасхәап абзиябара
Апоетца ирхуңыз акоуп.
Сара уи алабара
Ахъсоуз ароманкуа рәоуп. —

Аныза иажәа анагзаха
Имтакуа синенъыхылт:
— Уақуп ацәражәара гарзаха,
Сүхәонт уеынкыл.

Еибын ханибамбар, о ағыза, —
Сөйнәскент абас ҳәнәи:
Иамкыз ағымца лампа нағызоуп
Абзиябара зәмлашо агу.

* * *

Бжык
сгу иныкуғын
сағылт.
Атх агу
сиғнашахъан.
Айенцыр аасыртын
снағыхуент
Аағын хауда —
сиршәа ицқын.
Алашьцара еимырпұа,
адәүбба наануаз
збент санғышы.
Еилаарцырит сұалғхъа
абахча иғылаз
аңаңа ахъши.
Исбартамыэт
адәүбба ағыра ианыз,
Аха
Москвақа ахы шхаз
иснардырит аласышья,
иснардырит ахъша.
Саарзхүнт
Москватән амшқуа!
Иалишом
урт сциршәенә
Москвақа —

ҚАЗАҚСТАН
ДАМЫҒЫРЫЛЫС

дук мыртыкуа
сықоуп
уахъ сцараны.
Москва,
ажалартэ раашкуа зегым
ахъелиатәо нахъа,
Истахыуп
уй океан
сцэйкүбарны
сыхшэаларц фалъхъа.

1955

Н. К. Ломба.

* * *

Кремльтән ақурантқуа рхъебжыны
Атсыла нахалт.
Еңғыгуҳаауа ө-гүк реиңш.
Астрелқакуа иендишәалт.
55 шықуса ықутцит
Агухутсы нагзаны,
Аңсадғыл азықхәан
Аус сиркуа қащаны.
Уи азакухап изықуңызғы
Ахақан вәмұрхх.
Үенізғы ақаттәм шақа
Ирақәаны инхази — инха!
Аха уи бзиоуп
Ақаттә ахықоу ессымша,
Мамзар агуысь намғози
56 шықуса!
Аныхәаға шытыск'үент
Уаха сгурьыатта:
Еңцагылаларц атцеңдеа
Иағызоу ахытәшәа,
Рұынч ихара
Иамұханакырц адунен,
Атынчра рғашха
Икутәларц адунен.

1956

ХХ-ТӘИ АИЗАРА ДУ

Москва, Москва! Уара ушқа
 Адунен алымха кыдца изыроуент.
 Жалар рыбзиабара иузинеңиа ирғашхан
 Иахъа зында ищак'уент.
 Апартна атоурын асы иңици адақъа
 Иахъа уара уеси наатуент.
 ХХ-тәи аизара ду аштыхъ стәйла гүзкъа
 Ассибнатазонт, зында иппүтүент;
 Итагы нацлап амбакуа роура,
 Амхкуа итагы итбаахап,
 Ацахэзыракуа ирхыңып имчхуу ашоура,
 Альслымз тыңкуа нацэахап.
 Макъаназ ихъынчам арғаш трискуа,
 Икуаталенеңиа, хамат руа икахцап.
 Амра лаша азырхъ нацрыңуа
 Зында сиңиңи наххаҳархап.
 Аарыхрат, анхара-иңиңра
 Атом азшэымас икахцап.
 Ацэгъара этахыу — рхагъсыра
 Ишастьоу агура дхартап.
 Ханзыуаара еилазго, наңу ашыңра
 Зында итахцкъап рлакта.
 Адгыл асы икахцап убри сиңш атынчра
 Иакулахартәенпүш адгыл ахата.
 Аизара ду аусура налагонт,
 Атсыла нахыфуент иңици абжы.

ҚАЗАҚСТАН
ДАМБАРЫ

Аязара ду ағы Ленин дықам,
аха ирылацаражашоит —
Ленин ихуцракуа,

Ленин игұтакы.

1956

СТАЛИНГРАДТӘИ АҖКУН

Сталинград аулицағ имаңара
Цкунақ дысқылт аангуа зны.
Изалшом уи ахшара
Бзантық сгу дытшәаны.

Шықусыла ихыцлап абас жәхә,
Иузитом енханы.
Аръыс дшаануаз ихы данғаха,
Са саатғылент сшанханы.

Исыздырам ихъз-ижәла,
Уажәада дсымбаң ихата,
Аха аръыс игүжәла
Шыңғызу санахәент илакта.

Сгуты нахәент: абри аръыс
Далымнаакуа дықам нара
Хаштра экүм ашыкус —
Ашыкус фынғажын хъя.

1966

QAДЬХЬА ХУЛБЫЕХА

Иташеент амра иръакъаза.
Цимла амшин.

Фаљхъа хулбыеха,
Агуашэ аатит икъакъаза
Ачаххэа наёшсан ацаңха.

Хаўба ыкушышь имтагутасю,
Ашилиуза италеент,
ацэкурпъкуа апъца.
Уа хаатгымлеент, хтра хдамзо.
Фаљхъа агуашэ,
Иаркыуп икацаза.

Хаўшият, хаўшият, аха агуашэ
Алтра икоуп уатцэ!
Цэкурпъакуак атзы нахдыргонт «саашэ»,
Нас икуеибах'еент рыхутцэ.

Хахъцо хзымдыруа уа хылан.
Азаакъхэа абба нархент абжы.
Сөйза ҭаалцит смахуар аанкылан:
Үлъши, хазлаталааз агуашэгы шадыркы.

Нак-авәк абаа атзамцкуа.
Уабарыхуоз урыла!
Агуашекуа ытарбака наркын.

Хатээн өшүкүакък змоу атценүү тауларын
Сгу өшешант — адгыл өкөнүү саазгукүүлүпчилүү

Ус цөхбатээн агуашэ натыеен,
Енлагыжьуа рөаархент ацэкуртъакуа,
Хаёба нагуудлент иакутчанашан,
Иртхизшээ сиёрыхырц маха-маха.

Аха урт ргу итамыст ацэгъара,
Хаёба инатагылт рыбда реңү.
Ишримчыз налагеент аеенчыхра,
Лассы хтыргарц хазташааз атценүү.

Лаңшщашэарак аштахь
иҳатцааент азмыжьра,
Итацизыз атаулара аеатцаахт иҳамбазо.
Хөаңхья наатит амшин сиужьра,
Сылаңш ихылент акуатахэа изысо.

Ожэрсанза агуашэ нахлырагылаз,
Азыжь инхутцаа ищент.
Амшин ыша қуандаза нахлылан,
Иҳадгуылан ҳаанинадент.

Хулбзия Дон ацэкуртъакуа! Араха
Назада нааз ихара.
Шэа сышэхылонт, Савалом худака.
Цимла амшин.
 Фаңхья хулбытхя.

* * *

Башаңа ақза симахкүент хандышынан,
Башаңа уағыстарыла икактәсит архызы.
Мири ҳабуазаргы ханзан ес-еныла,
Сгу шәнапаңы ишәзаагом бзантцы.

Шәара ишәхсөйт: абзиабара сихарајак
Ахшың ақноуп нахъамоу аус. —
Лемыцәа, ажәа ахшымаск'уа исхарајам,
Ишәнкүшаһатым сгу ишәнахәсит абыс:

— Ауаң зығноң хыбрак ақны акумзар,
Ажетцыс таңьара ишықанатço енпүш атра,
Лемыцәа
абзиабара
агуаңы акумзар
Атың ылнах'ум таңьара.

1956

* * *

Ашыла зыхъ еиңш иказказуент ләз,
Лзара поуп, икылуршәап унацә.
Асаркъа дадгылоуп дгуръатә
Шыта цэгъа илбом инилжырыгъы лтаза.

Лоура, лытбаара дзахуацьшуам лызхара,
Шыта леазылктәйсент атыпъхара.
Асаркъа данадымтәа лара
Лан илзымычхаэт, өаалтит убра:

— Быңсы асаркъа ибзадымго, бенкунтәа,
Закүсен бызөү бара итә! —
Арт ажаакуа захаз атыпъх
Чаалтит лан лахъ лхы нарха:

— Сан, сылашара! Иаант аамта иаа! —
Дындэйлкьент атыпъха мтәзыжәфада
дыштыпъраа.
Ан даахүнт. Даапышшәирчент нас,
Илдырит аамтас лызбаб илзааз...

ГОРКИ КУДРЫ АХЫҚУАН

Абна сиңжыра
нахыкны
еншылумент
Ағысны ашыхакуа еншрыхухуа.
Сзыбұза сгылоуп.
Сеғальхъя силатыруент
Кудры азиас ацәкуръжуа.
Горки дүззә дахыхықутәалаз
Абра акун —
абри апъаф.
Абра ағысуа дашануаз ихала
Иесі амгуацә иштәзи «санқағ»
Дааттылт,
асас дангусита.
Ахышат ҳәз
днаныпъент икуадыр.
Алъсшәа ааибырхәент:
— Ағонықа уненинда
Ара утәөнжытени ишоуу акыр?
Уажәйгү хамфахыцып,
хапъшәымаз,
Хкуацәкуа гылоуп ара аангуга.
Ишақунато нахзымургы шыммат.
Шәа шәенипш иразуп ҳгукуа.
...Алъсуен Горкиң тынч иненуан,
Кудры абжы гон хара.

ҚАЗАҚСТАН
ДАМБАРЫЛУСЫ

Горки дүзза игубра аиуа
Апъсуа интент ускан ара.
Иенхәйт аири шықас ихалары,
Ишыңғаоз ахра-тэра амгурха.
Ишенцаажәоз, ағыңғагы рхала
Инықулент апъсуа имзырха.
Дгурбъон апъсуа, итааз иңизар
Асас димбац ахаан нара.
Горки апъсуа ғацхаң иңизар
«Аудағытыңса инра»?

1956

АГУАШЭ АБЖЫ

Икатәон азаза абаҳча ирыкүтәэз,
Нақ ихыңцуан шыңжытән ашашы.
Саншыа иесилахәо аиарта дахышкүтәэз,
Игу иныкуғын агуашэ абжы.

Ашә аартны адәахым дындылцит,
Ашта атыхуахъ уи даныпьшы,
Ичкун дибан, гурвъя бжык ихылцит,
Гублыла симидент итсен ихы-иңы.

Үскан ачкун жәэ-класск дрылгент,
Агурвъара фенгалент ағнатада.
Аха адирәсены аба силенгент
Хара хтынчра, ха ҳлакта.

Атсен наша мчык дазымкылент,
Ирсадгылы ахъзарахъ дцент...
Аибашърағ аиаанра мра ҳазылент,
Аха ачкун ифнықа дымхынхәзент.

Уижытсан ашықускуа уи избахуала
Фыртуам. Инасуент рыйсы-за.
Аб иңкун изы амфа дшаңышыз бубуала
Иблакуа карахан, длашәхент зында.

Аамта цоит, ишоит, ихулонт,
Амзырхәө нааңызлашонт ес-шыңжы.

Аб дәэрыханы дәыхонт, адәахы дыпъшлорд
Игу набоит наҳазшәа агуашә абжы. 2013-2015

Нас ихы һажо афны дныңналойт,
Илабашья нығәсәнкшоит ахуштаара.
Имлашәхац игубра, ихбу-хьууа игу италойт,
Дазыпъшует ичкүн затә наара.

Ибла акамбо, днапршышьуа дненеүент,
Дныкудыштәонт ашыашыраә ишьтоу ахсақуа.
Агубра лашара шизааниц изаанеүент,
Ахуцракуа өнштәгылойт еиңхыкыкуа.

Ахабла рхучкуа амзырхәә иаакылсунент,
Игурбъонт, ихумареүент, нахалойт атәы.
Азә абхә дахынхалойт, азә азида дкылсунент,
Агуашә аталара-атыцра дақутшуам өазы.

Пүхәйск убаскан аутра даатыцны,
Ахуцкуа рыкүсүлтүент, ирыкүкны лхы:
«Шәтәл арахь, агуашә арсыжра шәақуцны,
Шәымбазон, итышәкъент да ҳхы!»

Аб деатцъюнт, итъхәис длызгуаан,
Ипъсы ихуламжо абасгы ихаауент:
«Быркуат, агуашә абжы дыргалаант,
Сычкүн ашта дталазшәа сгу набауент».

АТҖЕИХАХА

—Бабаду, ущеихаҳакуа руакы
Сара исаазонт сазгуы
Иабду дицәзәжәо Күнҹал
Дыфуа-дыфуа аутра дталт.
Инанрсит абду ибаха,
Ижакъя днаха-фахан
Дыңцаңшит ибахча,
Исаиңықулент ачча,
Нас ғааитит лгуръатәа:
— Иубома, дад, абни атәа
Иахъарнахыс нутәүп уара,
Уахылаңшыл азхара.
Убасқан дыфуа-дыфуа Күнҹал
Итәа ашъапы днахъынъашалт.

Амшкуа цент. Иаант азын,
Альша хьшәашәа ашхантә насын
Асы паңза иштәнатцент.
Атла рымаху аазазент.
Шыжъ дгылазар Күнҹал,
Игүентент ибышту ашъал.
Ишахаршәйз итцеинхаҳа.
Ажәак мхәзакуа уаха
Дыфуа-дыфуа аутра дталт,
Итәа ашъапы днахъынъашалт.
Ишимчыз иршәшәент, ирқаент,

Ашыл енмышшәсан икаңсент. Әріпшебер
Үи нахыс диненуан уахъ дұрырны, Әлемшебер
Иуамыст итәениха амаху тырны.

Амшқуа цент. Исаит аапъын.
Ажәзан агу үхаба ирзаатын,
Ресилархәсит абаҳча, акуатса,
Ашәа ғыхент ағъсаато ргуатса.
Шыбыжык дылазар Күнцал,
Игүентент ибыбшу ашыл
Ишахаршымыз итәениха,
Ажәак мхәаҙакуа уаха
Дығуа-дығуа аутра дталт,
Итәениха данатцаңш Күнцал,
Иқаз ибан ихы-иңи ааччент,
Үбасқан шәтқуак аашеапъсент.

1957

ИВАН ПАПАСҚЫР

Уахықоу угу акалашээ
Хара наабонит «акалашээ».
Ароманист Иван Папасқыр,
Иахтахыуп: агуабзиараз умкыр,
Үрцэымашыарц амарда, ашьантца,
Умтэарц «Ерцаху амсан».

1957

ХУХУТ ББАЖЭБА

Уфымтакуа хшыонт рыху харакны,
Амарцъя, лакфакрак уламсаант.
Иумхаант шыт, азэ акритика изуны:
«Садызгалаз аф сысаант!»

1957

ЦИНКО ЦЫОНУА

Иус бзиоуі, мап аңрахк'ум
Ажәенираала агуылшызара.
Аха раңақ убжы сиңцах'ум
Үара узғу акылрышшызара.

1957

* * *

Адгыл дадтны дымхалац сауынк,
Жәған дылбаазшәа, адгыл дықунықуонт.
Жааха даастылент. Сыпусахы енқуңчан,
Җаастит: «уаҳа устымлан, сұхсонт!»

1957

СИРГУРЬАЗ ЦЫШЬЕИТ

Сиргурьяз ұнышьент, ус иғашқаант,
Анкытән сыйзак даасқылан жәаха...
Ишыжәбо абра саңышшәзаант,
Сажаабжы налаэр амц ақурчаха.

Сызыу ағыза дхылапъшын, икъзуп Күнтциа,
Уажераанза дысқылар дыпшуди генха.
Иахъя десигурьяз иңдент: Мишыбзия!
Ханғызара игуалашәхт, «о сгуацаңхад!»

Денілазгазен, ас дықазамызден цаса?
Саатғылан, скала схы инастент азтаара.
Аха инаштырхны өзестит: абри ахатца,
Хай анцийинис, фәрхъя дшамырхыз иматура!..

1957

АКУЧЫШЬ

Атакмада ижамта
Шыбыжъонын.
Акуара-чча ахыку асы
хтоан ҳанкуавба.
Хафсы хшыон.
Рыпсы ршыон
ачаиртқуа симыртава.
Амра шап-шап иканарцеңуан,
зыңза итән акъаф.
Быргын-тари еибаҳдаон:
ажәабжы,
асамырқул,
алаф.
Ажәабжы-хәараे
ифрату
Күтәр Мзауч
Аштажаара диалагент
абрака енужы:
— Апъхәыс баатыс анышәхә,
диднагалаант ҳаюу,
Дыркұблызаант
ихақулоу,
нахдыру,
нахтынкоу.
Апъхәыс бзыцагъя

ӘРЛІККЕҢ
ДІЛДЕРДІКСІЗ

уихара-үнціра
натырышөөнт асаңың.

Амат ашқам,
ун лажақуа рааста,
нағызып ақырбыч.

Үи даныузыңғыла,
ун лыбз анухымс,
Зқынты урендаахонт
уажораңда узенірлыз.

Ажыттаан акун,
ун аамта
хағсхьент хара.

Үскан сыйәрышкуада
сықан сара.

Хұйтан дынхон
Ашла-иңә Тамсагу хәа ауды.

Уи дыхаштуам
нахъя,
мамзаргы
уатсы.

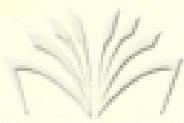
Тамсагу хулак
пъхымс дизаамгент
нанихутаз.

Аамта шон,
нара изылышны наутәаз!

Исон
амикүа,
амчыбжыкүа,
амзакуа еншытахы.

Тамсагу изрыламызт
дзыргурбашаз мышкы.

Аха тиак,
Цыгъарда ақытан
дахынеиз сара,

ӘРЛІККЕҢ
ДІЛДІРІЛДЕ

Пұхызыбак лидырбан
дигуаңхент нара.
Уи аштыахъ
акыр дәләфект,
избент,
ихынт,
Атсыхутәаны,
инапы икъян,
лаагара игуаңынт.
Лыжала сәем уи,
дәрблаант шыашы!
Сцә сыйзызонт
данысгуалашәләкъ уажөз,
Тамсагурыща,
диаңхаяу
акырынте избахъан,
Исаалғыхашәо кылқыо,
илхырга
агугуа-бъыза.
— Тамсагу дзыхлыркъоз
имәзма,
настънылхәоз агра? —
Мзауч нажәрабжъ
хналапъалан
нахтент азтәара.
— Мап,
уағ тынчк иакун
уи агуақ,
Убрі ауп дзыктылкъоз,
изыштылх^уаз игуаб.
Ишшәахахъоу енпъш,
усқан
абын-кучра раңаан,

Ааплахулар,
 ахадэл
 атэымжогуаракуа иртан.
 Урткуа дрыламыст
 Тамсагу шэиркка.
 Аус иуан
 дынгунымса,
 айхзы ирыкукуа.
 Ифатэ нағзар
 ажэак ишшөмбыст
 ұара,
 Иматэа зәззатэйзар
 даңсыпұхашың ахэра.
 Ашаңкыраз
 имхахы дциарц
 дантыңуаз агуашэ,
 Ирхэыс дишиқлаңышуан:
 «ижепоуп угуатқажа,
 Ахулбытка угуарргалаант
 итырбган уқытей.
 Унаи,
 сзыңдаэ дызустда,
 сынасыңь сымфен!
 Аеадажэ еңш.
 усурада
 издырам ақы», —
 Абас дақулталан,
 дыхталкын ұсқы —
 Ө-шыкуса рыла
 Ашла-иңя Тамсагу,
 Дшъадахент,
 дциныхент,
 ишырышызышэ асаку.
 Нак-зак ицламхозкуа

ҖАМБИЛ
БОЛЬШОЙ

Къаңсза ендиштэлт,
Ахуажәңә хытыны
ицэкурьо ишлт.

Иңинца
аңигар бъың сипш
ицбажент.

Иңатакуа ракузар
зыңда најажент.
Аյстхәакуа иренхәазшәа:
«шәйсәтәа,
шәаан!»

Еикуатзәамлахъа
ицлакытакуа түшәаит.

Агылара игуампъю
үи ахатца дтәар,
Ахъашра дацәаашьо
ихъз ухәар.

Диаззаант зыңда
ихода хеын.

Иңхәыс
аак-аак хәа
ашре даңын.

Март мазазакун.
Ацлакуа хыхую
насуан ашаку.

Илабашъа аакыдхны
агулара диенит Тамсагу.

Ашәхымц дахыныхтызыз
акуөыхәа днатәеит.
Агурфакуа деизыркүене
инанирратәеит.

Убрин аамтазы
аххы иццыйтасуа,
ицәхәны.

ӘРЛІККЕҢ
ӘПӘДІРІЛДЕ

Ахуда хучы хынатқааңа
иляхэны,
Күчышк
абарца наатталт:
«циу, циу, тиу!»
Тамсагу өаандит:
«Сара ишъасенпүшү инү!»
Тамсагу,
цэгъаза
ирыщханшыент акучышь.
Изнапык дәхан
илякытца интишт.
Олпхъа акучышь днашыклатшын
игу былданы.
— Уара гуакғымы, үхәнес дааугама! —
ихәсит атыхутааны,

1957

АШХА-УАФ ИЗЫ АБАЛЛАДА

1942 шыкуса анпәамтаз
Ажәған акумкуа, адгым дыдит.
Хашхараң анемец — фашист ашамтаз
Аибашыра миаба асы азартит.

Уи иемкүнжыт Аңсынтыла ақуакуа,
Иблакуа жъаржылент, иблакуа хынит.
«Ма ҳантсаант, ма аба дахқуакуап» —
Абас рхән ажелар тууба рунит.

Рышьлы икүгүлт ахаса, ахаша,
Рышьлы икүгүлт аду, ахучы.
Ишәгуаламшөен нас, аба изхацраз
Иқақаңа ишилагылаз иху-ижкы.

Анақу быйшкуа ртыпъан
Алғак аәтәент хашхана агуашы.
Харғашкуа абжыас енпүш ипъан
Аба игудлон, итыркьюн ишьлапы.

Ахракуа иғырагылон иәзиҳар,
Амдахуаста ныташәккуа ицион.
Хабұйаркуа иқартомызыт ғаанихак,
Хшыя куапенла иртон.

Үскан ахадә агуақъхә итқуацит,
Ахадъкуа фрынатцас ишиш.

Аға игу қылғын, игу сиңасит,
Ибла шашышуда ихуда хент.

Әріп 353-ші
ДІЛДІРІЛДЕ

Абас дұғылы-жәфани сималан,
Хаңа ахракуа данырыңырцоз дылғатада,
Фашист пъыхыуым, иңыңдә дрыңқылдан,
Апъста итаршаны днесиуан дыңқыласа.

Гуағла дәзын, иман агуала:
Ампым дахъзықумлаз иңіз адца.
Адгыл наңахын ишшамхы иңдекуалар,
Дрыңқыланон ахаха, ашынта, ахаса.

Имч шылдааzek намам ахәйашъя,
Илымха интасит абас ендиш абжы:
«Атэым-уағ ижәға атқылашъя
Хашхакуа иримбазеңт уажәзы».

Уи иқунатасеңт архұды хышәешә,
Ибағкуа неңғышшәзә интент.
Даркуаңкуаңт нахаз якәз,
Аха акыргын әрхъял даңаскьелт.

Үс рөашк дыныңынгылент,
Арғаш анакуха — атоуған.
Иқышә интасын дааннақылсит,
Үс ауп ишизныңқо аға.

Азба дшак'уаз убрақа иғуендейт,
Ибз абыны же ендиш ишадаңда.
Игу мыжда губбан наңтент:
Атра нахыстығылло ас.

ӘРЛІККЕСЕ
БІЛДЕРІОЛДІ

«Әйнә ушазеңт, уара күхула,
Ас таңуу ибасит.» —
Нас, ашырхөа дненхотқукулан,
Ибз араш инзааншыт.

Убасқан ивараң амациыс калъазшәа,
Алыххәа даанваңалт азәм.
Игу набент аңшатлаку исыашшәа,
Ихъантыңыз даахазар ихы, —

Абар, шыха-уағык иқама тыхны
Дгылоуп амца иңиддүент:
«Ақулағ, уабызар шытатца нүкүнүхны,
Мамзар нұзыпшуп ақаамет!»

Ақулағ ианыштыемтца набызар,
Ашыха-уағ өзантит фәрхъя:
— «Иңағьамызт са сажәа уабжъар,
Мапзар, абрі удқыл нахъя...»

Алқашаңа ашыха-уағ иқама мәнитцент,
Лаңыңашаңарап ағыншықала убра,
Ақулағ ихы ихагыла замәшшәа ихынцъеңт,
Ахуамың хыбкын инықұхант ақуара.

Ихы абаккәа азы инзаадалт,
Аңәкуръакуа инарыхулабга ицент.
Ахуамың рхәазан аңағ данаахал
Ашыха-уағ, ишикүшашъяз ибент.

Үрт аануан рабызар харшал,
Үрт хыңғызарала ираңзан.
Аңәкуръя гуаан аңағ инадыссаалт,
Убасқан өзартит аңаңа:

— «Абна-уаф, закусен нумпыцъазэл?»
Иудыруама, ишыхуух упехуу?
Хемза шыхен-фаен ирчымыз,
Иабоуген ихагылаз ахы?»

Ашъха-уаф шөарак икы-иңи ишнүүмүт,
Иабаңа ирчиҳмент ибжы реацаны:
— «Ахы ихагылазар, хашка даарымыт
Абас ацэгъара игу итакны.»

Абастыы ихөент, ихы дәхан,
Ажээн ибла наирбент.
Анемса ирмазент ажаак ахэаха,
Иаарыкулашыцан, атсыла бгент.

Алыд-маңыс, ажээн кшазшээ,
Идэйкулент этра итыбганы
Абжы мбатэни, ун нахээзшээ:
«Зеть ыкуспан ирганы!»

Амшын аныцэгъоу, хыла-гула
Ишенлало сипш ацакуртакуу,
Ахра дукуу сикуагылаз
Еилағынтит мбаташээ уа...

Пытрак аштахь акы нахынчазшээ,
Агур-гур-бжыккуа азикуттэент.
Пүстхэ-сикуатцак инакъязшээ,
Зегъынцъара наанхыккент.

Цюукгыы саздаашт исымтакуа ахэаха:
— «Ашъха-уаф даанхама денбганы?»
Ашъаурдын атьаңа атыпсаараха
Иалшом ашъахакуа ръя дыршины.

ҚАЗАҚСТАН
ДАМБАРЫ

Исыйтыз ахракуа рыңқа
Акулаңа шытан иркыны.
Абас ауп атам-уағ рымбынқа
Дышкурмыжло арт бзыңты.

1957

Анонімус

13. К. Ломза.

АУАҚЫТӘҮІССА ИГУ

І-ахы

Мистер Цьеферсон деңқуараха
Дтәан деихашаны,
Джамлац уи дгуръя-чкараха,
Джамлац ихшәзаны.
Сиршәа ицэгьоуп иғасьшылара,
Инбаша уаңоу!
Ицәшәа-зызонт агулара,
Дагырытқацәам итынхоу.
Миссипи айшаккәнүүжьра,
Имал амоуп итцахны,
Иусуцәа ыңдоуп «аурычра»,
Икамлац иршәнни, ирханы.
Рзыхәа икам афара-ажәра,
Иахәонит ча-өатцак.
Заа ирылдылоит ажәра,
Чарак хәа рымбазац.
Цьюук адгыл ицәтиоуп,
Цьюук аасуент аныша,
Рцәа блуп, рыбжы цоуп,
Цьеферсон рынасыңың ичышэт.
Иенкулар амал сұларщо...
Изхаша ада ак имыжъ —
Егъи аланжыуент Цьеферсон
Миссипи азмыжъ.

ҖАМГИЙН
БОЛГАРЫНЫ

Рұйабаа миураш ак рзалам,
Дара рзыхәа нашоуп.
Цьеферсон ибзаурала
Абарра рхырышуп,
Итахым ажаларкуа реилатцәара:
Илдыруент нускуа енцанакъонт.
Цьюкы рцәенкуатцәара
Енхаразак нахиръонт.
Иахъя дтэоуп днызбауа,
Дасуент ақадакъ:
— Сер, ауаа енкуатцәакуа шызбауа...
(Цабыргыуп, исхәом нахъабалакъ)
Исамсал-самсалза, абаапъсы!
Ихынхәуент сгу.
Урт антъшуп сара сзы
Енкуатцәоу аигу.
Рхахукуа енкуатцәамлахъза
Настыы ирхәыхыуп!
Иубоу, амра ишарса,
Матәакуакгы ршәыхыуп!
Ркышәкуа җуанча-җуанчаза,
Рхапъыцкуагъ шкуакуахыуп,
Абантгы ирхөонт ишхамшъазо:
«Ауаа хрилахуп».
— Сер, — аатеикынт Мистер Гарри, —
Иахъя сгу уахуюйт цэгъя,
Арапъкуа нанамгей-бари
Абас уахърыхцәажэо «угу тыбъья».
Иудыруаз нахзааништит матцуцәас хәэ
Жәфән харак икүтәо анцәа.
Аха саргы иңласшьо, цасхәа
Ишпъянренкуатцәен рцәа!
— Абзинара збаша, мистер Гарри, —
Диәажәонт Цьеферсон, —

ЭРЛІККЕСІ

Хара уақыт қармен-тари
Рту нахуонт урт нахзенларто. ӘПӘДІРІЛДІ
Сымат руашәэ араңа түсіхакуа,
Убас ауп сгу ишабауа.
Исгуалашеаз, сгутыхакуа
Сахьтау иртытуа:
Цыони, Цыони иекынтауа,
Исыхчонт хәэ атынчра,
Акъаад ауаа риапкуа раныртауа,
Днеихъент акырғыра.
Акризис акуи абар,
Итнекаауент ҳаудацәа,
Уи зхуаөуа ҳмызбар,
Иудыруаз ҳшынцәа.
Ханлащәражәахъент ххы иенлакны,
Ак анхалша, идәр ҳшытқаць!
Мистер Гарри, зымфакы —
Аус азу, упъаць-пъаць.
— Сер, нас Цыони дхуташшытәуп,
Хус дағырхагазар лабәаба.
— Аан, амала заа ихүштәуп.
Дызлахкша цара өарғыак.
Атынчраз акутъаф дыркынит хәэ
Ахъз ҳхымлароуп.
Ҳакуухыит, адэнүіка ианухәэ,
Амарця, угу уеанызароуп.
— Мистер Цьеферсон, убри сара
Иқалозар исыдышаша нахъа. —
Гарри дынкүнсит ахбура
Избырыц Цыони дызкыша ацәкъа.
Ендемехуало инендеалаз,
Абас напаңыз ахәара.
Цьеферсон шұсы налад
Иңха антбы игуазхара,

ӘРЛІККЕСЕ
ЗАБАҚАТАУЫС

Излајам заб итәм,
Ихамтаңақуа ихәтәм,
Араң ҹүни Цыони
Даниңаң тұхыбжыноми!

2-ахы

Икүпшүш ө-хәйкәк ирениңшхә,
Цыони Мерин сидтәалоуп.
Үрт арғышын ркупъшиә,
Икүсикүенүа ирныгъхалоуп.
База ишебабо ағыңыа
Иуадафун ахәара,
Алукра ианағыча
Изенбабом ргуазхара.
Аза деңкуацәоуп,
Азә дәуашуп,
Аха рыгукуа еңىшуп.
Үрт рхуцракуа нашоуп,
Ашың ирлоу қағышын.
Үрт ирбонитрынасың
Ихаль ахаң ишакыу.
Инаназымыкуңа налаզып
Аламта иқуыу.
Изтода Цьеферсон дахъаршымо
Абзиабара амфа иаша!
Данеаз деенимыздан жынымо,
Ауағымра ануп наңа.
Ара ағара ҹыыха-ҹымфоуп,
Имфасунт ихъагугуа.
Цьеферсон ихумгара нацыфоуп,
Имфасунт асыпъхъак'үа.
Абзиабара араңа
Иатнырх'үент апъара.

ЭРЛІККЕСІ

ДАРЖАЛАУСЫ

Иамам аңсыздық
Бзина енбабо ргара.
— Баб екімникаарц иамам тұсында
Цыони дағуп аңажәэара.
— Ускан иеенхом хус атында,
Ихагашам агужәжәэара.
Быбзиабара исылу ишхаза,
Икункышт ашьара.
Быпъетазара ишэтран икоу
Сзыдаан иашәйлашт аңынгара.
Итәңдәуп ахауда хазсұхуо,
Иштүаури абжыраак.
— Цыони! — Мериди лиапкуа
Пұхатәс-тұхатәуа
Игу инадылдент қышаала,
— Иапъсам абылатәсімбетәра,
Аесырсаҳрагы қазшала.
Издыруент уа узы ихъантароуп
Иқаңдағы ашыңа.
Аха атынчраз ҳакуптароуп
Хаменгзод халша.
— Атынчразоуп о, сымрац,
Ахуцра сзаңу;
Алаңырз рхымларц,
Быблакуа игукыу.
Иахнаталаант амч иңирыу
Хұс иаша ишшөу.
Хара хамға дыруп,
Иалшом ҳаңыыхқы!
Икульшу ф-хәйхәк иренішха,
Цыонин Мериди ендеалоуп,
Үрт аргышзорт акулыштәа
Икуеникуенуа ирныпъхалоу.

ӘРЛІККЕҢ
БІЛДЕРІЛІСІ

3-дәм

Избаб дышиаз аниаха,
Цьеферсон дәхшатәхә
Дрымпыцахент итаацәа,
Наахәны ихапъент иңәа,
Амамикуара анығнатәа
Цьеферсон иената.
Изымбатәйроу акыс
Иара нақунен изкыз
Альстазара апъсы.
Дышхуаауз иқыркы
Икүнцент иңәыхәхәа.
— Мистер Гарри, иңә!
Дызустада сыйшы,
Дызжыз дарбан схучы?!.
С-Мери,
Скарматыс,
Исхаз ყыныс,
Изыръщоз сымнара, —
Избан агурфа
Сзамтабыжызын срышамшыя?!

Исцәыхушәхент туръя-чча.
Агуръаратә
Роаш,
Уабацен
Сымнара удәмылығасан?!

Абас дшаңыз агүнкыра,
Ахыбұра днықудант
Иңсы илышәшән.
Мистер Гарри дгуръяцәа
Дианаҳахит...
Раңза
Дибоніт игула ишитахыу,
Иахъя игуамч шлакуу;

ҖАМІЛ
БІЛДІРІЛДЕ

Ишикүшәаз игурылъса.
Гуафхәа имазар сиңца
Абыржәы ирдашт игу.
Иаразнак дхүцт зымфакы:
Игула лтаижъырц үцаһаным — ажра
Ихы наирхуоит иғлангъашра:
— Мистер Цьеферсон,
Арахъ уаапышы!
О, Сер,
Еңцамхоз акасы,
Уеоумтән агурға.
Иүгхап,
Үқалап уеилаға.
Икам ахатца дызкумшәо,
Уи акум сара сенкүзжәо,
Ажәабжы исархәаз нацы:
Арапъ иңыштыто ижәзы,
Икышә жәпакуа рымла
У-Мери ყыша дгудкыло
Дыкузаарын дима.
— Сер, ухучума?!

Иаха уима!
Иумхәан!
Иумхәан!
С-Мери!
С-Мери!
Избан?
Дзыбылъсах баб?!.
Икабта үыйбаш асабаң.
Абни Цөни, сара саба
Сусқуа еңдәкъоз хаха,
Анкуатзаа, агумха
Изахъзузен..
Бигент сылъха!..

Игула дтаижырыц үцаханым —
Гарри ихы наирхуонт иғъантъау
— Ирхэонт уи арагъ
Итахыуп иеентенкырыц
Нас —
Узбаб дима днылашакуа
Дымцаши...
Ускан
Ихамбари илышэх'я!..
Исымхээз, Сер.
Сара дсyt хэа,
Аха
Инаразнак ухуаант
«Прессит» хэа.
Сажэа уахуалжшит наархёны,
Умал абжа нахухээны
Изгархээ ушаонен,
Ишљоубо,
Арагъ Цьони
Гүхэмыс дигент уажын.
Дагулаухэент ашэй.
— Мистер Гарри, гунаха,
Ҫумтын уаха!
Уаха! —
Дынкуутдент Цьеферсон
Дзытуент ак иладом.
— Шэрыгъхь,
Шэрыгъхь аполициа,
Азэ даанмыжь!
Сыръха абахта дташэмыжь,
Арагъ чкуун асамсал
Арахь даажгэг дэндэеахээл!
Уи дакушэароуп ахлымдаах,
Сара абас скаты зыльсах...

ӘРЛІККЕСІЛ
БІЛДЕРІЛІСІ

4-акы

Алакуръа ыршаза,
Алахъ енкуца,
Мисисипи ленуент ихуашъза
Иаңуижътен ищуазен
Агурымра.
Исаикумтәац.
Ауағымра
Иалакоу датахұзамиша
Дабар,
Иашеонт наргонт
Алғао —
Агуар.
Амрагъ гылент
Абар!
Абар!
Аха наңахказшәа
Шытакъка ихынхамырц
Зны наатғылент, —
Ениуатсоу амхәыр
Заархоу атэйла
Ишаныпшылоз,
Аңта хуашъкуа
Ишырсылоз
Издыруада ипъцәазар
Агуахы!
Цьеферсон бна-рахуы
Дахъапшымғу
Иагуарқханы
Бзантык изліптөм
Ипханы.

ӘРЛІККЕСІ
БІЛДЕРІЛІСІ

Ақнахартағ изаңонт

Азанцыр шаха енларша,
Уи нахыны енвас ишонт
Алъта хуашықуа енлатео.
Ажәлар гылоуп енлагужәажәо,
Иазыпшуп ахарзаман.
Цьеферсон ихөнит дахьцәажәо:
Ишәсирхәап сара аман,
Сара асенатор стуцъәара,
Ишәсирбап изенпәшроу.
Сыздаб лыхуда апъкара
Агујьра зеппәшроу.
Ауаа енкуатәакуа шытә
Иабжыап ари ахтыс,
Зында исырзып ртыхутәа
Иандәмкүла ршәа иңи.
Адәы шықаз денкүәахәа
Цыони даакургалент.
Ақнахарта аң ақыншықхәо,
Абар, абар, даатцаргалент.
Ажәләр гылоуп енлакъ,
Рхадыцкуа ирыхгонт ағға,
Аполинира иркыуп ашәакъ,
Ажәлар ирылоуп ыреша.
Мистер Цьеферсон цымб-цәйбәа
Дағуп Цыони изытъшра.
Иемдәзагы ыкоуп енцыръесса,
Атыхуа йүпәом нағыра.
— Ушыапы ахъынамжо, угуенгүенуа,
Икыдсыргылоит хәе уағын уара,
Утынчхан уажә уахъненуа.
Тыгъс инуоент адамра.
— Уизыпшишь, иблакуа камкамуа! —

Мистер Гарри налантцонт атээ. — Эрүүл монголын
— Цыони иенгьш хускуа сийлахын түүрүүчийн тохиолдэл
Иахъа дыкам даеазэй.
— Сыла уаха дашэмүрбан! —
Цьеферсон абас данкаа,
Ашаха адаан инхэдүршэн
Аёнынанажеит цака.
Цыони ихудахь илакууаз
Ашаха днахуацьшины bla цархуыла,
Цьеферсон аленигьш ишуаз
Иенхэеит бжын-өацаала:
«Мистер Цьеферсон,
Сыбжы наурхай!

Дуацаажаонт
зэгь реиха
Иуцэймбум уаба.
Ихээтэуп
цьоуки-цьоуки
шэара,
Ишэцэйзны шэшүүкоу
зуафра.
Цабыргыуп,
ишкуакуюул
ишэхкоу ацээ.
Аха,
изхуартоузен
изхуартоузен,
Уи ацээ зкуршоу
агу
енкуатцэоул.
Шэприказ енкуатцэакуа
ирыхъян нахъа,
Ижэбома,
миллион жэлар

ӘРЛІККЕСІЛ
БІЛДЕРІМДЕС

ргу шыңқыя.

Шәртүп ақаара:

«Тынч инхө ажалар
шәрыны ишәйблө!

Ағаф хәз ишыншатқа
ртынчра ахублы!»

Шәпприказ
сикуащәзакуа
ирыхъян нахъя,

Африка
аралъкуа ағоруп
цыханым ағайы.

Шәара ишәыхъян
Пабло Неруда
Назим Хикмет

Рылъсадғыл ағы
иқам,
рыжелар
иркүкъсит.

Шәшпәизнықуо:
Поль Робсон,

Хаңу
ибаант ас! —

Шәгугатенеүнт
Аргама дышәсүтыхәхәо
дышәфари.

Асовет хэмитқарра
Иажәыштәрц амца
акъаукъад,

Аңағъаҳзара,
агъанғашра,
аेырхиара

Ирыкушәңдікт
шәымбчат. —

ӘРЛІККЕСІЛ
БОЛЫШОЙІСІС

Цыони наажақуа
дахьатсыз рхэара —
Ажолар иғылаз
рымч
иацнатсон ақара.
Цьеферсонраа еңдасуан
ирсызышә ачых.
Цыони наажә наңгзон
иқамтазо заихсырь.
— Сара сышәшүеңт
атынчра сахъазыкупъоз,
Иахъенқуатцәо сцәа.
Насгы
а兹баб шкуакуа
бзиа дахъызбоз
сгуръатцаа.
Сцәа енкуатцау!
Аха
ижадыруаз,
Исымоуп
ауафыттыфса игу.
Сара сышәшүеңт,
убриала
Еихагы
ишәбышәх'үеңт шәғатцаху.
Избанзар,
миллион жалар
аралъцәа
ргуасы
Стапъхонт сымцаны.
Дышкуакуаз,
денкуатцәэ
атынчра назыкупъо
Сыргуаладыршәзашт иразны.

ҖАМГИЙН
БОЛГАРЫНЫ

Сыгъусент,
коммунисттас!
Ажәакуа исһәз
ахаангы
нашом ицагуны.
— Акоммунист! —
Цьеферсон дхуазит,
Амамниуара анирацәэ.
Цюни ишьцәэ
силафенласит,
Ашаха надлеит ихудацәэ.

Хулбыгоуп.
Алфақ хтәләйт
иахъабалакъ.
Гуабла
силыгуан ажәлар
игылаз енлакъ.
Үрт ирхөон
ахахай
иментаскуа ргү:
«Сиәзә енкуаттәоуп,
Аха иҗәдүруаз,
исымоуп
Аузытысыса иғу!»

1951

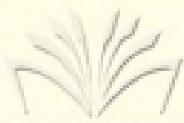
СНЕИУАН ДОУ АҚЫТАХЬ

Амра хышәтны италент үшьяала,
Аңырхъ куалыкуацо исыдыччало,
Чаиртак салжъя сненуан-снен...
Сеальхъя хтыстак цээртит, еи!
Зназы ҳамтак саатгылент,
Нас ахтыста снахагылент,
Адыххәа сынкағеит адаахъы.
Сыгуты набент, асырбы
Мчык гурбъатцә,
Иналазшәа сцә.
Амәа ду сназынгылаэ,
Цъарак азазымкылаэт,
Икуашккарада ахаы,
Илбаауент алъашаахъы.
Иахъылбааз нахъыз жәбент. —
Азара ааихнатәеит
Чоу азиас лазъасын.
Енъымэн, абра наанәасыр!
Аха аратәи ауаа ргужола
Цъбароуп. Ииненуент ижәылан.
Алъасабара амч рафура наәакы,
Иадырқапонит:
 наартахх зетмы.
Иадыруазма, Чоу нағуацхоз,
Уи амыжда аешарххоз,
Иамырхәакуа анс-арс,

ӘРЛІККЕШЕР
БІЛДЕРІМДЕС

Иааныркылан —
ажеңа итарс,
Рымфа азара сиңыршыт,
Ацамет батыр ихыршыт.
Сыжалар рымч
сгу шыңаах'уа,
Снадгылт аңха.
Аңқуріца атшашаах'уа,
Иатқъасан нағын ацара,
Икыдхәалон саңара.
Аңха анағс,
накуас ахы,
Шәчылсен жылын аедаҳәхәны,
Агу сиңасрашә ақы абар,
Бла хыжәнәарак гылоуп абан!
Аха
үи атәм ххәап уашьтан.
Абаа ағаңхъа ашыаңрағ дтэоуп
Таҳмадак.
Хланты итатәбу
Чоу азиас аңқуріца
Шышлоу дышлоуп ихата!
Илабашья
пъынта
цыр
Фызара изызухъоу акыр,
Карулра изнауашәа,
Ихагылоуп енкушшәа,
Ираңааххыраха, енкуатзәаха
Иуала шытоуп асыртаба.
Ишаҳдәахъоу сиңүш, ихата
Ашыкускуа жәпакы
Иштиңкъаахъоу рлакта
Иудыруент наразнакы.

ӘРЛІККЕСЕ
БІЛДЕРІЛДЕ

Ататынжәга иғакыу
Исаашыом игу ишаңахыу,
Алға нахылтуа шлаңа
Ахауда инадалонт ихъантаза,
Ибазом нааигуа сышылоу
Ихысьоу ашықускуа штаулоу
Итаулазар
иҳущракуа, уажәй?
Итынчра сәнлагом иғубыны.
Аха

исхарам
сара акы, —

Ихата сгүентент инаразнакы.
— Хулбзиа! — Ашла иғапъхъа
Схырхуент, аҳаан сеңтамха.
— Биза убаант, дад! —
Хайбадыруазшәа аханатә
Иаасымхынт снапы.
Нас енидент схы-сәы.
Уи иансыдитца атәзара,
Сарғыы саламгент

ман акра.

Хаҳынатәзә ашыац
Ишпәтатоу, ульсы ушьари.
Анашаз,

аңтъш андау

Иаҳұхым ауп ауархал.
Ишпәбзин абра апъсабара,
Иааҳакуршан
хра чаңароуп.

Ашәапыңызъаң

Енкучатъ

Енбадыркын рмахуар,

Иртахыушәа,

ҖАМГЫЛ
БОЛЬШОЙ

жәған ахъ ихунарц
Ахра рықуң ахъ¹
ихалоит урт,
Пырхага рнатом
анаатэ—
аурт.

Мрагыларажь шәыңшы шыта,
Иахъаимъяз ахракуа өба
Урыбжыңшы хараза
Амшын убонт инаңзаза.
Чоу азнас
зыңда аангуа
Иненуент,
нахго агууга.

Амра
ахра инахшәа,
Цыпъхык аанымхент алушәак,
Аңста иенмазакны зыңда
Анкуара татәсит ижәпаза.
Шыта иубартан ишыхулоэ.
Атажмада сназыхтыгүлаз
Раңзак нажәа мроу,
Сызустоу, схы ахъхоу
Еилникаит наранакы.
Итатынжәга иәракыз
Аланәхни, имагу
Инаникьент инаг.
Аицишә итышәшәаз
Нылаңсепт ашыац қашо-кашоа,
Убаскан дыздырт сара
Шыкусы раңза уажә ара
Зыбәа икуубую саңхъя итәаз.
(Ижалоуп Мканба,
ихъзуп Мкан.

Деніцағы дынхонт Бақъкан).

Уи уажэ ишімаз гуалак

Сара издырыт цэала.

Атағын ахара дақуцын,

Хамтак даахуц-хуцын,

Сабиғас ибла ұхана

Даасөаңшит:

— Иумазар саха,

Дад,

ак уасқаар стахын.

Смота хучы Тархун

Лассы-ласс ашәқу хыртны,

Сара сөаңхъя днатааны,

Ажәйтә жәабжъкуа жәпакы

Дызырыңқыланот дмыцакы.

Урт исхымсьоу амшкуа рөм снаган

Сиадыртәонт,

исзықалонт игуткааган.

Усқан слабжыш цеңцеңлонт,

Сзамфа наденбаҳәал ишемлонт.

Исхымсьоу ашыкускуа ишенибакуу

Рығысы талан

иссаңажәоушаа

абонт са сгу.

Дад,

исымоуп сара гуалас

Ашәқу нахъяннышәалац

Ажәйтә жәабжъкуа раңаны,

Хабаңза, урт рабаңза иртынханы

Еңзамкүр ирхәо нахъагы.

Анаша хәөзар, дад, абра,

Иудағуп замта агурагара.

Хжәйтә жәабжъкуа напы

Рыдхамкылар, уқаз ихатданы

Аамта

аңда жаңа шрханатцо.

Нас уағы изгулымхзакуа ишнихаз
 Ари шәңышыршырым тұхъақа
 Иғыларан икоу абиңара-са.
 Атахмада инхәз сархүңт щегъз.
 Нас иқамтадакуа пышра,
 Ахаңан имырдыркуа сышшанхаз,
 Схы насырхуент аамта инхаз.
 Сейнкаждың сиңеент нара,
 Исенхәарц нахъа абра
 Хәымшатәу абаа итоурых.
 Уи ижакыакуа днарых-аарыхт.
 Нас имхәякуа аинс-арс,
 Аңражәвера дналагеит абас:
 Ақыргыы ихағугоуп.

иқан аамтак,

Аамта —

нибаша ҳаңаңта!

Бақыкан налаихоз жәларал
 Исаадрых'уз шыкус нақъак,
 Рмал-ршыл,
 Зегъ инейдәхәзел
 Абрин абаа инаабрабгооз.
 Абаа ахата аргылара
 Хара ҳакум, агулара
 Инхозгыы адыргалеит,
 Хцә-хжыы надхуашалеит,
 Ифарха икәтәөн хұхзы.
 Уи ихнартәази шақа тұы.
 Изыргылаа авсны ианцоз
 Ргукуа тытыны импоз,
 Ирызхәомызт «қыхы».
 Издыруада ағны ахы

ӘРЛІККЕСІ
АЛДЫРЫЛУСЫ

Лиэырхар хәа нацәшәаны,
Азәйрең авсузан ирханы.
Унжытән абар
Иҳамбазакуа рхабар
Шыкусы раңза цент интыкукуа.
Ускан игылан абаа асырбубуа.
Иара этәыз — Астамыр Маршын
Итәбу ахшыны ҳқыта Бакъян.
Хқытамоу, уи зыны
Хара ҳ-Алъсны
Итаиргъекъуан инаңәахы.
Имазк'уаз үзара акы
Дтаиръшуан мбатәи.
Даних'уан,
дахыитон зында,
Избаху ахымазшаз хараза
Дыхирхуашалон — нақ амшын,
Уа инаргоз амыхтә изыпъшын.
Диғагыло, илазк'уаз напы
Дықунитон дыжәкәа-үлү.
Цыаһанымкүа өба неңдикшал
Диркыңцуан, ихнижаон ихудацьал.
Рдашхуа икуиқкәзен уи шақафы.
Шақағ апъиқкәзен ргухутәи;
Шақағы ирәтицихызын рәатца,
Шақағы,
иреңгъышыншылан ауаса,
Итизиң, рыпсадгыл нақуга.
Дынхон
урт ррыщхара ибрагуа.
Дләйкүн азәйрең дрызгушуа,
Ихы раңан, хыхы дыпъшуа.
Ажәған нақуцәзшәа абон игу,
Дшәон уи наңақшар хәа ихы.

ЭРЛІККЕЛ
БІЛДІРІЛДЕ

Дағызаз ұышын аңыр,
Уи амдышаш, уи акъағыр!
Тауади аамстен сизаны
Есаашар итән ифны.
Уыра ҳәз уахъ идәйләуан абжъкуа.
Икүгъельзаан икуашон ашъапкуа.
Амш рғон урт —
 жмал րыбрагуа.
Аамта неинуан икакукуа.
Астамыр дыкун адәс
Имбо ихашәә-хы.
Аха есымша аәтцахуы
Иаумахыз нара.
Иазаан азаара
Иаацәиркәент апъсра.
Уи ажәакгы инамырхәент,
Даман интахуаша иңент.
Аха Астамыр ипъсра
Иахзенцахент ибзара.
Бақъанаа дула-хучла
Иахзыкалент мыш-мыхула! —
Сажәабж-хәафы абра,
Аргама ишызбоз сара
Гуаңк неисәтәент ихыхухуа.
Даакуцсычхант ахухуа.
Диңшыңтаңшит тәка.
Ихынгахьюу шака
Икубубуз ихъантаза!
Аха дтәан уи доумаза.
Са сзырғуан
 сзырғуда стәяны.
Зщарак истоумызт игурьны,
Сыбла траа сизытъшын сыйтъшыц.
Ажәабжь эхәра даңыз

Иңышацәхныслар хәэ сшәуа.
Ус шеенбыто иерыйбузуа,
Сажәабжы-хәаф аңражәара фапъха
Дналагент, игу тыңбыя:
— Ишысхәахъоу енғыш заа,
Агуакракуа еилараа
Иакымкуа халъха иштәлт
Ажәлар ртытт Цабал, Дал.
Астамыр —

тауадаа ргуымцәх —
Ипъра хтанаргылт ахлымзаах.
Үскан аамта зырии.
Шыамхахы асы шытан.
Илаауан еиқүужоаны.
Алакыца ҭыршәааны
Амш наңыцуан ашья,
Иулнацқыауан ахуча.
Ақуантән дааргон ағысы:
Хаңзала-хәсала асны
Арха еизент ршылқуа хтны
Ирыхутан ус қарщараци,
Уиала урт убра
Ргу ишалсыз атауад ипъра
Ирындырғышуан зегзы.
Адыпхәа икыдсылон ргукуагы.
Бадра Ажиба, уара уаха
Зығны уо набду — деңлыхха,
Деңлахәа-деңлаца,
Уа дынкылст дкалаза.
Ихтымызт уи ишьапы,
Омашәа ирбент ұвоуки:
«Аф исаит, еъын дмаазар,
Икамлоз ма ас қаниңтар.» —
Абас неибызхәааз қалақуент,

ӘРЛІККЕСЕ
БІЛДЕРІЛДЕ

Згу нахуазгы раңзағеңт.
Айсы дықран мұбыжық.
Амала, даға ачык-аңық
Даакөахар, уи амишәан
Иқаларын нахирәар аман.
Астамыр иға сиҳабы Расых
Дықутылай нахәа тых,
Иненілгакуа, ргурғакуа тұхъак
Бадра даанілхъеңт әнәк.
«Лант, уара алахша,
Анхағ чниа,
нүздада алша,
Саб хазына данипсы,
Еңлахәа-еилаца ушыапы
Укулартэ енпіш адәзы?»
Инаштарх ақамчы иқьент уа.
Бадра дішанхеңт, дзазауа.
Азалым изаламықеңт иңә.
Ихәент: «Сықуртщаант сеихтәа,
Еиңүуп жалары идсирбар
Анхағы ишимчхауда алаба.»
Абастың иңәент, икама аздых.
Икьент. Дықуншект атауад деңых.
Нас абиа-тора неата дңеңт
Иштамтактың рымбазеңт.
Иубент хәа нубаз еиңәа
Бақыжанаа хңеңт хленкунтәа.
Иңыңхараңа сиңах
Иахзықалеңт ахлымдаах.
Уи ашықусан иненіңаха
Еиңык-еиңык сиңыххуа
Ихалыргеңт зырығы ара,
Тыңс ироуит адамра.
Ихалғылан рұқырқмың тхәа:

«Бадра дахьцэахыу шөхэз.»
 Инахахан ду, хучы
 Хатырх'уан ажамчы.
 Длъазатээн Бадра ихата,
 Данырзамыркы ун катар.
 Расых иенцбиз иашья,
 Дааицхъян атырку-тъашья.
 Бадра иуа-итынха
 Ендөархэалт синкурхха.
 Абна илаз ртаацэа
 Шыкузааз, ишыхтэрээз,
 Ишахыргоз анрахла
 Имшээ, имырха
 Агаачахь икылст.
 Нак-аак енгэхьст.
 Аниничарцээ зээрын убра
 Рыбаф ыкүхент акуара,
 Назада ицент икылаз.
 Бадра иашьцээ ивагылаз
 Фырхатала уа итажент.
 Ихата дыхуны даанхент.
 Абасала имч мырха
 Бадра игуакъяз, итынхаз
 Азэ даанмыржь, инендыкушэал
 Амшин ихдирхуашалт.
 Ицент ашыкускуа жэаба.
 Икамыст Бадра ихабар.
 Аамта хулакха ицион ишицац,
 Ихазнауазшээ цас.
 Альстазара нацээзын насыгъ
 Иазылагагомыст альсыгъ.
 Асапын зыцшым ауардым
 Шёрыжуа синьш ачыжра нацын.
 Аак, аак хээ цьюуки

ӘРЛІККЕСІНДЕ
БІЛДЕРІЛІССЕ

Үи еншуан — панцәнккы.
Аха аңтазара цон тұхъақа.
Аңтазара иузахатом ақуқуа.
Аңтазара узынкылом бзантцы,
Иузынкылараха харғаш, хзы.
Аңсны ашхакуа рыгутаны,
Хра дук ашьапаेы
Аекыдрыбууал, асырхъак
Иғылаз мхарак
Амра нзаалоны хулпъазык
Алфатә ахылшыт изазаны.
Уи ахулбыхеаз ауағ убра
Ашьапы икынт ахуштаара.
Бадра Ажыба иакун уи
Иава ищағы дымхар имунт.
Уижытен ашыкускуа кыр џақуент.
Иназаант,
ибгент,
ихымжасент
Үскантен замта,
абри абаа
Шыхжәаз енпыш,
иншаз енпыш енкүжәкәа.
Ишубо уажә Доу
Итыртәаан итанхоу
Ажыбакуа рылоуп ирацәаны,
Еитахәан,
игурбъахуны,
инаданы.—
Сажәабжы-хәафы зхэара датыз
Сатқуент. Стәан саххуасыз —
Исылазамкуа куацара,
Сакумшәо иташыа эщаарак.
Ишылашыңазоз гуендан нара,

ӘРДІСБҮЛГІ
ДІЛДІКІРІЛДЕ

Иажәбжъ хыркушо дағын ахәара:

— Инаңаңтры шаралда аамта итәзы.

Жалар рынасың ишыртахыз

Цыук алахумаруа, инархондархон

Ирқатды-мыңдуа, еңхулархон

Ирима ианыкүз адем.

Икам уи азбаху ухәартәзы.

Уи аамта изыртәоз хыша.

Лус аауди иҳамамкуа үшша.

Анхағ рыңда — анхағ гуәк

Ираңаңын игутасуаз нәк.

Иара иаткымыс амч змаз

Динаанр —

абна дас

Дион, иеңитон ахагы.

Даатгылт сажәбжъ-хәәфы ҳамтакы.

Чоу азиас абжы шгац

Игон, Амза ахыбжъаң

Зұрых'уда — икамызды ахабар.

Аху иныхшәент абан,

абан

Машыннак аауент иәкъясаса,

Алашара ыланарччен афаса.

Амәң ду ақузар иказкаст.

Үс адыруент амашына «газ».

— Хай, дад, уаха

Уаанымғылозар уенха,

Иааниуа амашына икыт.

Сажәбжъ-хәәфы дәғалыт.

Табуп хәә насләент икарәәны

Абаа атоурых ыртытны

Иахъсекәаз абри абырг,

Сиенпүшыншылан икула-идырк.

Нас енбарбұбуент ҳиапкуа,

ӘРЛІККЕҢ
ӘПӘЖІРІОДЫ

Сара сиенғаңшит сизгүк'уа,
Инижъра стажымкуа слакфект,
Нас снаиғыршәан снапы сфафт,
Амашына адыххәа наангылт,
Абба қыақыа са снангылт.
Нас инасытқыан итқыаны
Ағынанаҳеит аҳауда цқыаны.
Шыңдахъка схыаңшит сыбла траз,
Уи дынсыйжыт шытә хара.
Тоурых романк сызхара
Сзамыпхъаңакуа
исцемихан убра
Саауазшәакун ишабөз сгу.
Ус сымшұшуаз
амашының сзыкутәаз
Нхалент амарда кнаха изәаз.
Аху акуацәрахътә ҭақа
Еилааршыруа ипъиңзаха,
Ахыблакуа еикуаңхо
Ләхәа итызбаант Доу.
Убасқан акуиң таңсан ар ричуанк
Сынтаңшызшәа сгу набауан.
Схұшуан:
анкыа анхағ гуақ
Таудаа иштырыкыр игуаб
Дыреңтүлән дахымкуңоз атып
Игу еикуччо, ихулахо ипүсырь,
Таудаа нахымрәхымз
илашыңазарц зында, —
Иахъа фымца лашаза
Итатәоул асахыығза.
Ажәйтәан тынлаты зыбла хәз
Алашыңзара далағуан наражәуаз агурға —
Алашыңзара рирхан ипъхъенцан- нахъа,

Алашьцара рырхан иаиргент агутъя. Эртүрлүк
Инапала ёафен-шыхен
Икахаа имырлаши!

Издырх'уада изакуу,
Ахацахэа сара сгу
Инааташэент фапъяа,
Сажэабжы-хэафы игу тырьбъя
Ажэакуа исенхээз силяфаца:
«Унжытен ашыкускуа кыр цакусент.
Иназаант,
ибгент,
ихыжэжэент

Ускантэн аамта,
абри абаа
Шыхжээз енъш,
ишцээз енъш сикужамзаа.»

Хмашыны абаху ахудацьал
Ланыжыны таңа инталт.
Иалкаан нахъхи хараза
Исбартаан фымца станцина лашаза.
Ун ныңыныр хадас дамоуп уажээ
Бадра имотацээ руазээ.
Ун уаха сыйтаауа сасра,
Иссыза бэни сара!
Иарен сарен Москва
Атара сицахцион атара.
Уажээ избонт омашээ
Нахъсиймхээз набду итызшээ.
Аха нумхээн егъя,
Хайлакамзи уака цагъя...
Москва,

Москва! Ухъз ахэара
Исыцнатцонт сара саڭара.
Ухъз аныксю сенбаку'ент сиенбаку,

Агуръярақуа енілхныфлан италоит сұғырбілдік
Агуахәарақуа сзаануент енштәххы,
Исыталоит ареаш ашьамхы.
Москва,

Москва! Зны-зынла зны
Хүпрак сзаанлоит иласны,
Саамтцүцәа сама иңонт
Уара уахъ, уақа избонт
Уханкуа ирыбжыагео ауаа риңкуръа,
Саргы сағызаха аңықубар
Уа сналатәоит, нас стуръатәа
Срылоуп еншыңау ртаацәа.
Москва,

Москва! Аңыажалар ртахы,
Уа үеоуп нахыңдах'уа алашара ахы.
Алашыцара наштыоу рыбба лаурқуит.
Аибашъра зтахы ақыргы нуркунит,
Урт рымч аббұйжә енпыш икаңсент
Уара үеаңхъа ргу цазент.
Аңа бағыс анышә ениңжая дат
Уненуент Москва — алашара асолдат. —
Абас аччаҳәа сара
Саңаажәөн исгүакъоу Москва.
Үскан ҳмашына хланцы
Иңалан ииенуан иласны.
Агуарабжъара ҳахынбжъалаз
Еилацәкүуа, еидлашало
Иахъылент игуръятәа
Алампионкуа, урт казырччаз
Сөйзә дызлиааз, дзыхшаз
Ргужала ғыбароуп омашәа.
Аңысабара амч рафура нағакы
Иадырқатоит иртахы зегым.
Ҳмашына ииенуан алампионкуа иргулъя,

ҚАЗАҚСТАН
ДАРХАНЫ

Аракетакуа схыибахәа, исхылкъа
Ахалара насызшәа фада
Сүй иабон уа схата.

1955

15. К. Ломба.

САН ЛАХЬ

Шақа итынчымзін сгу,
шаша икүйкәзен ашъара!
Сыгутыха сыблакуа ирхыжжылонт
ари абжырак.
Апоезнатә цәхәзәкүа абаңи
симвьыжзаа?!

Акы ахы скын —
апъсыз енпүш ищент
исымқутцәраа.
Сак абла стамырпүшы
иниақьент,
азкуа сенрха.

Аха
сгу касыжкуам,
исымоуп анарха.
Апоезнатә цәхәзәкүа!
Истәхым
шәаазгарц мчыла,
Шәгу шымкыан,
шәрырхан,
сшәыкүтәкъян бжыла.

Лабыкьами,
сашта шәталон
аттахәа шәеништәгылан,
Сгуаңы шәчаразуан,

шәенжөылан өыхәтәзыла,
Нахыстахыз шәенивагылон,
ишәыхуамызд еилахара.

Нас,
нахъа,
икалазен,
дарбан изду ахара?..

...Абас енъш
аудадафра
сыкубубуо саныкоу,

Сан,
сылашара,
абжызағыны енъш
издиреүент ишсихуо
Бара бхағсахъа, уи исзатоуп
иссиру агуқыра,

Уи
налшоит
исзархынхэырц апоэзина агублыра.
...Исгуалашсоит,
рапъхъаза ианенкүсүршәаз
ацааҳаакуа ყышба:

Ускан смачын,
шыкысала исхытцуан —
абас ааба.

Суръара хучы сыңакуашо,
сан сэнаабыдххыла
сыңқыа,

Машээр сыхызың ұзыбышын —
багахъан агутқыа.

(Сан, амалагы,
бара бшәафими
омашәа,

Быхшара ак рыхъуашәа

ӘРЛІККЕСІЛ
БІЛДЕРЛІККЕСІЛ

бымбон есымша).

Сара ибасқеңт исхұңыз,
сара исындағажәон сгу,

Убри акухап,
азныказ
ибзенілымкаант
исхәаз ақы.

Бесінгурьындаа,
саабгущақаңдаан,
снықубыртаан башамхы.

Алакукуа сабхәон.

Бнапы разкуа иршынуан смы
Ун аштыах

иниақкент ашыкускуа
даеа азбака,
Схатәы жәенираалакуа
срыпъхон
апыққа-
пыққа...

Исгуалашәонит,
уахъла хфонт ҳәа
ианаилатәлакъ атааца,

Са сыйкамызт.

Са исыншталон.
Ускан сенкүнцәа,

Аштыахътәи аудадаे
сыңсы заны
саңын афра.

Амза шаша
спүсніңыр икылъшны
исызнауан цәэшъра.

Амаху сұзамфа нахниашыуан
аатрае ипшүтуаз атама,

Иахъозешә:

ӘРЛІККЕҢ
БІЛДЕРІЛІК

ұхуңра сеаласырхуп
сара ма!

Ихәнызыпъуа,
атқа каша ишало енпъш
ахулпътыс,

Хүшра гуартак
сгутенеуа срылан.
урт ракун исказ წсыс.

Амцабз
ашыш дақъя икылчон,
иарпъшzon амхара,

Аутра атыхуаे
аужәра ахъахтыз,
акуаш атын ахыблаара.

Сара исбартан
зегынүйара
аапын шалагаз аеъыртлара,

Зегъ рзын
аҳәитәхәа
үи ишақъоз агубылра.

Акуасқъа ауадакуа
сасенпъш ихуущуан
енкүшшыс,

Са схутхутра акумзар,
ирыйннышамыз даеа бжык.

Үи аамтаz сан,
лыхшара азэ дагны,
диатәаны

Акрылзыфозма!
Абас лхәон
са сылъшааны:

— Нан,
назууазен
уеадшыло

ҖАМГИЙН
БОЛГАРЫНЫ

уэшү ашэкуфра,
Ирхэонт агуабзиара изеңцауп хэа нара.
Уенбга,
уенизфыда,
узалгар
уэшү атцара,
Агуарад ағ уалалап
къаф узыруша матурак. —
Сызчыз аус
сан нахылзенлымкааз
сахымгуаазент ахаҳан,
Саныфендас
уи дыэлиааз аамта атсы смаҳан.
Уи аамта лахышэаша,
изхартцаа азахуа,
Уи аамта
назаза
ицьдээз эпыхутээ.
...Иахъа
апоэзия һаныкъоу
ауадафра сдашэнэ,
Сан,
сызчү еилыбкаа —
силыбымкаа,
зегъ акоуп са сзы.
Быхъзала
ацхыраара сахэонт сара,
Ацхыраара шсоуагы
изгонт агурा.
Ибгуаламшён,
саныхучыз
ацагъя изуз сахыръяны
Бхата сбылкаргы,

ӘРЛІККЕҢ
ӘЛДІМПРОФЕС

стэзыон быхъз ҳаны,
Жъжъагас

быхъз акун исымаз есымша.
Быхъз иснато агуазхара
сцэа налоуп аеша.

Снак

аутрағ сбываргылан
ибрашён азахуа,
Ашъякъаркуа тәбүртъсон,
ихалон еңцыхухуа.

Сан баатғылан

бағын
абасгы ахәара:

— Сыцкун,

нан,
бантык иухаумырштын уара

Адуненағ икоу усуроуп,

усуроуп
ауағы ихоу ყысыс,

Аус ағ имаңзанақаз

аўстазарағ имоузен өзәцахус?

Аус

ұыбууала дарцәражеонт ауағы,

Дарғышзоронт,

Даргурбъонт,

дрыланаргылонт азәйрең. —

Сан бажәакуа сыман

ашааниуаз срыйгуы,

Азықаз

сымфаҳнагеит
зымфакы.

Алапъш сымғангхеит

ибрашәалоз азахуа
зымшала назхауа,

ҚАЗАҚСТАН
ДАМБАРЫ

Атакар ишегыланы
аңстазара
Тұхъя изгая.

Уи бубуала сахынырхунт.
— Сыгха санажь, —
ахәом
са сгушки.

Сан,
сылашара,
бара аза затәйк
исанабыжышт сыгха,
Аха уи азы сбыхәом.
Аңстазара сагулалароуп
хаха.

Сара истахымуп
агуазхара сагулазарц
силареса.

Гуазхарала
хапстазара
беноуп есымша!

АХҚУА

Адакъакуа

А жән ираалакуа

Бала ишпәзбон, шымри-тали!	7
Хұлбыхан	8
Арьсуга енбашының иңера	9
Ашән	11
Исмышет атқацқуа	12
Амзай	13
Агарашең	14
Атқы шикуакуа рышеттанды	15
Пүсілдік ақытап амра инченүа	16
Ашыжымыңдағы амра аңғыло	17
Лашта дұтыңдат ашақыраз	18
Арьсуга фырхадан!	19
Сымшы!	20
Са сағыншы!	21
Нұра Көзенни	23
Ұңың ашқол иңалаз!	24
Аңар	25
Нұзынғындең сашең	26
Хажалар рашең	27
Атында ұңонит	28
Схы сағыншындең, сгу бозам	30

Алириката куплетица	91
Иблуз қаңыш дамбар иму	32
Алъсадгыл абзабара	34
Сықалакъ гуакъа, сымалакъ	36
Апоет	37
Ачай хыркудааф	38
Ақуатен ашъха	40
Асолдат итбуба	42
Бизн ишғазбо — бхазлон	44
Нудыруеит Ақуал	46
Амсан	47
Ашта Каңыш	49
Аи	50
Гула узрылъо акалакъ	52
Алъснытоикуак Москва аягуара ишызбаз . .	53
Волга аңшашәң	55
Аурас чекуни сарен ҳандтаалан	56
Сашыца москвад!	57
Амшын еңкуа	58
Атх неенинашент	60
Алъта қуашкуа	61
Гумыста	63
Сара сымжым	65
Сылъсадгыл ахы!	67
Абгакуа	70
Уахымилатен хұцракуак	73
Азакуа	76
Алатда	77
Азъы	81
Анықуара далағент пабықыа	82
Абзабара арсааш	83
Анашъенхаб иким	85
Сту сенсумкүа иансатца	87
Қартымитен ашәзакуа	91
Хулбыхак Ленин ишъхарағ	93
Москватен ауниверситет	95

О-цааңзак	96
Негуалашынот, аттара сиңаңғон	97
Ашәә ұышқуда	99
Адғымл аүтөн анатсаңкуа	104
Ушотла, Akyl!	106
Назим Ҳикмет	108
Амшын наңда	110
Ростов ижадынан хұлбынек	112
Цымлатын ақпокурьакуа	113
Анықус ұыштағын асалам	115
Сыбжын	117
Пүшымынк ында Москвака	119
Ихазгуакъоу ашталы	122
Айғызыра	125
Манаковски ҳара дұашуп	127
Д. Гулна нахы!	129
Аманұтта ұыш	131
Ашықус ұыш	134
Ман миң	138
Наздыруент сара	141
Агутқуа	143
Уи лгу амада	145
Лсахъа ұышда са сгу итымажарыц	147
Ұтынчра енлағыгарыц стажымын	148
Назада илашынот	150
Бысалам шөкү	153
Апоет, ақпокурьа шиуапкү	154
Выблакуа	155
Абзабарасы ажас	157
Важымк сгу инықуучын	160
Кремльтан ақуранткуа рхъефжъ	162
ХХ-тәи Аизара ду	163
Сталинградтан ачкун	165
Оғаңхъа хұлбынек	166
Башада ажаса симаңж'үент әдидшымлам	168
Ашыла ұыхъ өнірш	169

Горки Кудры ахыкуан	1479353278
Агуашо абжын	244720101038
Атәенхаха	174
Иван Папаскыр	176
Хухут Бражаба	177
Чицико Цыонуа	178
Адгымл дадтыны дымхалац саръанк	179
Сиргурдъаз цыншыент	180
Акуцышь	181
Ашыхауағ изы забаллада	187

А поемакуа

Аудамытсыса игу	193
Сиенуан Доу акынажы	207
Сан лахъ	224

*Ломба Константин Шаринович
НОВАЯ ВЕТВЬ**

(Стихи на абхазском языке)

Аредактор А. Цыонуа.
Атехредактор М. Хахмизери.

Акорректорцэ:
Ф. Чичерина, Т. Папба.

БИО1973 Ахынжхэрзы сипасы спасуп 31-XII-67-ш.
14,75 кмыцъ брынц ыбора. Азаказ № 4777. Амиранж 1000.

Кырталылатып ахадарата тұрмысырта
Ақратты атапография. Лекин иул. № 6.

